

17. Országos Óvodai
Szakmai Összejövetel
2016. október 14.

ÁRA: 680 FT

SZAKMAI-MÓDSZERTANI FOLYÓIRAT

Sztankó Noémi (6 éves), **Fábrián Maja** (6 éves), **Csáki Ferenc** (6 éves),
Perce Lea (6 éves), **Tari Rebeka** (6 éves), **Szilágyi Csaba** (7 éves):

KESZTYŰ MESE ILLUSZTRÁCIÓJA

Csengővár Óvoda, Recsk

LXIX. évfolyam
2016. szeptember
7. szám

18 INTENZÍV SZÍN-ÁRNYALATBAN

BIZTONSÁGI HEGYZŐVEL A KICSI UJJAK VÉDELMERE

VASTAG, TÖMZSI FORMA A KICSI KEZEKBE IS

3 FUNKCIÓ 1-BEN: SZÍNES CERUZA + ZSÍRKRÉTA + AKVARELL

KITÖRHETETLEN HEGY (1 CM-ES HEGYÁTMÉRŐ)

MINDEN SIMA FELÜLETEN, AKÁR ABLAKÜVEGEN IS ÍR

SÖTÉT, AKÁR FEKETE FELÜLETEN IS INTENZÍV SZÍNEK

NEDVES TÖRLŐKENDŐVEL BÁRMILYEN SIMA FELÜLETRŐL EGYSZERŰEN LETÖRÖLHETŐ

MINDEN EGÉSZSÉGRE KÁROS ANYAGTÓL MENTES

SOKOLDALÚ DEKORÁCIÓS- ÉS RAJZESZKÖZ

STABILO® woody 3 in 1

Tartalom

CÍMLAP: Sztankó Noémi (6 éves), Fábíán Maja (6 éves), Csáki Ferenc (6 éves), Perce Lea (6 éves), Tari Rebeka (6 éves), Szilágyi Csaba (7 éves) – Kesztyű mese illusztrációja

Köszöntő	2
Jubileumunkra emlékezve	2

VISSZATEKINTÉS TEKINTÉS A 2015-2016-ES NEVELÉSI ÉVRE

Dr. Szeri Istvánné: Óvodapedagógusok ballagása	3
Brunszvik Teréz díj	4
Rózsa Borika Alapítvány	4

ELŐRETEKINTÉS A 2016-2017-ES NEVELÉSI ÉVRE

Terveink	5
Újjonnan megjelent kiadványain – ajánló	6
Konferenciameghívó	7

AKTUÁLIS

Jeles napjaink	10
Nagy Melinda: A hajdúsági néphagyományok óvodai megjelenítésének lehetőségei	12

AZ ELMÉLET ÉS A GYAKORLAT EGYSÉGE AZ ÚJ NEVELÉSI ÉVBEN

Sz. Nagy Mária Zita: Az „intézményes” család avagy mi így éltük meg a bölcsit	14
Markovits Judit: Bölcsék könyve	15
Labáth Ferencné: A gyermekek kérdései a világról	17
Muhi Éva: Jel-játék	19
Barna Enikő: A sokat vitatott liberális nevelés	20
Terényi Andrea: Szabadon és természetesen a játékról	21
Tóth Dorina Anna: A játék és a nevetés összefüggése a fejlődéssel óvodás korban II.	23
Körmöci Katalin: Az esélyegyenlőség – 3. rész	25

MUNKAJOG

Dr. Zemplényi Adrienne: Kérdések és válaszok	28

JÓ GYAKORLATAINK

Dr. H. Tóth István, CSC: Madárbarátságban – óvodalátogatóban	30
Kőrös Anikó: A játék öröme, avagy a pitánkázás	32

Főszerkesztő:
Körmöci Katalin

A kiadásért felel:
a kiadó ügyvezetője

Marketingigazgató:
Mester Tamás
mester.tamas@sprintkiado.hu

Kiadó: Sprint Kft.
1137 Budapest, Újpesti rkp. 7.

Szerkesztőség:
1137 Budapest, Újpesti rkp. 7.
Telefon: 237-5060
Fax: 237-5069
E-mail:
ovodainevelés@sprintkiado.hu

Hirdetésfelvétel:
ifj. Machos Ferenc
Telefon: 06 (1) 237-5060
06 (30) 335-2949
Fax: 06 (1) 237-5069
E-mail: hirdetes@sprintkiado.hu

MEGRENDELHETŐ:

- honlapunkon:
www.sprintkiado.hu
- telefonon: 237-5060
- faxon: 237-5069
- e-mailben:
elofizetes@sprintkiado.hu
- vagy személyesen
a kiadóban:
1137 Budapest, Újpesti rkp. 7.

ELŐFIZETÉS:

- személyesen a kiadóban
- csekken
- vagy átutalással
a 11713005-20605717-00000000
számlaszámon

Előfizethető még a Magyar Posta Zrt.-nél az ország bármely pontján közvetlenül a kézbesítőknél, a postahivatalokban, valamint a Központi Hírlap Irodánál: 1087 Budapest, Orczy tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Tel.: 477-6300 vagy 767-8262 és hirlapelofizetes@posta.hu címen.
Éves előfizetési ár: 6800 Ft (10 megjelenés).

Külföldön terjeszti:
Color Interpress Kft.
1039 Budapest, Hatvany Lajos u. 14.
Tel./fax: 243-9232
info@colorinterpress.hu

A kéziratokat word- a rajzokat, fotókat JPG-file-ban várjuk az ovodainevelés@sprintkiado.hu e-mail címre. Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza!

Nyomás:
Pauker Nyomdaipari Kft.
1047 Bp., Baross u. 11–15.
Tel.: 272-2297
Felelős vezető: Varga Szilárd

magyar
nyomdaipari
NYOMDA- ÉS PAPIRIPARI SZÖVETSÉG

A hirdetések tartalmáért felelősséget nem vállalunk!

HU ISSN 0133-1477

NYÁRI TARTALOMJEGYZÉK

Hírek:

- Pivókné Gajdár Klára: Év közben is megkezdődhet az óvoda

Tudósítások:

- Harasztó Zsuzsa: Találd meg önmagad!
- Toldi Márk: Egy fa élete
- Orgoványi Anikó: Nap aranya
- Orlik Szidónia: A hegedű

SZEPTEMBERI TARTALOMJEGYZÉK

- Dr. Ranschburg Jenő 10 legfontosabb tanácsa
- UNICEF jelentés – A világ gyermekeinek helyzete
- Semmi különös: a gyerek csak figyelemre és játékra vágyik – Interjú Sinkovicsné Király Angéllával
- Könyvajánló – Bakonyi Anna–Karczewicz Ágnes: Az óvodapedagógusok NAGYKÖNYVE
- Aranyosi Ervin megjelent könyvei
- Galambos Lászlóné: Innovátor profilú mestermunka megvalósulása győgytestnevelés keretében a balatonkenesei Kippkopp Óvoda és Bölcsődében a 2015/2016-os nevelési évben
- Kozák Jánosné: Összefoglaló a Családpedagógiai Egyesület (CSPE) szakmai programmal egybekötött 2016. évi közgyűléséről – egy résztvevő szemével
- 80 éves W. Mikó Magdolna ny. főiskolai tanár, főigazgató-helyettes
- Lázár Ervin 80 éve született
- Harasztó Bata Zsuzsanna: Mesés világba vezet három életművész

HELYESBÍTÉS

A júniusi számban a „Monostori erőd rejtelméi” cikket és a képeket is a **Komáromi Szivárvány Óvoda óvodapedagógusa, Kolozsvári Rita kolléganő** készítette. Szíves elnézésüket kérem. (a szerkesztő)

Köszöntő

Az alábbi Luis Borges-idézettel kívánok szeretetben, sikerekben, örömeiben gazdag 2016–2017-es nevelési évet: az Óvodai Nevelés szerkesztőségének nevében: Körömöci Katalin főszerkesztő

„Ha újraélhetném az életem, megpróbálnék több hibát vétetni.

Nem akarnék olyan tökéletes lenni, többet pihennék, egy kicsit örültebb lennék, mint amilyen voltam, sokkal kevesebb dolgot vennék komolyan.

Nem élnék olyan egészségesen, többet kockáztatnék.

Többet utaznék, több naplementében gyönyörködnék, több hegyre másznék föl, és több folyóban úsznék.

Egyike voltam azoknak az okos embereknek, akik életük minden percét termékenyen töltötték. Természetesen nekem is voltak boldog pillanataim, de ha újratekérhetném az életem, megpróbálnék csak jó pillanatokot szerezni!

Mert, ha még nem tudnád, az élet ezeket a pillanatokot jelenti.

Csak ezeket a pillanatokot, ezért ezt a mostanit se felejtse el.”

Ráadásul még egy életbölcesség:

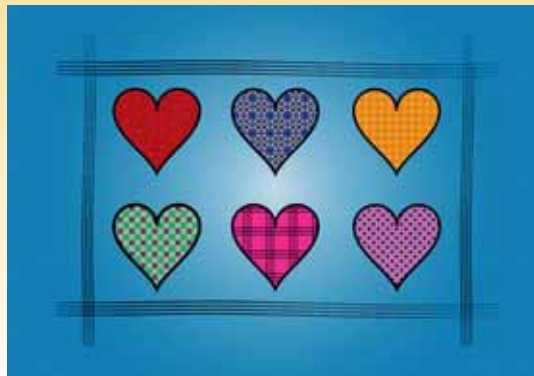
„Dolgozz úgy, mintha nem lenne szükséged a pénzre.

Szeress úgy, mintha senki sem bántott volna.

Táncolj úgy, mintha senki nem látta.

Énekelj úgy, mintha senki sem hallana.

S végül élj úgy, mintha a Paradicsom a Föld lenne.”

5 ÉVES jubileumunkra emlékezve

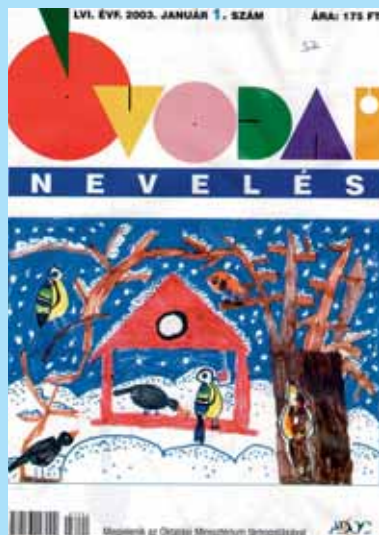

5 évvel ezelőtt vette át a Sprint Kft. az Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat kiadását. Lapunk hasábjain szeretném ezúton tolmácsolni a kedves olvasók meglepedtségét, és személy szerint az én köszönetemet.

Érdeemes az alábbi kondíciókon keresztül átgondolni, hogy a lapunk eredményességéért, formai és tartalmi kivitelezéséért mi mindent tett a kiadónk:

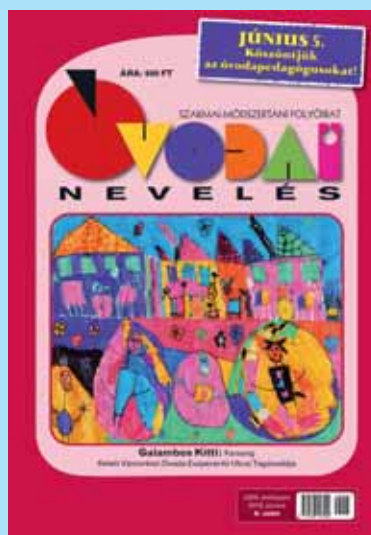
Néhány kiemelés, amit még a kiadónknak köszönhetünk:

- Az Országos Óvodai Szakmai Összejevetelek szervezői munkálatait;
- A szakmai kiadványokat: 7 DVD-t, 10 szakmai kézikönyvet, Csoportnaplót és fejlődés nyomkövetését – megtekinthetőek a borító hátlapján!;
- A további kiadványok megjelenését biztosítja;
- Működteti a www.ovi-suli.hu honlapot;
- És azt is, hogy megbecsült munkatársi viszony tart fent;
- És nem utolsósorban, hogy szívén viseli az óvodaügy szakmai-módszertani korszerűsödését.

ILYEN VOLT

- a belv fekete-fehér
- B/5 formátum

ILYEN LETT

- a belv színes
- A/4-es formátum: ami nagyobb terjedelmet, több szakmai tartalmat biztosít
- igényes, profi tördelés és profi kivitelezés

Dr. Szeri Istvánné—Molnár Szimonetta

gyakorlatvezető tanár

végzős hallgató, évfolyam-koordinátor

Óvodapedagógusok ballagása

Pár gondolat a Szegedi Óvóképzésről

A Szegedi Óvóképző Főiskola 2006-ban indította első óvodapedagógus szakát, melyben évről évre növekedett a hallgatói létszám. Jelenleg 229 naplali tagozatos és 60 levelezős, összesen 289 fő jár a három évfolyamra.

Gyakorlati képzésük Szeged városában és környékén valósul meg. Szempontjaink az intézmények kiválasztásához:

- mentori végzettség,
- magas szintű gyakorlati munkavégzése legyen példaértékű,
- a hallgatókkal való kapcsolattartása rugalmas és segítőkész.

Gyakorlatvezető tanárként két állandó rendezvényt szervezek: az őszi, országos konferenciánk időpontja szeptember eleje és október vége körül alakul, melynek célja a tanév indításához az aktuális törvények ismertetése és szakmai innovációk terjesztése. Szervezői munkámban segít a Magyar Óvodapedagógiai Egyesület elnöke, **Fábián Katalin**. A másik nagyszabású esemény a végzős hallgatók számára szervezett ballagási ünnepség, mely mára a szegedi óvodapedagógus szak egyedi hagyományává vált.

A hallgatók főiskolánkon töltött három évük lezárásaként önként vállalják saját ballagásuk megszervezését, melynek értéke, hogy valamennyi családtag részt vehet rajta. A hallgatók szívesen dolgoznak együtt a rendezvény megtervezésén és lebonyolításán, kreatív ötleteiket használva a díszletek megalkotásától a műsorszámok összeállításáig. A szervezés a végzős évfolyam hallgatói között igényfelméréssel kezdődik, mely az elmúlt években kivétel nélkül azt a döntést hozta, hogy a diákok ragaszkodnak a szak hagyományához. Az előkészületekhez szükséges a fiatalok összefogása, hiszen minden kérdésben maguk döntenek, és saját képességeiket kiaknázva oldják meg, hogy a lehető legkedvezőbb körülmények között valósuljanak meg terveik az ünnepséggel kapcsolatban. Mivel a főiskolai csoport már nem rendelkezik saját büdzsével, fontos szempont a takarékoság. Idei évben a hallgatók saját kezűleg meghívókat készítettek a kari Hallgatói Önkormányzat támogatásá-

val, valamint egyedi, kreatív kitzűzött tervezett Reiner Betty hallgató, mellyel összetartozásukat fejezték ki az ünnepségen.

A vendégeket, tanár kollégákat, óvodásokat és végzős hallgatókat rendszerint **Fáyné dr. habil Dombi Alice tanszékvezető főiskolai tanár köszönti**. A rendezvényt rendszeresen óvodások nyitják meg mese, ének és tánc összeállítással. A műsor sokszínű és az óvodapedagógus szakhoz hangulatában és témájában is kapcsolódó előadásokból állt, melyben a tehetséges hallgatók prezentálták a három év alatt szerzett tudásukat. Minden évben a fellépőket az **énekezenetanszék oktatói, Laczi Julianna művésztanár és Varjasi Gyula adjunktus** készíti fel a lehető legtöbb hangszer kíséretével, így idén is megszólalt többek között a furulya, fuvola, cajondob és a gitár. A fellépők és szervezők között segítségünkre vannak az első- és másodéves hallgatók is, önként vállalt munkájukkal. A csoport által megélt élmények, emlékek egy összegző videóban zenei aláfestéssel és szövegkísérettel kerültek levetítésre, mely a hallgatók számára meglepetésként készült el.

A csoport koordinátora, **Molnár Szimonetta** a hallgatók nevében búcsúbeszédet mondott, melyben megköszönte a tanárok és mentorok munkáját és hallgatótársainak az élményekkel teli három évet. Ezt követően az eredeti makói fafaragó által készített vándorbotra felhelyezte a csoport által kiválasztott idézettel ellátott szalagot, és átadta a másodéves menedzsernek.

„Meg kell érteni a gyermeklelket, s óvó, bizalmas társul kell odaadni neki a mi voltaképpen egyazon, csak éppen terjedelmesebb, fölöttel lelkünket.” (Ady Endre)

Szakcsoportvezetőnk és mentoraink azoknak a hallgatóknak, akik három év folyamán gyakorlatukat kitűnővel végezték, és sok önkéntes munkával segítettek az óvodai rendezvényeket, oklevelet adtak át. A főiskola a gyakorlóléphet biztosító óvodák számára szakirodalmakat ajándékozott könyvtárak bővítésére.

Ezúton is köszönjük, hogy az Óvodai Nevelés kiadója, a Sprint Kft. immár második éve az összes végzős hallgatónk számára egy-egy ajándék példányt biztosított. A hagyományt folytatva a hallgatók által megszervezett és kiválasztott kék és rózsaszínű lufik felengedése zárta az ünnepséget.

A végzős hallgatók átveszik az ajándék Óvodai Nevelés szakmai, módszertani folyóiratot a Szegedi Egyetem ballagási ünnepségén

A Petó András Főiskola diplomaosztó ünnepségén a végzős hallgatók, kezükben az ajándék Óvodai Nevelés folyóirat

Elismerések pedagógusnap alkalmából

(2016. június 7. kedd)

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere és **dr. Palkovics László** oktatásért felelős államtitkár Eötvös József-, Apáczai Csere János-, Szent-Györgyi Albert-, Brunszvik Teréz- és Németh László-díjakat adott át pedagógusnap alkalmából a Pesti Vigadóban.

Kiemelkedő óvodapedagógiai munkájáért, valamint az óvodapedagógus-képzésben végzett tevékenysége elismeréseként Brunszvik Teréz-díjat vehetett át:

- Balog Ferenc Zoltánné, XXI. Ker. Csepeli Csodakút Egyesített Óvoda Tündérek Tagóvodájának óvodapedagógusa
- Barcsák Pálné, az Aróti Napközi Otthonos Óvoda óvodavezetője
- Csendesné Nagy Judit, XX. Ker. Kezkerdő Óvoda Bóbita Tagóvodának óvodapedagógusa
- Döllesné Nagy Anikó, az Ózori Mesevár Óvoda intézményvezető-helyettese
- Elek Zoltánné, a kengyeli Napsugár Művészeti Modellóvoda óvodapedagógusa
- Glatz Katalin, a miskolci Napraforgó Óvoda intézményvezetője
- Dr. Gordáné Oláh Márta, a győri Bartók Óvoda óvodavezetője
- Hakkel Edit, a veszprémi Kastélykert Körzeti Óvoda óvodapedagógusa
- Hegyiné Bóné Katalin, a XXII. Kerületi Egyesített Óvoda Várkastély Tagóvodájának óvodapedagógusa

- Hermann-né Éger Márta, a rákosmenti Hófehérke Óvoda óvodavezető-helyettese
- Horinkáné Kiss Melinda, XVI. kerületi Margaréta Óvoda vezetőhelyettese
- Dr. Józsa Éva Magdolna, Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógia Kar egyetemi docense
- Kranzné Molnár Judit, a gilvánfai Csupaszív Óvoda óvodavezetője
- Lassú Tamásné, a várpalotai Forrás Evangélikus Keresztény Óvoda óvodavezetője
- Léka Gézané, XIV. kerületi Tihany Óvoda óvodapedagógusa
- Molik Edit Zsuzsanna, a kaposvári Bajcsy-Zsilinszky Utcai Központi Óvoda óvodavezetője
- Motika Teréz, a Pilisszántói Napközi Otthonos Óvoda óvodapedagógusa
- Nagyné Árgány Brigitta, a Kaposvári Egyetem adjunktusa
- Papp Lászlóné, XXI. kerületi Csepeli Csodakút Egyesített Óvoda Kádár Katalin Tagóvodájának óvodapedagógusa, volt óvodavezetője
- Petrezselyemné Forgács Magdolna, a tiszakécskei Városi Óvodák és Bölcsőde Arany János utcai Óvoda tagintézmény-vezetője, óvodavezetője
- Pribelszki Péter Ivánné, a békéscsabai Kölcsey Utcai és Ligeti Sori Óvodák óvodavezető-helyettese
- Ráczné Oláh Edit, a Kecskeméti Főiskola Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Óvoda intézményvezető-helyettese

- Rádainé Somos Éva, a Budapesti Zsidó Hitközség Benjámin Óvodájának óvodavezetője
- Regenyéné Kostyik Tímea, a veszprémi Bóbita Körzeti Óvoda óvodapedagógusa
- Regősné Gömöri Csilla, a miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Intézet óvodapedagógusa
- Ruskó Sándorné, a bodajki Törpe-Ovi Alapítvány Óvodájának intézményvezetője
- Soltiné Raj Rita, a ceglédi Lövész Utcai Óvoda óvodavezető-helyettese
- Steixnerné Strausz Ildikó, XI. kerületi Gazdagréti Pitypang Óvoda függetlenített óvodavezetője
- Süli Piroska, a szegedi Fénysugár Katolikus Óvoda óvodapedagógusa
- Szabóné dr. Szitányi Judit, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító és Óvodapedagógus Kar adjunktusa, megbízott tanszékvezetője
- Szekula Istvánné, a Pusztaszabolcs Városi Óvoda óvodapedagógusa
- Szücsné Gál Etelka, XI. kerület Csepeli Csodakút Egyesített Bázisóvoda általános intézményvezetője
- Takács Károlyné, az ajkai Rozmaring óvoda és Bölcsőde intézményvezetője
- Zagyné Varga Ilona, a püspökladányi Egyesített Óvoda intézményvezető-helyettese
- Zsíros Istvánné, a szigethalmi Négy-színvirág Óvoda óvodapedagógusa

Gratulálunk a Brunszvik Teréz-díjat átvevő kollégáknak! Köszönjük áldozatos nevelőmunkájukat!

Rózsa Borka Alapítvány az óvopedagógusokért

Az alapítványt 1990-ben hozta létre Rózsa György és két fia **Rózsa Györgyné Robitsek Borbála** (1920–1967) **óvónő emlékére**, aki a második világháború utáni első szakképzett óvodapedagógus-nemzedék tagja, mások mellett Bélaváry Burchard Erzsébet és Mérei Ferenc tanítványa volt.

Az alapítvány 1992 óta évente versenyt rendez a magyarországi óvopedagógus-képzőhelyek által delegált végzős hallgatók számára, amelyen egy aktuális szakmai kérdés esszéformában történő kidolgozását kapják feladatuk. A jelígyes pályaműveket szakmai zsűri értékeli. A verseny díjazottjai díszoklevelet és pénzjutalmat kapnak.

Szervezet célja: Az óvopedagógia, az óvodapedagógus-képzés presztízisének támogatása.

A jelenlegi kuratórium tagjai:

Bakonyi Anna pedagógiai szakértő,
Benyusné Szász Mónika óvónő,
Bíró Gyula iskolaigazgató,
Egyed Zsuzsanna óvodavezető,
Körmöci Katalin főszerkesztő és
Villányi Györgyné főszerkesztő.
Az alapítvány képviselői: Rózsa Gábor és Rózsa Mihály.

A 2016-os évben végzős óvodapedagógusok közül 11 jelentkező pályázott az ország különböző képző intézményeiből. A pályázat témája: **A 21. század gyermekei az óvodában – Más-e a digitális nemzedék?**

A nyertes, akit a szakmai zsűri 1. helyezésre jelölt: **Csonka Zsófia**, az **ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar** hallgatója lett.

A mellékelt fotón a nyertes az elismerés átadásának pillanatában!

Terveink a 2016-17-os nevelési év I. félévére

I. félév (hónap)	Megnevezés
Szeptember	Megjelenés: Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat 2016. szeptemberi lapszáma
	Megjelenés: <i>Terényi Andrea: Új utakon a nehezen kezelhető gyermekekhez – A szeretet és az elfogadás könyve</i> Kézikönyv, óvodapedagógiai könyvsorozat „A gyermek mindenek felett álló érdekében”
	Megjelenés: DVD 7.: DIFFERENCIÁLT, SZEMÉLYES BÁNÁSMÓD a 3-4-5 és a 2 és 6-os kompetenciák tükrében 16. Országos Óvodai Szakmai Összejevetel a gyermekek mindenek felett álló érdekében, 2016. április 15.
	Meghirdetés és szakmai szervezés: 17. Országos Óvodai Szakmai Összejevetel Témája: A JÁTÉK a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze Időpont: 2016. október 14. A meghirdetett pályázat összesítése: A JÁTÉK a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze
Október	Megjelenés: Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat 2016. októberi lapszáma 17. Országos Óvodai Szakmai Összejevetel lebonyolítása, értékelése a résztvevők megelégedettségének tükrében Témája: A JÁTÉK a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze Időpont: 2016. október 14.
November	Megjelenés: Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat 2016. novemberi lapszáma Megjelenés: Körmöci Katalin: Süssünk – főzzünk együtt, táplálkozzunk egészségesen! Kézikönyv, óvodapedagógiai könyvsorozat „A gyermek mindenek felett álló érdekében”
December	Megjelenés: Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat 2016. decemberi lapszáma Megjelenés: DVD 8.: 17. Országos Óvodai Szakmai Összejevetel felvétele Témája: A JÁTÉK a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze

ADHD-Magyarország Alapítvány 10. születésnapjára konferenciája 2016. október 8-án 9 órától

2053 Herceghalom, Gesztenyés u. 28.

NIMRÓD Fogadó – Telefon: 06 (70) 776-7757

A hirdetés bemutatójának +kedvezmény! (intézményeknek is)

Jelentkezés és program: www.adhd-magyarország.com

Újonnan megjelent kiadványaink – ajánló

Terényi Andrea:

Új utakon a nehezen kezelhető gyermekekhez A szeretet és az elfogadás könyve

Kedves kolléga, kedves olvasó!

Terényi Andrea könyve egy különleges szakkönyv! Különleges, mert a jelenlegi óvodás életkorú gyermek nevelésének gondjaira válaszol, s eközben a jövőnek nevel. Ajánlom minden olyan pedagógusnak és szülőnek, aki óvodás gyermekeket nevel.

Indokaim:

- Minden sora sugározza a gyermekszeretetet;
- A jelen gyermekének érdekében íródott azért, hogy a jövő felnőttjének békés boldogulását elősegítse;
- Olyan pedagógusi attitűd mintáját tárja elénk, amely a gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt kölcsönös szeretetén, megértésén, elfogadásán alapul;

- Nevelőmunkája sikereinek titkát megosztja a kedves olvasóval;
- Szavai, gondolatai óvodai csoportjában átélt tapasztalatai során fogalmazódtak meg, és bevált módszerként olvashatók ki soraiból;
- Szellemisége a gyermeki jogokra, valamint az Alapprogram hitvallására épül, és annak gyakorlati megvalósulását segíti elő;
- A szakkönyv óvodapedagógusi hivatásunkban felemel aközben, amikor a mindennapi gyakorlatból vett példákat, helyzeteket, megoldásokat olvassuk.

Köszönjük Andreának, hogy gazdag és érzékeny lelkületét, elkötelezett, sikeres nevelőmunkáját megosztotta velünk.

Körmöci Katalin sorozatszerkesztő

Megjelent a DVD 7.

A 16. Országos Óvodai Szakmai Összejövettel a gyermekek mindenek felett álló érdekében
Témája: **DIFFERENCIÁLT, SZEMÉLYES BÁNÁSMÓD A 3-4-5 és a 2 és 6-os kompetenciák tükrében**

2016. április 15.

A DVD tartalmazza a szakmai összejövettel:

- plenáris ülésének előadásait,
- a szekcióülések részleteit,
- és csatolt fájlban az összejövettelhez tartozó szakanyagokat és dokumentumokat.

Összejövételünk céljai voltak, amelyben az alábbi összefüggéseket jelenítettük meg

- TÉMA (a differenciált, személyes bánásmód),
- a pedagógiai KOMPETENCIÁK (3., 4., 5. és 2., 6.)
- a PEDAGÓGUS KÖTELESSÉGEI és a
- pedagógus éves ÖNÉRTÉKELÉSE között.

MEGRENDELHETŐK:

Sprint Kft., 1137 Bp., Újpesti rkp. 7., fszt. 2.

Telefon: 237-5060, fax: 237-5069

E-mail: elofizetes@sprintkiado.hu

Sprint Kiadó honlapján: www.sprintkiado.hu

MEGHÍVÓ – program

a 17. Országos Óvodai Szakmai Összejövetelekre a gyermekek mindenk felett álló érdekében

A SZAKMAI ÖSSZEJÖVETEL TERVEZETE

Időpontja, helye:	2016. október 14., 9.30–15.00, 1144 Budapest, Csertő park 12. (Zuglói Civil Ház)
Meghívottak köre:	óvodapedagógusok, óvodavezetők, fejlesztő óvodapedagógusok, óvodai szakemberek, konduktorok, gyógypedagógusok, érdeklődők
Témája:	„A JÁTÉK a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze”
A szakmai összejövétel előzményei:	• a pedagógusok értékelési rendszerének dokumentumaiban megfogalmazott szakmai igények, • a 16. Országos Óvodai Szakmai Összejövetel megelégedettségi kérdőíveiben megjelölt igények, • az adatszerzés (az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szellemiségének megvalósulása) során a játéktevékenység helyzetéről kapott eredmények értékelése, • a szakmai minősítések során tapasztalt visszajelzések alapján kimutatott krízisterületek.
A szakmai összejövételünk céljai:	A gyermeki játéktevékenység és a szabad játék fontosságának • ideglettani, pedagógiai, pszichológiai alátámasztása, • a mindennapok gyakorlatában való megjelenítése.
A szakmai összejövételünk céljaiból adódóan a következő feladatok megvalósítására vállalkozunk:	• A gyermeki játéktevékenység fejlesztő hatásának szemléletes bemutatása; • A szabad játéktevékenység értelmezése, a bizonytalanságok feloldása; • Segítség adása a napi nevelői gyakorlathoz; • Tettei érhetővé tenni a szabad játék egyéni megnyilvánulásait és annak támogatását; • Ötletek és módszertani eljárások adása a komplex személyiségfejlődéshez. • És ezeken keresztül hozzájárulni, könnyebbé és szakszerűbbé tenni a pedagógusok értékelési rendszerében való felhasználhatóságához (portfólió, reflexió, tanfelügyeleti látogatás, minősítés, önértékelés).
Szervezési módja:	plenáris ülés, szekcióülések
A szakmai összejövétel leírása:	1. A plenáris ülés keretében: – <i>A játéktevékenység helyzete az óvodai nevelőmunkában az óvodapedagógusok megnyilatkozása alapján</i> (Körmöci Katalin, az Óvodai Nevelés főszerkesztője) – <i>A játékfunkciók és idegrendszeri hátterük</i> (Dr. Páli Judit egyetemi docens) – <i>A szabad játék túlsúlya az óvodában</i> (Dr. Pálfi Sándor főiskolai tanár, dékánh.) 2. A szekciókban: • <i>Szabad játékban a „más” gyerekekkel</i> (Dr. Bakonyi Anna pedagógiai szakértő, c. főiskolai docens–Demeter Lázár Katalin fejlesztő-, tehetségfejlesztő, drámapedagógus, programvezető) • <i>„Semmiiben sem nyilvánul meg olyan világosan az ember jelleme, mint a játékban.”</i> (Majori Ágnes szakértő, fejlesztő óvodapedagógus– Terényi Andrea óvodapedagógus, coach és igazságügyi mediátor) • <i>„Játszani is engedd...”</i> (Dr. H. Tóth István alkalmazott nyelvész, ny. egyetemi docens) • <i>A népi játék élményalapon – avagy a teljes személyiségre ható folyamat felkutatása Kodály Zoltán nyomában</i> (Balatoni Katalin néptáncpedagógus, neveléstudományi kutató, módszertani szakelőadó, programgazda)
Részvételi díj:	9000 Ft/fő
Szakmai gondozó:	KÖRMÖCI KATALIN (az Óvodai Nevelés főszerkesztője, ny. mestertanár, főiskolai oktató) Tel.: 06 (20) 393-4891, kormoci.katalin@gmail.com
A szakmai program vezetője:	Sprint Kft. (az Óvodai Nevelés folyóirat kiadója) Tel.: 36 (1) 237-5060; e-mail: sprintkiado@sprintkiado.hu

Jelentkezés: telefon: 36 (1) 237-5060; e-mail: sprintkiado@sprintkiado.hu
A jelentkezés határideje: 2016. október 7. A jelentkezési lap és meghívó letölthető a www.ovi-suli.hu honlapról

Itt az Ősz!

Segítség az ŐSZI ÉLET megtervezéséhez, ehhez ajánljuk a kézikönyvünket!

Mi mindentől különleges ez az óvodapedagógiai kézikönyv?

- Két témát dolgozunk fel (nyár és őszi), négyféle megoldásban;
- **A csatolt DVD** segít betekinteni a gyermekek élménydús napjaiba és annak megszervezésébe;
- A közölt dokumentumok mintát és segítséget adnak a tervezéshez;
- Sokoldalú ötleteket ad, amelyek megkönnyítik helyi lehetőségeink átgondolását, és bő repertoárt biztosítanak az adaptáláshoz, így azokat saját óvodai életükhöz igazíthatjuk.

Ez a 8. kézikönyvünk is a *gyermekek mindenképp érdekében* készült, hiszen az ilyen tevékenység-szervezésekben a gyermekek jól érzik magukat, és ennek érzelmi sugarai minden velük foglalkozó felnőttet átölel.

Az Őszi élet tervei örömteli tevékenységekkel című fejezetben az előttünk álló nevelési év első negyedére két tervezési-szervezési módot mutatunk be:

- az egyik projekt módszer alkalmazására íródott,
- a másik tématervként funkcionál.

Mindkettő sajátos, bevált tervezési módban történt dokumentálásra. Így a kedves olvasó mindkétféle tervezéshez kaphat egy-egy korszerű mintát.

„Minden pedagógia hamis, amely nem elsősorban arra a személyre támaszkodik, akit nevel, annak szükségleteire, legbensőbb énjére.” (C. Freinet)

A fenti törekvések mutatják, hogy az Óvodai Nevelés Országos alprogramjában, a Gyermekképzésben és az Óvodaképzésben megfogalmazott elvek megvalósulnak. Ezek az elvek bármilyen csoportszervezésben alkalmazhatók, és nem kötődnek életkorhoz. Így az összevont csoportszervezésnél és a vegyes csoportszervezésnél is eredményesen használhatók.

A fentiekből (törekvéseink és az óvodai nevelés gyermekközpontú sajátosságai) **következnek azok az alapelvek**, amelyek a foglalatosságok élményszerűségét biztosítják és az individuális fejlődést elősegítik:

- a gyermeke önállóságára, vállalkozó kedvére épüljön,
- szabad választással, maguk tervezzék és szervezzék meg elfoglaltságaikat,
- a környezet lehetőségeinek felkínálásával választhassanak,
- ha lesz különleges kívánságuk, együtt szervezzük meg annak megvalósíthatóságát,
- őszinte, meleg, szeretetteljes légkört biztosítsunk, hogy derűvel, meglepedettséggel éljük meg a hét napjait,
- mutassunk követendő példát a toleranciára, a megértésre, a segítségnyújtásra, eltérő vágyaik megértésére, elfogadására, egyeztetésére, megvalósulásuknak támogatására,
- az együttes döntéseket tartassuk be egymással, s ebben a gyerek is értékítéleteket fogalmazhassanak meg,
- olyan tevékenységeket szervezzünk meg, amikben jól érzik magukat, kibonthatják, gyakorolhatják testi, lelki, szociális kompetenciáikat,
- egyéniségüket, individuális jellemzőiket tiszteletben tartjuk.

A bemutatott négy feldolgozási mód a szerzők korszerű, gyermekközpontú szemléletét tükrözi.

Papírszínház - színház, ahol akarod!

A Japánból eredő Papírszínház a mesekönyveket színházi élménnyé alakítja.

Miért jó?

- minden gyerekközösségben hatásos és leköti a gyerekeket: otthon, óvodában, iskolában, könyvtárban, játszóházban, táborban, rendezvényen;
- már 3 éves kortól képes a gyerekek figyelmét maximálisan fókuszálni;
- sokrétűen felhasználható: hagyományos módon, felnőtt által előadva gyerekeknek, gyerekek által készítve, gyerekek által előadva vagy akár gyógypedagógiai segédeszközként, terápiás eszközként is;
- több tucat meséből lehet válogatni, címeink folyamatosan bővülnek;
- esztétikus fakerettel, csomagban is rendelhető!

Kérje kedvező ajánlatunkat óvodák számára!

Valtínyi Lidia • +36 306 364 702
lido@csimota.hu

www.papirszinhaz.hu
www.facebook.com/papirszinhaz

ÚJ!

Papírszínház
Módszertani
kézikönyv

ITT A SEGÍTSÉG!

Ajánljuk dokumentumainkat a 2016–2017-es nevelési évhez!

CSOPORTNAPLÓ a projektszemléletű óvodai élethez

Újszerűsége és korszerűsége az alábbiakban rejlik:

- Projektszemléletű tervezés szerint készült.
- A naplóvezetés minden előírásának megfelelő.
- Minden adatnak, tervezésnek helye van.

Tartalmazza:

- A csoportnapló törvényi háttérét.
- A gyermekcsoport összetételét.
- A gyermekek névsorát és jelét, életkorát, születés- és névnapját, a különleges gondoskodást igénylő gyermekek nyilvántartását, a csoport profilját, a csoport szokásait és szabályait, gyermekvédelmi munkát a csoportban és egyéb feljegyzéseket a csoport életéről.
- Napi- és heti rendjét, fejlesztő- és tehetségsegítő foglalkozások bejegyzéseit.
- A család és az óvoda kapcsolattartását, rendjét, alkalmait célokkal és feladatokkal.
- Eseménytervet.

- Vezetői, szakértői, szaktanácsadói, egyéb látogatások, ellenőrzések bejegyzéseit.
- A nevelési év elemzését és értékelését.
- Az óvodai csoport projektszemléletű életének tervezését:
 - az éves terveket, projekterveket, tevékenységterveket és azok céljait, feladatait,
 - értékelését, reflexióit.

Készítette: **Tóth Dóra** óvodapedagógus, Nyírtelek, Kastélykert Óvoda.
Kipróbálták a nevelőtestület óvodapedagógusai.

A napló ára: 3000 Ft + postaköltség
Megrendelhető:
Telefon: 06 (1) 237-5060
E-mail: elofizetes@sprintkiado.hu

Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése

**KITÖLTETHŐ TÁBLÁZATOKKAL
A TELJES NEVELÉSI IDŐSZAKRA
(3-4, 4-5, 5-7 éves életkorra bontva)**

Készítette: **Patyi Zoltánné** óvodapedagógus
Szakmai lektora: **dr. Futó Judit** klinikai
szakpszichológus

Az **Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése** című kiadványunk a jogszabályi elvárásoknak megfelelően kötelező dokumentum

- az **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja**,
- valamint a **20/2012. (VIII. 31.)**
- és az azt módosító **22/2013. (III. 22.) EMMI-rendelet**ek új elvárásai szerint.

Újszerűsége és korszerűsége az alábbiakban rejlik:

- **Egy gyermek** egész óvodai életútja, fejlődése (óvodába lépésétől kezdve az óvodából való kilépéséig) ebben a füzetekben névre szólóan regisztrálható.
- A teljes nevelési időszakban, a 3-4, 4-5, 5-7 éves életkorokra bontva alkalmazható.
- Kitöltési útmutatóval rendelkezik. Kitölthető táblázatokat tartalmaz, kiegészíthető megjegyzésekkel.

• TARTALMAZZA:

- a gyermek anamnéziséit,
 - a gyermek fejlődésének mutatóit (fiziológiai jellemzők, biológiai szükségletek; érzelmi, akarati képességek; motoros képességek; testéséma, énkép; értelmi képességek; anyanyelvi képességek),
 - a megfigyelések elemzését, értékelését,
 - a fejlesztésre irányuló tervek, feladatok tevékenységek tervét,
 - a szülői tájékoztatás időpontjainak, a megállapodásoknak regisztrálását,
 - összegző megállapításokat a gyermek iskolakészültségéről (amelyhez MINTÁT is ajánl annak elkészítéséhez).
- Különös figyelmet fordít azokra a szenzitív szakaszokra, amelyekben az egyes pszichikus funkciók érése a legintenzívebb, ezért bemutatja a 3-7 éves életkorban fejlődő képességek intenzív időszakait.

Ára: 340 Ft + postaköltség
Megrendelhető:
Telefon: 06 (1) 237-5060.
E-mail: elofizetes@sprintkiado.hu

**Amennyiben kiadványainkból 50 000 Ft felett rendel,
a kiszállítás ingyenes!**

Szeptemberi jeles napjaink

Szeptember 20.: Gyermekvilágnapja.

Egyetlen ember sem tulajdona a másíknak. Ez ma számunkra természetes, de nem volt ez mindig így, s ezt különösen a gyerekek szenvedték meg.

A gyermekek világnapját az UNICEF, az ENSZ Gyermeksegélyezési Alapjának kezdeményezésére 1954. óta szeptember 20-án ünnepeljük. Ezen a napon a gyermekekre, elsősorban a fejlődő országok gyermekeire emlékezünk, az ő támogatásukra, jogaik védelmezésére. E napon felhívást is intéznek a világ országaihoz annak érdekében, hogy támogassák és védelmezzék a gyermekek 1959. évi ENSZ-deklarációjában megfogalmazott jogait. Az ENSZ Gyermekalapja, az UNICEF a világon a legnagyobb, a gyermekek érdekében tevékenykedő szervezet.

Az UNICEF jelszava: A GYERMEKEK MINDENK ELŐTT!

A gyermekek érdekeinek védelmében sokáig nem lehetett fellépni nemzetközi szinten a jog eszközeivel.

Közvetlenül a II. világháború után szeretnék volna, ha az Egyesült Nemzetek Szervezete – némi módosítással – megerősíti az 1924-es Genfi Nyilatkozatot. Az ENSZ Közgyűlése azonban 1948-ban elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, s ez aztán meghiúsította egy, a gyermekek szükségleteihez igazított további dokumentum elfogadását. Az Egyetemes Nyilatkozat mindazonáltal tartalmaz néhány, a gyermekek javát – különösen a védelmüket – szolgáló rendelkezést.

Többéves előkészítő munka után, 1959. november 20-án fogadta el az ENSZ Közgyűlése a Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozatot. Azóta november 20-a a gyermekek jogainak világnapja. A Nyilatkozat néhány konkrét jogot is megfogalmaz, így például a névhez, az állampolgársághoz vagy az ingyenes alapfokú oktatáshoz való jogot. Ugyanakkor ugyanúgy nincs kötelező ereje, mint az 1924. évi Genfi Nyilatkozatnak.

A gyermekek a jövő zálogai, vágyaink és álmaink megtestesítői. Érzékeny, fondorlatos kis emberké, akik pontosan tudják, hogy a szülői szeretet végtelen és kiapadhatatlan, szerencsés esetben pedig elkíséri őket a felnőtté válás útján. Szülőnek és pedagógusnak – esetleg egy személyben mindkettőnek lenni – nem könnyű és nem is jelentéktelen feladat. Hiszen a felnőtteknek kell a tudásra és szeretetre éhes

kis lelkekből felelősségteljes, segítőkész, rátermett jellemet nevelnie.

Milyen is egy gyermek? Olyan, mint aki egyenest az égből jött. A világi okosság, a felnőttek mesterkedései még nem formálták át. Nem tud még semmiről, és semmije sincsen. Hamvas, eredeti és közvetlen. Védtetésben él, és mindenestül átadja magát azoknak, akik szeretik. Ámulva néz szét maga körül. Ami rossz, hamar elfelejti, s mindjárt fölfedez mindenben valamit, aminek örülhet. Örökké játszik, nem fárad bele napestig.

Szeptember 21.: Béke nemzetközi világnapja. „A világ béke a te kezdedben van!” Vajon teszel is azért valamit, hogy a

béke megvalósuljon? Az I. világháború után 10 millió halott maradt a csatatereken. Az emberiség megelégette a pusztítást, és létezni akart. Létrejött a Népszövetség. Amely már megalakulásakor elkövette a hibát: a győztesek írják a történelmet... S a vesztesek még ma is nyögik a terheket!

Két évtizeddel a rosszul elvetett béke magja kegyetlen termést hozott, kitört a II. világháború. 60 millió halott és hat év szenvedés után lett vége a világegésnek. De az emberiségben újra elemi erővel tört fel a békevágy. Létrejött az ENSZ, az Egyesült Nemzetek Szervezete. Bár a győztesek azért itt is előrébb kerültek. Az ENSZ Biztonsági Tanácsában állandó helye van öt győztes hatalomnak...

A győzelmet persze meg is pecsételték. Az Egyesült Államok éppen két atombombával. A Szovjetunió fél Európa gyarmati sorba döntésével, Nagy-Britannia a palesztin–zsidó-konfliktus elvetésével, Franciaország az indokínai konfliktussal, vagy Algériával, Kína a maga nagy ugrásával...

A II. világháború befejezése óta sem volt egyetlen olyan nap, amikor valahol a Földön ne lett volna háború. Hol több, hol kevesebb. De dörögtek a fegyverek, haltak az emberek. Pedig számtalan ENSZ-határozat ítélte el az agressziókat.

Takarítási világnap. Nemkötődik egyetlen konkrét dátumhoz sem, minden

évben egy szeptember 20-a körüli hétvégén ünneplik.

Jelszava: Gondolkodj világméreteken és cselekedj otthon!

Az akció Ausztráliából indult, ahol 1989-től szervezik az országos nagytakarítási napját.

A takarítási világnapot hivatalosan először 1992-ben hirdette meg az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP). Az ENSZ a Környezetvédelmi Programjához (UNEP) kapcsolódó takarítási világnapon arra buzdítja a Föld lakóit, hogy tisztítsák meg, varázsolják élhetőbbé a környezetüket, és az eredményt lehetőleg hosszú távon őrizték meg.

Magyarországon ezen a szeptemberi hétvégén a környezet megtisztítására hívják fel az emberek figyelmét.

Kérek, ezen a napon gondolj te is megfáradt, túlszennyezett bolygónkra, a bolygón élő emberekre, szereteteidre, és cselekedj ennek megfelelően!

Bizonyára a lakóhelyeden vagy iskoládban is szerveznek valamilyen kis mozgalmat környezeted megtisztítására. Csatlakozz ezen a szeptemberi hétvégén egy ilyen mozgalomhoz, kezd akár most a környezettudatos életed!

Ne feledd: Földünket, ezt a csodás élőhelyet apáinktól örököltük, és meg kell őriznünk utódaink számára.

Szeptember 23.: Nemzetközi hulladékgyűjtő világnap.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy sokan azért nem vesznek részt a szelektív hulladékgyűjtésben, mert nem tudják, hogy mit és hogyan kell és lehet külön gyűjteni, illetve ennek milyen haszna van személyes életében.

A szelektív hulladékgyűjtés az újrafeldolgozás, a recycling első lépése. Ennek során a lakosság aktív közreműködésével, anyag szerint szétválogatva gyűjtik a hulladékokat. A hulladéknak, mint másodnyersanyagnak a gazdaság vérkeringésébe való visszajuttatásából komoly környezeti előnyök származnak: jelentősen csökken a gyártás energiaigénye, környezeti terhelése. Mivel hazánkban az elkövetkező években a szelektív hulladékgyűjtést egyre több helyen vezetik majd be, melynek legelterjedtebb formája a gyűjtősziget. Az alábbiakban ismerkedjünk meg a leggyakrabban gyűjtethető hulladékfajtákkal.

Van néhány alapelv is, amely segítséget nyújthat az elkülönítésnél:

• Papír

Ez a konténer újságok, folyóiratok, füzetek, könyvek, hullámpapír, csomagoló

papír, kartondoboz gyűjtésére való. Tejes és gyümölcsitalos (kombinált) dobozokat minden esetben mossuk ki és tapossuk laposra! Majd a papír- vagy a műanyag-konténerbe helyezzük el, attól függően, hogy hogyan jelzik.

Kérjük higiénia okokból ne dobjunk bele az élelmiszer-maradványokat és egyéb szennyeződések tartalmazó (pl. olaj, zsír, oldószer) papírokat, használt papír zsebkendőt, szalvétákat stb.

A feldolgozás legfontosabb feltétele, hogy a papír ne legyen szennyezett, zsíros!

• Üveg

– Fehér üveg: A tiszta, kiöblített italos és egyéb, a háztartásban már feleslegessé vált színezetlen üvegeket – konzerves, parfümös stb. – dobhatjuk ide. Ne kerüljön bele színes üveget (pl. zöld, barna üveget), tükröt, ablaküveget, villanykörtét, szemüveget, nagytót, drótszövetes üveget, kerámiát, porcelánt, neoncsovet!

– Színes üveg: Dobhatunk bele színes (zöld, barna, sárga) italos-, parfümös-, konzervesüveget. Ne dobjunk bele színezetlen, azaz fehér üveget, drótszövetes üveget, katedrálüveget, kerámiát, porcelánt.

Az üvegekről távolítsuk el a fémkupakokat!

• Műanyag

Üdítő-, ásványvizet PET-palackokat, kiöblített háztartási flakonokat és azok lecsavart kupakjait (samponos, habfürdő stb.) háztartásban előforduló tiszta fóliát (szatyrok, tasakok, csomagoló fóliák stb.) dobhatunk bele. Tejes és gyümölcsitalos (kombinált) dobozokat minden esetben mossuk ki és tapossuk laposra! Majd a papír vagy a műanyag konténerbe helyezzük el, attól függően, hogy hogyan jelzik.

Ne dobjunk bele zsíros, olajos, háztartási vegyi anyaggal szennyezett (nem kimosott) flakont. Tejes-, joghurtospoharat, margarinosdobozt, élelmiszer-maradványt tartalmazó műanyagot, hungarocellt, CD-lemezt, magnó- és videokazettát, egyéb műanyagnak ítélt hulladékot (pl. nejlonharisnya), mert hasznosításuk jelenleg nem megoldott!

• Fémek

A fémek talán a legkevésbé érzékenyek a különféle szennyeződésekre. Nagyon fontos volna ezek szelektív gyűjtésének elterjedése, mert a gazdaságba történő visszaáramoltatásuk igen jelentős energiamegtakarítást eredményez.

Ez az edény a fém csomagolódobozok (üdítő, sörös, konzerves stb.) és a háztartási kis fémhulladékok (pl. evőeszközök stb.) gyűjtésére szolgál.

A konzerves-, kutyá-, illetve macskaeledeles dobozokat csak kimosva szabad beledobni!

• Veszélyes hulladék

A veszélyes hulladékokat külön kell gyűj-

teni. A veszélyes hulladék leadható a hulladékudvarokban vagy az önkormányzat által szervezett veszélyeshulladék-gyűjtőakciók keretében, melynek helyéről, idejéről az adott önkormányzat ad tájékoztatást.

A leggyakoribb, háztartásokban is fellelhető veszélyes hulladékok, melyeknek már speciális gyűjtése sok helyen megoldott: elem és lejárt vagy feleslegessé vált gyógyszer, a festék, sütőzsiradék, akkumulátor. Ezek közül kiemeljük a:

– Gyógyszer

A lejárt vagy feleslegessé vált gyógyszerket semmiképpen ne dobjuk ki az otthoni szeméttárolóba, vagy lefolyóba, mivel a gyógyszerek veszélyes hulladékok, és a hulladéklerakókba kerülve károsíthatják a természetet, és a talajvízbe, illetve földbe jutva egészségünket is.

2006. január 1-jétől minden gyógyszer-tárban átveszik tőlünk a szakemberek a hulladékot, a megfelelő tárolóedényekbe helyezik, ahonnan a koordináló szervezet a hulladékégetőbe viszi ártalmatlanításra.

– Elektronikai hulladék

Az elektronikai berendezések és hulladékok szeméttárolóba, illetve lomtalanításkor utcára helyezése szintén nem helyes magatartás. A hulladékok gyártóhoz történő visszajuttatása hasznosításra, illetve ártalmatlanításra, nagyon fontos. 2005. augusztus 13-tól, amennyiben új készüléket vásárolunk, a vásárlás helyén visszaveszik régi, már feleslegessé vált készülékünket. Több üzletben vásárlás nélkül is átveszik tőlünk az elektronikai hulladékot, melynek pontos feltételeiről az egyes üzletekben adnak felvilágosítást. Folyamatosan bővül azon önkormányzatok száma is, melyek elektronikai hulladék begyűjtésére speciális lomtalanítást szerveznek. A helyi lehetőségekről az adott önkormányzat ad bővebb információt.

– Elem

Az elemeket semmiképpen ne dobjuk ki a szemetesünkbe. Már sok helyen visszaveszik a már lemerült, használt elemeket.

Szeptember 29.: Mihály-napi vásár és mulatságok – tánc, népviselet, kirakodóvásár.

Az őszi jeles napjaink megünneplésének keretében a Mihály-napi és a Márton-napi népszokások, néphagyományok mellett a szüreti népszokásokkal találkozhattak óvodásaink.

Mihály napja a gazdasági év fordulója, mely során a pásztorok számot adtak a rájuk bízott állatokról. Szent György napján hajtották ki a legelőre az állataikat, Mihály napján pedig vissza a falvakba. Ekkor fizették ki a pásztorok bérét is.

A Mihály-nap a „kisfarsang kezdete” is egyben. Mulatozásba, vásárolásba kezdtek az emberek, mivel ezen a napon rendezték sok

helyütt az országos nagy vásárokat. Itt árultak a vargák, kádárok, csizmiadiák, szíjgyártók stb. Az árusok mondókákkal, kikiáltókkal csalogatták vevőiket. Az emberek nemcsak vásárolni mentek, hanem ismerkedni, beszélgetni. Ez a nap a munkatiltalom és a cseledfogás napja is volt egyben, sok helyen viszont a szüret megkezdésének az ideje.

A vásáron színes kézműves portékák és a modern trend árucikkei közül válogathatnak a látogatók. Sajtok, rétesek, kemencés kenyérlángos, jóféle házikolbász és kiváló minőségű hazai borok, pálinkák teszik még kellemesebbé a piac hangulatát.

Mihály-napon az „asszonyok” és „leányok” kiskosaraikba gyűjtötték a vásárolt portékáikat, a gyümölcsöket, mézeseket, ékszereket, levendulát, kukoricát. A vásárt jókedvű mulatozás követte, ahol a „legények” táncba vitték választottjaikat, akiket vásárfiával ajándékoztak meg.

Az óvodákban is megünneplik ezt a napot. Legtöbbször családi nap keretében történik, vagy óvodai csoport szinten, esetleg óvodai szinten. Ilyenkor nagy a készülődés, pl.:

- Terméscsörgő készítése: dióhéjakra többféle anyagot tesznek a gyerekek;
- Pörgőkopter-készítés;
- Falevélképek;
- Udvari munka: lombsöprűzés, a levelek tömörítése;
- Kukoricapattogatás, abból ékszerek és dekorációk fűzése;
- A gyerekek által szüretelt almából kompót készítése;
- Kukoricaszárból kunyhó készítése.

Nagy Melinda

óvodapedagógus (Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar)

A hajdúsági néphagyományok óvodai megjelenítésének lehetőségei

2012 júniusában tettem sikeres államvizsgát a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Karán, óvodapedagógus szakon. Tizennégy éve táncolok a Forgórózsa Néptáncgyűttesben, így a szakdolgozatom témájának választása személyes indíttatásból alakult ki nálam. Témavezetőm Vargáné Nagy Anikó főiskolai tanársegéd volt, akinek ezúton szeretnék köszönetet mondani a sok segítségért és a szakdolgozatomban elért sikereimért.

Szakdolgozatom témájául egy olyan ismeretanyag feldolgozására törekedtem, mely ugyan átfogóan, összefoglalva nem szerepelt egyetlen szakirodalomban sem, mégis ezt lehet a leghitelesebben átörökíteni a felnövekvő helyi generációnak, hisz ebben a környezetben élnek. Úgy vélem, hogy a mai világban nem engedhetjük meg azt, hogy olyan, még meglévő, élő néphagyományok mellett menjünk el, melyek igen nagy tartalommal és számunkra nagyon is fontos szokásanyaggal bírnak az óvodai életben. A gyermekeknek egészen kis koruktól kezdve ismerkedniük kell a néphagyományokkal, ezek kapcsolatteremtő és személyiségformáló erejével. Az a nép, mely hagyományait nem örökíti át, a „gyökereit veszíti el”. Egészen kicsi korban meg kell kezdenünk átörökíteni a hagyományokat a felnövekvőknek, hogy azok kellően beépüljenek, s átmentsük a néphagyomány emberformáló és közösségteremtő lehetőségét.

Az óvodában folyó anyanyelvi és zenei nevelés alapja a néphagyomány. A népi kultúra és a hagyomány átadásának célja szellemi örökségünk örökítése, a személyiség kibontakozása, a nemzeti érzés első építőköveinek lerakása, az „ÉN” érzés mellett a „Mi a közös bennünk?” megéreztetése, más kultúrák tiszteletére való nevelés.

A dolgozatom anyagának gyűjtése során célom volt, hogy megismerkedjem a hajdúsági hagyományokkal, s azt hitelesen továbbítsam az olvasók és a gyerekek felé. Lázár Katalin azt javasolja a pedagógusoknak, hogy annak a tájegységnek a kultúrájával foglalkozzunk elsősorban a pedagógusok, ahol élnek. Ezért a hagyományoknál főként az Alföld, de azon belül is a Hajdúsági hagyományokkal foglalkoztam a szakdolgozatomban, mert ez az a környezet, mely körülvesz minket, és hagyományait a leghitelesebben tudjuk átadni.

Szakdolgozatom gerincét egy olyan átfogó éves terv alkotja, mely hónapokra és te-

vékenységekre lebontva igyekszik prezentálni a helyi hagyományokat. A terv készítésénél egy óvodai tanév tevékenységeit úgy terveztem meg, hogy igyekeztem beépíteni a hajdúsági hagyományokat, a tájegységre jellemző népszokások óvodai megjelenítési lehetőségeit.

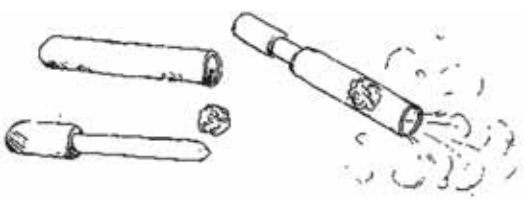
Munkám másik fontos célkitűzésének azt jelöltem meg, hogy az éves tervben szereplő hajdúsági játékokat és hagyományokat egy ún. játékgyűjteménybe rendezzem. A tervben szereplő játékok játékleírásai az óvodapedagógusok számára óvodai foglalkozáson hasznosítható módon jegyeztem le munkámban, melyek tevékenységre készen hasznosíthatók, s ezzel a gyermekek olyan játékokkal ismerkedhetnek meg, mely a hajdúságban azon tájegységben van, ahol élünk, valamint ahol ezeket a játékokat játszották a nagyszüleik és a dédszüleik.

A következőekben bemutatom éves tervem egy részletét, továbbá az abban szereplő játékok közül néhány játék leírását jelenítem meg.

	Külső világ tevékeny megismerése:	Rajzolás, mintázás, kézi munka:	Vers, mese:	Ének- zene, énekes játék, gyermektánc:	Mozgás:	Játék szabadidőben:
ŐSZ: Szeptember	Lámpás akácágból Gyümölcsöskertbe, alma szedése télre, befőtt, kompót készítése Kukorica gyűjtése, fosztása, kukoricadarából puliszka főzése Ökörnyál megfigyelése	Krumplibaba Nyaklánc Krumplipuska (1) Kukoricababa készítése Lehántolt kukoricából kép készítése Csuhéból baba készítése, dióhéjból, kőkényből festékanyag nyerése és a csuhébaba befestése	Kányádi Sándor: Jön az ősz Benedek Elek: Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack Tankó Sirató Károly: Törpetánc Weöres Sándor: Vásár Arany János: Várásban	„Tarka lovat látok” „Kipp- kopp, kalapács” „Mihály...” „Szürke lovat” (3) „Egy üveg alma” (4) „De jó a dió...” ÉNÓ 225.	Ugrató (labda-játék) (5) Gyümölcs-szerző játék Virágneves játék gyümölcsök sorolásával (6)	Lovazás Kukorikú Kukoricacsutkából Jenga készítése Csöszkunyhó kukoricaszárból Vásári játék
ŐSZ: Október	Akácgally gyűjtése, majd ebből seprű készítése Látogatás szőlőskertbe, szüretelés, mustkészítés Szüreti multság szervezése Madáretető készítése, magvak gyűjtése (napraforgómag) Vadgesztenye gyűjtése, s belőle ragasztó készítés Festés növények fűzetével	Kukoricalabda készítése Aszalt szőlő-mazsolának tárolóedény készítése Sütőtökből töklámpás faragása Tárolóedények fonása Nyomhagyás gyümölcszemekkel Lenyomat készítése falevelekkel Naptár készítése az időjárásról	Ujjasdi: „Ez elment...” „Hátamon a zsákom...” „A nyúl meg a káposzta” „Gyuri kakas és a gyík” Szakáts Gyula: Szüreti vers Rácz Irén: Őszi erdő A hiú király Aranyszőrű bárány Az állatok nyelvéen tudó juhász	Túrót ettem (8) „E,ke,há...” „Ki játszik?” „Egy, kettő, három” „Lipem lopom a szőlőt...” ÉNÓ 202. „A kállói szőlőbe ÉNÓ 137.	Színes (elkapós játék) Golyócskák Balaton halászok	Boltozás Szüretelő játék

1. Krumplibuska (Hajdúnánás)

Elkészítéséhez szükség van egy krumplibra, egy tollszárra és egy kis gallyra vagy hurkapálcára. Egy szépen kifejlődött libatoll száráról le kell vágni a vitorláját és a szár másik végét is: így cső lesz belőle. A pálcikából tolot faragunk, amit bele tudunk nyomni a tollszárhoz. Azután egy krumpliból vágni kell egy szeletet, és a tollszár mindkét végét bele kell nyomni. A szeletből két kis korong benne marad a tollszárban. A tolóval megnyomjuk az egyik krumplikorongot, a közbezárt és összesűrűsödő levegő pedig kis pukkanással kiröpíti a másikat.”

2. „Új kőkút körül” – nyelvtörő (Debrecen)

Új kőkút körül ireg-forog, tipeg-topog törpe, tarka kurtafarkú török tyúk.

3. „Szürke lovat...” (Debrecen – Nyulas)

a)

Szür-ke lo-vat lá-tok,
sze-ren-csét ta-lá-lok.

b) A játékosok egy sorba állnak, kezüket feltartják. Velük szemben nyolc- tíz lépésnyire áll a dob. Ez eldobja a labdát, s ugyanabban a pillanatban megfordul. Valaki elkapja a labdát, ekkor mind leveszik a kezüket és kérdik: „Kinél van a labda?” (A fenti dallamra). A dobónak meg kell keresnie a labdát. Három játékostól kérdezheti. Ha három kérdésre el tudta találni, szerepet cserél azzal, akinél megtalálta.

4. „Egy üveg alma...” (Debrecen – Nyulas)

Egy ü-veg al-ma. Tíz, tisz-ta víz.
két ü-veg al-ma,
há-rom ü-veg al-ma,
négy ü-veg al-ma,
öt ü-veg al-ma,
hat ü-veg al-ma,
hét ü-veg al-ma,
nyolc ü-veg al-ma,
ki-lenc ü-veg al-ma.

–Mi-nek az a tisz-ta víz? –Kiskér-tet lo-csöl-ni.
–Mi-nek az a kis-kert? –Tö-köt be-le-vet-ni.
–Mi-nek az a tök? –Ló-nak o-da-ard-ni.
–Mi-nek az a ló? –A sze-kér-be-rog-ni.
–Mi-nek az a sze-kér? –A vá-sár-ka-men-ni.
–Mi-nek az a vá-sár? –Sze-p ruhá-ka-ven-ni.
–Mi-nek az a szép ru-ha? –A templom-ba-men-ni.

Mi-nek az a temp-lom? –Az Is-tent i-mád-ni.

Szaj-le ko-csis a hín-tó-ról, Inc-pinc, te vagy o-da-kint,
i-gyül egyet a kor-só-ból.

5. Ugrató (Hajdúdorog)

Körbe állunk, és kiolvasással kiválasztunk egy gyereket, aki középre áll. Nála van a labda: jó erősen földhöz vágja, erre az magasra felugrik. Mindenki próbálkozik, hogy elkapja, mielőtt a földre esik; akinek sikerül, az megy be a kör közepére labdát ugratni. Ha nem kapja el senki, az előző ugrató ugrat újat.

6. Virágneves (Püspökladány)

Kiolvasással ki kell választani egy jatszót sűgónak, egy másikat angyalnak és egyet ördögnek. A sűgó a többieknek ad egy-egy virágnevet: pl. te vagy a szegfű, te a tulipán, te a rezeda stb. Jobb, ha ritkább virágneveket adunk, hogy ne legyen könnyű kitalálni őket.

Jön az angyal, beköszön, a sűgó kérdezi, ő pedig válaszol:

Csingilingi!
Ki jár itt?
Az angyal!
Mit keres?
Festékest!
Milyenest?
Az úrnőnek megaranyozott szegfűjét (vagy más virágnevet mond)!

Ha van ilyen virág, az elmegy az angyallal. Ha nincsen, a sűgó azt mondja:

Ilyen nincs, kiskertemből kiszáradt!
Az angyal odébb megy, jön az ördög.
Ő is beköszön:

Bumm, bumm, bumm!
Ki jár itt?
Az ördög!
Mit keres?
Festékest!
Milyenest?

Az úrnőnek rotyogtatott-potyogtatott violáját (vagy mást)!

Ha van olyan virág, ő is elviszi, ha nincs, a sűgó neki is úgy felel, mint az angyalnak. Ismét az angyal jön, és addig próbálkoznak, amíg a virágok el nem fogynak.

7. Seprű

Akácleveleket szedünk, a kis levélkéket le vesszük róluk. Kerítünk egy kis botot, lehetőleg egyeneset, az egy csomóba fogott levélgyekek közé dugjuk, és összekötözzük az egészet. Éppen olyan seprű lesz, mint amilyen a felnőttek ágseprűje, csak kisebb és gyengébb.

8. „Túrót ettem...” (Püspökladány)

Párban játsszák. Szemben állnak egymással a gyerekek, keresztezett kézzel összekapaszkodnak, és felsőtestüket kicsit hátrafesztve kiegyensúlyozzák egymást. Elkezdnek pörögni, s közben éneklnek:

Tú-rót et-tem, el-aj-tel-tem, Azt sem tu-dom, hó-vá-tel-tem,
Sze-lő fű-je járt-í-ká-mat, Fogd meg, kis-lány, a szok-nyá-mat, hópaz!

A következőre ellenkező irányban forognak, ha úgy is tudnak. Ha nem, ugyanarra forognak, megint, míg el nem szédülnek.

Összegzésként úgy gondolom, hogy a népi játékok azok, melyek a legkönnyebben tanulhatók és a szórakozást legjobban szolgáló tevékenységek, továbbá olyan tárházzal rendelkeznek, mely a testi kapcsolatteremtés lehetőségeit a leghatékonyabban szolgálja. Nagyon fontosnak tartom azt, hogy a gyermekek a saját, tágabb lakhelyüknek, térségüknek megfelelő dialektushoz tartozó játékváltozatokat tanulják elsősorban. Ez az a közeg, amelyben élünk, tud olyan lehetőségeket, szokásokat, cselekedeteket kínálni, mellyel az adott környezetben igazán ott-hon érezzük magunkat. Továbbá ezeket a dolgokat tudjuk a gyermekek számára a legkönnyebben szemléltethetőbbé tenni.

Úgy gondolom, hogy ma a felnőtt az, aki a legtöbb szokást, hagyományt, népi játékot képes átadni a gyermeknek. S mindezekben a „legértékesebb” szerepe az óvodapedagógusnak van, aki a gyermekek játékaiba, dalvilágába, mozgásnyelvébe beépítheti a népszokásokat. Napjainkban a szokások és hagyományok átadásának túlnyomóan az óvoda az elsődleges színtere.

Fontos arra figyelni, hogy vajon mit ért meg a mai gyermek a népi gyermekjátékokból, a népi játékokban jelen lévő világ a paraszti kultúrához kötődik, és a tradicionális közösség, az egyéni élet meghatározó eseményeit, szokásait, cselekményeit foglalja magában.

A népi játékok gazdag tárháza olyan sokrétű lehetőséget, tevékenységet, önmegvalósítást kínál a gyermekek számára, mellyel játék közben nem csak fejlődik és felszabadul a gyermek, hanem játszva elsajátítja népünk szokásait, hagyományait.

Fontosnak tartom azt, hogy népünk ne veszítse el hagyományait, hiszen milyenné válik az a nép, akinek nincs hagyománya, nincs meg az a közös „kód” mely irányíthatná az emberek életét, minden napjait. Úgy vélem, hogy az óvónőknek, a hagyományörzőkön túl van a leginkább a kezében az a lehetőség, hogy ezen dolgozzanak ne hagyja elveszni. Nem vagyunk egyformák, de az óvoda az a „közös” hely, ahol minden gyermek jelen van, s az értékeket közvetíthetjük.

Sz. Nagy Mária Zita

óvodapedagógus-tanító (Veresegyház)

Az „intézményes” család, avagy mi így éltük meg a bölcsit ...

Pedagógusként, édesanyaként, kisebb-nagyobb gyermekeket nevelő szülők körében beszélgetve, vagy épp valamelyik pedagógusszakmai folyóirat hasábjait olvasva nyilvánvaló számomra, hogy teljesen megoszlanak a vélemények a mai bölcsődékről, a bölcsődei nevelésről.

Úgy érzem, hogy lehet mindenkinek igazsága, hisz minden gyermek-család-intézmény más. De talán nem is kellene vitatkozni azon, hogy vajon kinek van igaza. Nem azon, hogy kell-e a bölcsi egy gyermeknek vagy nem, jó-e vagy szükséges rossz, mit fejleszt vagy nem fejleszt, mik az előnyei vagy hátrányai, érett-e a gyermek rá vagy sem, kell-e neki már a társaság, vagy „elég” neki kizárólag az anyuka, a család.

Talán inkább arról kellene beszélni, hogy bölcsődék, jó bölcsődék vannak. Lehet hozzájuk fordulni, és szeretettel várnak minden kisgyermeket.

Legidősebb gyermekünk 10 éve, a legifjabb idén nyáron búcsúzott el a bölcsis élettől. Távol élve a nagyszülőktől és a tágabb családtól, nekünk segített a „bölcsis” a mindennapok szép küzdelmei és feladatai, három gyermek nevelése, életünk szervezése kapcsán. Azt itt dolgozó kisgyermeknevelők mind szeretettel fogadták legkisebb gyermekünket egyéves korában, amikor úgy döntöttünk a család – tehát az ő – érdekében is, hogy segítséget kérünk „az intézménytől”, hogy részmnunkaidőben visszamehessek dolgozni.

A régi időkben talán számíthattunk volna nagyszülőkre, nyugdíjas nagynénikre, ángyikákra, keresztanyukákra, épp „nem dolgozó” kedves szomszédasszonyokra, vagy ugyancsak kisgyermekes anyukákra a családból, akik szívesen vállalták volna csemeténket. A mi életünk, a mi családi környezetünk azonban már nem ilyen. Kevés olyan ember akad, akihez „be lehet ugrani”, akivel váltanánk pár szót, kevés az olyan családtag, aki a közelben van, és „ráér”.

Legdrágább kincsünket kire is bízhatnánk hát, amikor a családi békesség és nyugalom érdeke ezt kívánja?

Rosszálló tekintetek sűrűjében kerestük fel a bölcsit. A gyermekeske – vidám természetéből adódóan – jól fogadta a helyzetet. Én, mint szülő (óvó néni-tanító néni) annál feszültebben. Hiába tudtam tanulmányaimból és tapasztalataimból, hogy el kell engedni, hogy bízni kell a nevelőben, hogy határozottnak kell lenni, hogy elmesélni neki: én is szomorú vagyok, de itt kell maradnod, és ez jó lesz.

Az első héten bizony én sírtam az öltözőben – NEM Ő!

És ekkor jött az igazi segítség: Zsuzsi... A kisgyermeknevelőnk, aki több másik gyermek mellett a miénket is óvta-gondozta. Nem kérdezett, csak átölelt, és nyugodt hangon vigasztalt. Elmondta, hogy jó helyen van itt Berci, és az is természetes, hogy NEKEM mennyire hiányzik a gyermekem. Segített. Mindennap hozzám is volt néhány szava, kedves gondolata. A szeretet-nyugalom és hozzáértés sugárzott belőle. Mindennap szép napot kívánt, és úgy köszönt el reggel: „Menj csak anya, mi jól megleszünk itt!” – és mosolygott.

A csoportban „együtt élő” összes kisgyermeknevelő ilyen pozitív hozzáállással közeledett családunkhoz. Osztoztak örömeinkben, bánatainkban. Lehetett őszintén hozzájuk fordulni nehézségeink idején. Így életünkben a bölcsi több lett, mint „intézmény”. A család szerves részévé vált, és ez azoknak a tiszta szívű nevelőknek volt köszönhető, akik megannyi szeretettel vették körül nemcsak a gyermekünket, hanem az egész családot. Elmondani nem lehet ezt a két esztendőt. Beszélhetnék a sok betegségről, a rohanásról, az otthonahagyott lovacskárról vagy a farsangról, vízhez szoktatásról, szobatisztaságról, fejlesztésről, sokszínű, változatos közösségi életéről. Latolgathatnám, hogy vajon

jól döntöttem-e? Nem teszem. Csak megköszönni tudom azt a két évet, amit itt töltöttünk, mert teljes bizonyossággal tudom és hiszem, hogy a lehető legjobb kezekben volt Berci, aki óvodássá cseperedett. Ezzel a verssel búcsúztunk „intézményes” családuktól. Mi így éltük meg a „bölcsit”, innen indulunk az óvodába vidáman (édesanyaként természetes újra feszültséggel, reménnyel a lelkemben).

Bölcsibúcsú

Nem tudtam még járni	Sósat, ropogósat	A mindig tárt karod...
Mikor idejöttem	Ettük mi gyerekek	Mosolygós bölcsiben
Anyá kezét fogtam	Tornáztunk, táncoltunk	Kicsit tied vagyok!
És nem is beszéltem	Dültünk jobbra-balra	Vigyázó szemedet
Megszerettél nyomban	A tücsökkel együtt	azt rajtam tartottad
Ez biz' látszott rajtad	Kacagtunk szaladva	Anyukámat sokszor
Szomorú anyukám	Kerestünk csigákat	megvidámítottad
Is megvigasztaltad	Langyos eső után	Biztattad így nálunk
Derűs-borús napok	Láttunk madarat is	az egész családot
Egymást csak követték	Odakinn messi fán	Búcsúnapon anyán
Sétáltunk, sétáltunk...	Mutattad a repcsit	Könnycseppeket látok
Majd hopp...	Hallottuk a hangját	Szülinapi tortán
EGYEDÜL én!	Az udvaron figyeltük	Három gyertya lebeg
Megtanultam tőled	A sok kicsi hangját	Pelusom sincsen már
Hogyan egyek szépen	Csúszdán hason csúszni	Óvodába megyek!
Az asztaltól felállva	Azt bizony nem szabad!	Elbújok, szaladok
Tegyem be a székem	Ha nem vagyok zsvány	Anyá kezét... fogom?!
Sokat énekelünk	Megfogadom szavad	Pápá drága Zsuzsi
„Sütöttünk” perecet	A szerető szíved...	Szeretlek én nagyon!

Köszönettel és hálaival Zsuzsinak, Beának, Szilvinek, Gizusnak és Áginak az itt töltött 2 év emlékére.

Szeretettel írta:
Szítás Berci anyukája,
2016. júl. 21-én Veresegyházon
A Meseliget Bölcsőde búcsúzó napján.

(A képen Berci – saját gyermekünk mosolyog.)

Népmesék világát idéző, faragott, szabványos, játszótéri eszközöket, homokozótetőket, padokat, esővédő tetőket tervezek és készítek.

Pécsi Sándor: 06 (20) 266-8642
képek: www.jatszokert.eoldal.hu

Markovits Judit
szakpedagógus, mediátor (Budapest)

Bölcsek könyve

Nincs annál izgalmasabb, mint amikor három kiváló szellemű ember ugyanarról a dologról egymásnak elmondja a véleményét. Különösen, ha az egyiket Ranschburg Jenőnek, a másikat Feldmár Andrásnak és a harmadikat Popper Péternek hívják. A téma, amit értékes gondolataikkal a „Végzet, sors, szabad akarat” című (alig százötven oldalas) kis könyv lapjain körbejárnak, bennünket, pedagógusokat is naponta érintenek, izgatnak, feszítenek, és megoldások keresésére készítetnek.

Ajánlás

Talán meglepő, hogy egy ilyen, több mint tíz esztendeje megjelent kiadványról írok, de úgy vélem, ez egyike azoknak az eszmei forrásoknak, amikből többször is merítenünk kell a pályánk során, hogy elkerüljük a lelki kifulladás, rosszabb esetben a kiégést.

Sok közös vonása mellett, mindegyik szerzőnél markánsan egyéni arcot fedezhetünk fel. Ettől olyan izgalmas ez a könyvecske.

Ezen a nyáron is újraolvastam e három pszichológus ösztinte valóságát, főleg a gyermek nevelése szempontjából, vagyis gondolataikat a környezet és egyén viszonyáról, ami mindig változó, de még fontosabb, hogy változtatható, és megint felvillanyozott a véleményük e témáról.

Szerzőről szerzőre

A könyv szerinti szerkesztést követve, legyen szó elsőként a dr. Ranschburg Jenőtől származó kutatások eredményeiről, amely a három címbeli fogalom közül a szabad akaratot teszi első helyre.

Örök kérdés a gyakorlati szakemberek számára: mennyiben befolyásolja egy személyiség alakulását a magával hozott biológiai tényező, a szülők és nevelők türrézképességén alapuló gondosság, valamint a tágabb szociális hatások együttese. **Hogyan válhat egy impulzív óvodásból precíz tudós? Vagy fordítva: a harmonikusnak vélt családi környezetből érkező kisgyermek miért kezd váratlanul hazudozni, lopni, agresszívan viselkedni az oviban?**

Ranschburg szerint mindehhez a kulcs, s **egyben a korai nevelés legfontosabb tényezője, a kisgyermek empátiájának (ki)alakítása.** Állítja, kezdetben a kisóvodások mindegyike közel ugyanannyi empátiával rendelkezik (még az agresszívek is!), következőképp négyéves korig mindannyian képesek részvétet, sajnálatot, büntudatot érezni egymás iránt, és azt kimutatni.

Kíváncsún tartja, hogy ezt az empátiás érzékenységet az óvoda mindenben szisztematikusan fejlessze, egészen az iskolás korig. Még jobb lenne, ha az iskola is ezt minél tovább folytatná. . .

A klinikai vizsgálatok során kiderült, azok, akiket egykor az óvodában a kevésbé vagy egyenesen nehezen kezelhető közé soroltak szóbeli vagy viselkedési agressziójuk miatt, de iskolás éveikre meg tudták őrizni empátiájukat, később sokkal sikeresebb életutat jártak be, mint azok, akik nem tudták megtartani e képességüket. Arra a következtetésre jutott, hogy **a személyiségfejlődésben léteznek kitüntetett periódusok (szenzitív szakaszok),** melyen belül az egyénnek döntési lehetősége van, hogy melyik irányba induljon el.

Magam azt tenném hozzá, hogy ebben az életkorban a szülőnek, a pedagógusnak gyakran kell a gyereket olyan egyszerű választási helyzetbe hozni, amin túljutva az a személyes kibontakozását hatékonyan segíti. Hívjuk ezt nevelésnek, intuitív vagy célzott fejlesztésnek, mindegy minnek, a lényeg az, hogy legtöbbször a gyerek döntsön szabadon, és helyette ne a felnőtt. Ezzel teszünk jót a fejlődésének.

Tovább lépve, **Ranschburg a moralitás felől is vizsgálja a szabad akaratot.**

Úgy véli, **a külső kontrollós egyén** rendszerint azt éli meg, hogy őt a végzete irányítja. Vele csupán megtörténnek a dolgok. Az ilyen tetteiért felelősséget nemigen vállal, inkább hárait.

A másik típus: **a belső kontrollós,** ha hibázik, beismeri, ha sikere van, önmaga erőfeszítésének tulajdonítja. Tehát a szabad akarat fontos, mind a pszichológia, mind a pedagógia feltételrendszerében. Mindezek felvetik a **becsületesség** képességét, azt a szintet (nevelési mutatót?), melynek háttérében az egyén önkontrollja áll. Ismerjük a gyakorlatot, amikor az óvodapedagógus úgy méri neveltjei erkölcsi szilárdságát, hogy „helyzetbe hozza”, s közben megfigyeli őket, ki mennyire empatikus, szabálykövető, szolidáris, tehát megbízható.

Záró gondolatai között a szerző hiányolja azokat a helyi közösségeket, melyek a történelem során morálisan, mentálisan is összetartották az embereket, a születéstől a halálig.

Ranschburg egyes felvetései – éppen megoldatlanságuk miatt – ugyanúgy aktuálisak ma is, mint egy évtizede. Így fogalmazott: **„A mai fiatalok nagyon okosak, de lelkileg éretlenek, és ez sebezhetővé teszi őket.”**

Ezen a közös ponton átvezetem a kedves olvasót a másik pszichológus szerző munkásságára. Mindenütt a világon kísérletek azt igazolják, hogy a bűnelkövetők alacsonyabb önkontrollal rendelkeznek, mint a társadalom tagjai általában. Az ilyenre mondjuk, hogy személye labilis, mert könnyen manipulálható.

Feldmár András a végzet, a sors, a remény dolgait járja körül, rendkívül izgalmasan és olvasmányosan, több diszciplína bevonásával. A mai napig is praktizáló pszichológusként ő legfontosabb feladatának azt tekinti, hogy a segítségre szoruló gyermek (család, csoport) visszataláljon a boldog mindennapokba. (Úgy vélem, számunkra is ez a leglényegesebb hosszú távú cél.)

Feldmár András szerint a belső szabadság a legkeményebb élethelyzetben is átsegíthet. A könyvben ezt illusztrálja egy felemelő esettel, Brodsky történetét felidézve.

Még érdekesebbek és megrázóbbak az életrajzi példái. **A pszichológus önvallomása** a lelki fejlődés keserves útjáról. Igazán meghatározó és tiszteletre méltó, ahogy mindezt élénk tárja. Szól a hagyományos gyógykezelés álságairól, a beteg-orvos viszony megváltoztatásának szükségességéről. Több esetet említ, ami a családi párbeszéd, a szeretet, vagyis a másság feltétel nélküli elfogadásának a hiányából fakad.

Szól a tanár és diákja közötti bizalom elvesztésének traumatizáló hatásáról. Ezzel összefüggésben említi az öngyilkosok lelki állapotának alakulását, jellemzőit, még az elkövetés előtt. (Jó, ha mi is időben felismerjük ezeket a jeleket.)

Elgondolkodtató mindaz, amit a szabad választásról, a szerepválasztásról, a rejtett motivációkról és a hozzá kapcsolható félelmekről ír. Szerinte a gondok forrása az emberek

közötti viszonyok torzulásából adódik, és mindabból, ahogy azokat az egyén megéli.

Fontos lenne a vágyak őszinte megfogalmazása elsősorban önmagunknak, utána másoknak, ami szintén egy lépcsőfok lehet az egyéni szabadság felé.

Feldmár Andrásról azt is fontos megemlítenem, hogy Kanadából gyakran hazalátogat, mert Budapesten egy intézetet alapított. 2006-tól működik ez a nonprofit vállalkozás, amely modellértékű kísérletbe fogott a balaszgyarmati börtönben.

Hetente Büky Dorottya segítségével úgynevezett Mesekör szerveznek az elítélteknek. Elsődleges céljuk az önismeret és empatikus képességek alakítása. Ahogy Ranschburgnál olvashatjuk a könyvben, az önkontroll mindenkor az önismereten alapul, ehhez nyújt segítséget ez a terápia. A fiatal felnőtt elítéltek legtöbbször az életéből nagy valószínűséggel kimaradtak a szülői elvárások és a családi szabályok megalkotása, ezért kellő időben nem fejlődhetett ki a reális énképük. Ez a hiányosság négy-öt éves koruktól (az erkölcsi fogékonyság korától), folyamatosan halmozódott, amit nem kompenzált az iskola, mert az előző évtizedekben nem tekintette alapfeladatának az érzelmek nevelését.

A Mesekör résztvevői szerint életük megváltozott, mivel a módszer visszaadta nekik az önbecsülésüket. Többen a már szabadultak közül hetente messziről is visszajárnak a börtönbe, olyan fontossá vált az életükben ez a közösség. (Ebben a büntetés-végrehajtási intézetben – a statisztikájuk szerint – a visszaeső bűnelkövetők száma jelentősen csökkent.)

„Átlépni a szégyen köréből a szeretet körébe, óriási lépés. Nem tudunk boldogok lenni úgy, hogy rosszul bánnak velünk, vagy mi rosszul bántunk másokkal.” – úgy hiszem, ez Feldmár András tanításának lényege. Érdemes megismerelnünk.

A harmadik szerző egykor tanítóm volt. **Dr. Popper Péter** itt sem kíván kibújni alapirányultságából: ő eredetileg filozófusként indult, és csak később váltott irányt. Így máris értjük, miért lett a harmadik fejezet címe: **A kételkedő hite**. Bölcselőként vallja, ő sok mindent másképpen lát, mint kiváló kollégái, de ez szerint nem tekinthető bajnak. (Úgy vélem, az igazán nagy emberekre éppen ez a szinte határtalan tolerancia jellemzi az eltérő véleményét vallóval szemben.)

Hallatlanul izgalmas vallásfilozófiai és kultúrtörténeti összefüggések egész során vezet le, hogy **meddig terjed az ember belső szabadsága**, mit befolyásolhat a döntésünk és a választásunk. Megemlíti az ókor bölcselőinek egyik alapkérdését: **az erény tanítható-e? És hogy fejeződik ki egy bűnös esetében a szabad választás?** – pedig ő is valamilyen szinten ismeri a törvényt.

Lét és tudat kettőse, egzisztencializmus, determinizmus, freudista tudattalan, felelősségvállalás, életünk rítusai és sémái, ezek mindenkit felrázó fogalmak és mechanizmusok. Szól a kényszeresség háttereiről, eltérő magyarázatot adva a kisgyermekkorra, majd a felnőttekre.

Popper azt gondolja: „... **szabad akarat van, szabad cselekvés nincs.**” Szerinte a mindenkori realitások korlátozzák a cselekvést és a belső szabadságot is. Nos, az ő véleménye (a bölcs kétyel) ebben tér el az előzőekétől. A belsón az egyén karakterét, alapvonásait érti. Ezen a „magon” nehezen lehet változtatni, még pszichoterápiával is alig. Legjobb, ha elfogadjuk a saját vonásainkat, és szeretjük önmagunkat. **„Amíg az ember nem békél meg önmagával, addig azt se fogja elhinni, hogy más ember szereti, szeretheti őt, mert ő sem szereti önmagát.”**

Egy Harris nevű pszichológust említ, akinek a gyerektípusai közül a megfelelő kényszeres számomra a legérdekesebb ebben a fejezetben. Sok ilyen engedelmes kisgyermeket ismertem, akit „nagyon szerető” család vett körül. Szó szerint, mint egy pajzs. Viszonzásul elvárták tőle a legteljesebb megfelelést egészen a pálya-, akár a párválasztásig. Idővel annyira erőssé lesz az ilyen gyermekben a vágy szerettei elvárásainak kielégítésére, hogy a végén te-

kintet nélkül hagyja, mi is valójában a saját igénye. Sajnos, az ilyen gyerek elveszti igazi arcát.

Ugyancsak tanulságos a moralizáló és a gondoskodó típusú férj-feleség páros működéséről szóló részt. Utalva a hibás kommunikációjukból fakadó kapcsolati félreértésekből bekövetkező válásra, aminek okait a felbomló családoknál ma is sokan keresik és magyarázzák.

Hozzáteszem, a szülőktől látott mintát a gyerek azonnal elraktározza magában. Ezzel a negatív élménnyel érkezik a nevelő intézményekbe, amin változtatnunk kell a saját jövőbeli érvényesülése érdekében.

Erőgyűjtés

Az új nevelési év küszöbén minden kedves óvodapedagógus kollégának ajánlom a fenti könyvet lelki felfrissülés céljából. Tapaszthatjuk, a három nagy elme milyen közérthetően beszél mindazokról a problémákról, melyek napjainkban még inkább feloldásra, ennek érdekében pedig a pedagógusok további érzékenyítése vihet előre, továbbadva azt az általa nevelt korosztálynak.

Részemről a következő **eszmei rangsor alakult ki** a könyv újraolvasása kapcsán: **párbeszéd, erkölcs, tisztesség, bizalom, önismeret, empátia, közösség, szeretet, vágyak, akarat, cselekvés, szabadság, boldogság.**

Időről időre szükséges tisztázni magunkban azokat az alapelveket, amiért naponta dolgozunk, nevelünk, vitázunk, küzdünk, gondozunk és támogatunk.

Minden kollégának sikeres 2016/17-es tanévet kívánok!

EGYENSÚLYBAN AZ ÓVODÁBAN

2-6 ÉVESEKNEK

12-ES MÉRETŰ
FUTÓBICIKLI **7.900 Ft**

6-8 ÉVESEKNEK

16-OS MÉRETŰ
FUTÓBICIKLI **10.900 Ft**

KEDVEZMÉNYES TANULÓBICIKLI VÁSÁRLÁSI LEHETŐSÉG KIZÁRÓLAG ÓVODÁKNAK ÉS BÖLCSŐDEKNEK:

WWW.INTEZMENYEK.TANULOBICIKLI.HU

06-30-729-1887 INFO@TANULOBICIKLI.HU

Labáth Ferencné
igazgató (Humán Tréning Központ)

A gyermekek kérdései a világról

Rövid felvezetőt írok. Kérdések kapcsán kérdések. Hogyan lesz a „Mi ez?”-ből „Miért?”? Hogyan tanulnak meg a gyermekek kérdezni?

Tudatosan egy hosszú mottót választottam Robert Norlandtól. Tudatosan, hogy egyrészt ráirányítsam a figyelmet a témára, másrészt, hogy érzékeltessem, apától ugyanúgy lehet kérdezni, mint anyától. A köztudatban még mindig az a nézet tartja magát, hogy a gyermekek csakis az anyjuktól kérdeznek. És ez egy tévhit.

Mottó:

„Apa!
Igaz, hogy a kékszilva azért piros, mert még zöld?
És miért nem szédülünk, ha tényleg forog a Föld?
Gyilkos a férfi, ha egy nő fejét elcsavarja?
Akinek szemére hánynak valamit, nem zavarja?
Tényleg rendőr a szúnyog, ami nyakon csípett este?
És miért sötét az árnyék, ha nincs is neki teste?
S ha igaz, hogy fülén hőt ad le a nyuszi koma,
hány nyúl kéne, hogy télen befűtődjön a szoba?
S ha a faágon a denevér nem lóg, hanem áll,
akkor el van ájulva szegény pára netalán?
Hasznos a villanyírógép? Hisz villát ki nyír ma?
S ha az összecukható ernyő egyszer kinyílna?
Láttál-e már valaha lottón nyerni jósokat?
És miért a Párkák szövik odafent a sorsokat?
Ha a kutyám velem alszik, ágyeb, ugye?
S ha egy ló megbokrosodik, lesz levele, rügye?
Ha a tenger vize sós, miért édes a folyónak?
S mit kiskutyám pisil, az az „ebből” kifolyólag?
Ha van téli nap, akkor miért nincsen nyári hó?
És mondd, minek egy templomra villámhárító?
Apa! Hova tűntél?”

Hogyan jutnak el a gyermekek, ahhoz az állomáshoz, hogy kérdezzenek? Utánoznak bennünket? Megtanulják tőlünk? Vagy egyszerűen kérdeznek, és kész?

Le kell szögezni egy tényt: A kisgyermek csak akkor tud utánozni, ha van mit. Ha azt látja, hogy a körülötte lévők kérdeznek is egymástól, nemcsak beszélnek, akkor ez is helyet kap az ingerei között. Vizuális észlelése és a hallási észlelése is gazdagodik ezáltal. Hogy hogyan?

„Ennek első jele a tudatos mosolygás megjelenése 3-6 hetes kor között. Erre már az újszülött is képes: veleszületett ösztöne révén próbálja elsajátítani mindazt, amit a környezetében lát.”¹ Mi következik ebből? Más a hanglejtésünk, a hanghordozásunk akkor, ha kérdezőnk. Ezt látja, hallja a kicsiny. De azt már érzi, hogy a kérdéshez milyen érzelmek társulnak. Tehát ez már egy tapasztalás ilyen korai korban. Ebből alakul majd ki – hosszas tapasztalás eredményeként – az adekvát viselkedés: kérdezek – választ kapok – újabb kérdésre ösztönöz – újabb választ kapok; vagy kérdezek – nem kapok választ – nem kérdezek.

Ha a gyermek olyan családban nő fel, ahol nem kérdeznak egymástól a szülők, ott nehéz dolga lesz, mert bár ő kérdez, de

lehet, hogy nem kap választ. Serdülővé válva előadódhatnak azok a helyzetek, hogy „Kérdezd meg anyádat!” , aki tovább küldi, „Kérdezd meg apádat!”. És csodálkozva néznek a szülők, ha a későbbiekben már nem őket kérdezi gyermekük.

Tanuljunk a gyermekektől kérdezni! Ők nem sablon kérdéseket tesznek fel nekünk: „Mi volt az oviban?” „Mi volt az ebéd?”

Álljon itt néhány példa a gyermekek koránt sem sablonos kérdéseire:

„Miért nem látjuk a levegőt? Mit jelent az, hogy például? Miért hívják szemeknek a szőlőt? Hova mennek a fák? Miért kék az ég? Miért fekete az este? Hogyan lesz a kenyér héja? Miért van külön kenyér bele? Miért nem beszél a macska? Nyáron miért nem esik a hó? Miért harap a kutya? Mit esznek a madarak? Miért kell bekötni a cipőfűzőt? A golyafészek az a több és a golyafész az az egy? Egy fa alkothat-e magában erdőt? Mi az ördögszékér? Van-e örökké termő fa?”

A gyermekek sosem beszélnek mellé. Azt kérdezik, amire kíváncsiak. Kérdéseik közvetlenek és nagyon lényegre törőek, mindezek mellett nyíltak és egyszerűek. Az utóbbit bizonyára így gondolják ők is. De mi, felnőttek is egyszerűnek tartjuk? Mindegyikre tudjuk a helyes választ?

„A gyerek pedig attól tanul, aki a legtöbb időt tölti vele el.”² Attól tanul meg kérdezni is! Jó esetben ez a szülő, illetve a szülő lenne. Kutatások, felmérések bizonyítják, hogy a gyermekek mennyi időt töltenek a tévé, a tablet, a számítógép előtt. Ott aztán nincs kitől kérdezni! Ugyanez a helyzet, ha mesét néznek. Pedig ennél a tevékenységnél is nagyon fontos lenne, hogy élményeit megossza, és ha valamit nem ért, azt megkérdezhesse. A magyar népmesék nagy tanítók, de az egyáltalán nem árt sem a mesének, sem a gyermeknek, ha a szülő is beszél az ő meseélményéről a gyermekének.

Kedves szülő és nevelő társak! Ha gondolják, próbálják ki, hogy kérdezzenek gyermeküktől. Például: „Szerinted a sárkányok mivel töltik a napjukat? Hogyan lesz az ökörmály? Mit jelent szerinted, hogy dob-szerda?”

Alaptétel: a kisgyermek addig kérdez, amíg meg nem elégszik a válasszal.

Ferenc pápát is kérdezték a gyermekek.³ Egy kanadai kisfiú megkérdezte tőle: „Mit csinált Isten, mielőtt megteremtette a világot?” Ferenc pápa azt válaszolta: „Szeretett, mert Isten maga a szeretet.” A kisfiú nem kérdezett tovább.

A kérdések, a gyerekek kérdései nem a mi bosszantásunkra valók, hanem arra, hogy még nem elégtettük ki gyermekünk tudásvágyát. Vagy nem jól! Nem arra válaszoltunk, amit kérdezett, ezért ő nagyon helyesen, újból felteszi a kérdést, és ezt mindaddig teszi, amíg nem adtunk számára érhető választ. És ez nagyon

¹ <http://www.kismamablog.hu/gyermekneveles/hogyan-tanul-a-baba-amikor-utanoz>

² <http://uruborkak.cafeblog.hu/2014/05/05/ez-mi-ez-megorjit-hogy-a-gyereks-folyton-kerdez/>

³ Kedves Ferenc pápa!, Jezsuita Kiadó, 2016.

fontos számára! Számunkra pedig ő! Ezért irányítsuk figyelmünket rá és a kérdéseire! Ha így teszünk, közelebb kerülünk gyermekünk világához!

A kisgyermek kérdései időben, térben szerteágazóak, sokszor különböző dolgokat összekötnek. **Például:**

Kistestvér születése után: „Minek jött? Vigyük vissza oda, ahol eddig volt!”

Vagy: egy kisgyermekes család nálunk a házban a harmadik emeleten lakik. Az anyuka már fent járt az emeletükön, a kislány még nálunk az elsón, a lépcsőfordulóban. Nagyon fáradt, nyugós volt már. Megállt a felvezető lépcsősor előtt, levetette az egyik cipőjét, megfogta és egy határozott, jól irányított mozdulattal felhajtotta. Meglepődtem, nem értettem, miért tette, és megkérdeztem: „Ezt miért csináltad?” „Azért, mert így hamarabb felérek!” – hangzott a magától értetődő válasz.

Ha nem értjük a gyermek kérdését, akkor kérdezzünk vissza. Például: „Jól értettem, hogy azt kérdezted...?” Nagyon fontos dolog a kommunikáció az interakció fenntartása érdekében. Későbbiekben a bizalom fenntartása érdekében is, hiszen aki kérdez, az valamit nem tud, és feltárja ezt a hiányosságát. A bizalom nagy kincs, őrizzük!

Különösen óvakodjunk attól, hogy a gyermek fel nem tett kérdésére válaszoljunk! Például: „Ugye, jó volt ma az oviban? Ugye, finom volt ma az ebéd? Ugye, jót játszottál?” Feleslegesek, sőt ki merem jelteni, károsak, ártóak ezek a típusú kérdések, mert nem visznek sehová. Sőt, a kérdésünkben ilyenkor benne van az a válasz is, amit szeretnénk hallani. Mit is válaszolhat erre a gyermek? (Igen/nem!)

Ahogy attól is intek mindenkit, hogy többre válaszoljunk, mint amennyit kérdeztek tőlünk. Itt nem a mi érdeklődésünk, kíváncsiságunk számít, hanem a kisgyermeké!

Nem kell és nem is lehet a gyermek minden kérdésére választ adni. Szülők, nevelők maradjunk akkor is, ha belátjuk és el is mondjuk, „Erre a kérdésre nem tudok válaszolni.” Vagy „Térjünk erre vissza, hogy utána tudjak nézni.” Vagy „Vannak olyan kérdések, amelyekre én nem tudom a választ, de más lehet, hogy tudja.”

A gyermekek nem mások kérdéseit teszik fel, hanem saját maguk alkotják meg azokat. Újabb kérdések esetén újra alkotják azokat. Mindez nagyon tiszteletreméltó! És nem csak tiszteletre méltó, hanem önfelnevelését is segíti: gondolkodik, újra fogalmaz, átalakít, megért, véleményt alkot, kiválasztja a lehető legmegfelelőbb szót, amit tartalmilag elemez... – mindezt saját, már meglévő tapasztalatai és tudása alapján teszi.

Hagyjuk meg, hogy a gyermek saját élményeit, tapasztalatait, megfigyeléseit, elképzeléseit is mozgósítsa egy-egy általa felvetett kérdés megválaszolása kapcsán.

A világ befogadása egy kisgyermek számára akkor válhat teljessé:

- ha várjuk az ő érkezését, ha önmaga indul el felfedező útjára, ha nem siettetjük az indulását,
- ha szabaddá tesszük az útját,
- ha hagyjuk játszani, mert a gyermeki megismerés, felfedezés útja a játékon keresztül vezet,
- ha figyelünk a kérdéseire,
- ha mindvégig támogatjuk, mert miközben felfedezi önmagát, aközben felfedezi a világot is, a világnak azt a szeletét, amely éppen foglalkoztatja.

Ovi-Suli.hu
Az Ovi-Suli.hu az Óvodai Nevelés és a Tanító című szakmai lapok hetente frissülő weboldala pedagógusoknak és szülőknek
Lájkolj minket a **facebook** -on is!
www.ovi-suli.hu

AZ ÓVODAELLÁTÓ A SZÍNES MINDENNAPOKRA
SZÍNEZDKI.HU
CERUZÁK | FILCEK | KRÉTÁK | ZSÍRKRÉTÁK
FESTÉKEK, ECSETEK | GYURMÁK
RAGASZTÓK | DEKORPAPÍROK ÉS KARTONOK
EGYÉB ÓVODAI TERMÉKEK
GYEREKBARÁT ALAPANYAGOK GAZDASÁGOS, ÓVODAI GYŰJTŐCSOMAGOLÁSBAN.
PAP ANDRÁS | 06 30 261 7762 | INFO@SZINEZDKI.HU

Muhi Éva

óvodapedagógus (Mindszenti József Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Budaörs)

Jel-játék

A második héten kezdtük el játszani a 4-5 évesekkel, egyrészt, hogy felelevenítsük a gyerekekkel a neveket, jeleket, másrészt, hogy játékos formában három új gyerekünk is ismerkedjen ezekkel. A jeleket A/4-es papírból vágtam ki, 1 db. papírra 4 jel fér, aztán lelamináltam, hogy tartós legyen.

(Ekkor történt, hogy mikor másodszer játszottuk ezt a játékot, az egyik kislány a szívére szorította a jelkártyát, és azt mondta: „szeretem a jeleket!” Így inntól kibővítettük a játékot, és amikor legközelebb ehhez a szakaszhoz értünk, a szőnyegen ülve magasba emeltük a jeleket, majd mellső középtartásban tartva a jelkártyát azt mondtuk: ez az én jelem, és a „szeretem” szónál a szívünkre szorítottuk.) Ezután a dobot a szőnyeg közepére tettem, és elmondtam, hogy most összegyűjtjük a jeleket.

Volt, akiét körülírtam, volt akiét eldúldoltam, volt, hogy különböző szempontokat találtam ki (repülni tud, gurul, fán nő stb.). A hiányzó gyerekek jeléhez együtt találtunk ki „rejtvényt”. Mindez nagyon izgalmas volt számukra. Ahogy találgattak, lassan megtelt a dob és vége lett a játéknak.

A gyerekek körben ültek a nagy szőnyegen és mindenkinek adtam a kezébe egy jelet, ami NEM az övé volt. Utána megkértem az egyik találmóra kiválasztott gyereket a bátrabbak közül, hogy álljon fel és mondja meg hangosan, kinek a jele van a kezében, majd keresse meg azt a gyereket (akinek a jele a kezében van), és tegye le ELÉ a szőnyegre. Ezután az a gyerek állt fel, aki megkapta a saját jelét, és ő kereste meg a kezében tartott „idegen” jel gazdáját, majd visszament a helyére, ahol az ő jele volt a szőnyegen lerakva.

A játék mindaddig folytatódott, amíg mindenki elé oda nem került a szőnyegen a saját jele. Közben a gyerekek egyéni szintje, érzelmi állapota szerint módosult a feladat. Aki bátoribb volt, annak nem is kellett kimondania a társa nevét, akinek a jele a kezében volt, elegendő volt, ha odament hozzá, és letette elé. Aki nem fedezte fel, hol ül a társa, akinek a jele a kezében volt, azt a gyerekek segítették, és a jel gazdája is vadul integetve hívta fel magára a figyelmet.

Az egy hete járó új gyerekeket kedvesen biztatták és bátorították. Nem volt könnyű feladat a megkapott saját jelet a szőnyegen tartani maguk előtt, és az „idegen” jellel a kezükben elindulni, megkeresni a gazdáját, és még a (kereszt) nevét is kimondani, aztán visszatalálni a saját jelükhöz. De mégis izgalmas volt számukra, mert minden gyereknél másképp kellett segíteni, vagy lehetett örülni, ha ügyesen, gyorsan megoldotta a feladatot.

Amikor mindenki előtt ott volt már a saját jele a szőnyegen, akkor dobütés hangjára felálltunk, menetirányba fordultunk és dobpergésre körben futottunk a szőnyegen a jelek körül, majd a „Keresd meg a jeledet!” – kiáltásra mindenki visszaült a saját jeléhez. Ezt 2 × ismételtük.

Barna Enikő

óvodapedagógus (Kőbányai Hárslevelű Óvoda, Budapest)

A sokat vitatott liberális nevelés

Szinte szégyenkezni kell, amikor liberális nevelőnek vallom magamat. Mások pedig magyarázkodnak, hogy miért álltok bizonyos kereteket, ha egyszer liberális vagyok.

A liberális szó jelentése: szabadelvűség. A pedagógus szaktekintélyek pedig így vélekednek: „Értsd jól!”.

A mai napig fülemben cseng, amikor a liberális nevelés szóba kerül: ÉRTSD JÓL!

Utánanéve a lexikonokban csak megerősítést kaptam, hogy valami nagyon másként lett értelmezve az utóbbi időkben.

„A liberalizmus, más néven szabadelvűség, a szabadságot jelentő liberty szó után alapvetően a személyes szabadságon és törvény előtti egyenlőségen alapul, vagyis a szabad gondolatok széles spektrumát jelentő eszmerend-szer, melyek közös vonása, hogy az egyén szabadságát jelölik meg.”¹

Gyökerei a 17–18. századra, a felvilágosodás idejére nyúlnak vissza. Az emberi jogok mai fogalma is a minden emberre vonatkozó szabadságra és egyenlőségre épül. Az általánosan használt definíció szerint: Az emberi jogok azok a jogok és szabadságjogok, amelyek minden embert születésüktől fogva egyenlően megilletnek.”²

Ezeket elgondolkodva felmerül a kérdés, hogy akkor mi is az a liberális nevelés? A szabadelvűséget hogy értelmezzük?

Ha a meghatározás egészét nézem, semmi esetre sem a mindent lehet, nem érdekel, hanem oda nem figyelő pedagógusra gondolok. Számomra a liberális nevelő igen is „oda teszi” magát.

Nagy gondot fordít arra, hogy megismerje a gyermeket.

Tudja, hogy mit lehet és mit kell elvárni tőle, és segít neki abban, hogy szabadságjogait úgy érvényesíthesse, hogy azzal nem sérti meg mások szabadságjogait.

„A klasszikus liberalizmus hívei szerint az egyetlen igazi szabadság a kényszerektől való mentesség szabadsága.”³

Ez mit jelent? Kényszer nélkül tenni valamit, az az, ha én akarom. Ezt kell elérnie az igazi liberális nevelőnek. Belső készítése legyen a gyermeknek olyan cselekedetekre, amivel nem bánt másokat, nem tipor mások szabadságjogaiba. A jó nevelő ezt minimum követelménynek tekinti.

A végső célja, hogy olyan személyiség-egyek alakulhassanak ki a gyermekekben, akik a minimumon túl képesek mások javára cselekedni, saját egójukon felülemelkedni, ugyanakkor nem a közösség vagy más

személy áldozatává válni, olyan embereket nevelni, akik emberi kapcsolataik révén képesek majd olyan személyiséggé fejlődni, akik majd önálló egyéniségekként együtt tudnak működni a közösséggel, a helyes egyensúlyt megtartva személyiségük és egyéniségük között.

Ehhez a liberális szemléletű pedagógusnak bizony helyesen megválasztott határokat jelöl ki, ami nem korlátozó, csak határt szab, de meg is tart, mint egy jó védőháló.

Nézzünk néhány példát!

Egy autista gyermek van a csoportban. Köztudottan nehezen viselik a zajt, a tömeget, és amit a pici fejükbe vesznek, ahhoz mániákusan ragaszkodnak. Legyen az tárgy, cselekedet, helyszín.

Meddig terjed a csoport tagjainak szabadságjoga és meddig az autista kisgyermeké?

Mit kell elviselnie a csoportnak és mit az autistának?

Meddig nem sérülnek személyiségi jogaik?

Mi az, ami tolerálható, és mi az, ami már nem?

A szakemberek dolga, hogy ezt humánus szemlélettel, a törvények betartásával megállapítsák. És itt jön a közreműködők személyes felelőssége. Nyilvánvalóan más és más az a mód, amellyel a különböző helyzetekben helyesen értelmezzük a felek szabadságjogát. Gondolok a közösség tagjainak életkorára, létszámára, társadalmi-szociális hátterére stb. Ha adott egy autista gyermek, hogy maradjunk a példánál, más módszereket kell és lehet használni! Így mást egy pici faluban, ahol mindenki személyesen ismeri, szereti, és mást egy zajos nagyvárosban, ahol a szomszéd sem tudja, hogy létezik a gyermek. De a szabadságjogok megilletik a gyermeket!

Pályakezdő korban egy nagyon kedves, okos kislány járt a csoportomba. Fejlődési rendellenességgel született, a karja és a kézfeje szembetűnően más volt, mint egészséges társaiknak. Körjátékot játszottunk, és a gyerekek versengtek, hogy a kezemet foghassák, mellém állhassanak. A kislány mellé nem kíváncsiak, pedig szerették őt, de kicsit viszolyogtak a vele való érintkezéstől. Hirtelen sok gondolat átfutott a fejemben. Nevezek meg valakit, hogy fogja meg a kezét? Kezdek el szónoklatot tartani, hogy bizony nem szép dolog odébb állni? Egyszerűen várjam meg a vita végét, majd lesz valahogy? Nem erőltettem rá senkire a kislányt. Nem kezdtem el ő előtte szónoklatot tartani az elfogadásról, a helyes viselkedésről. Egyszerűen megfogtam a kis kezét. A gyerekek egy pillanatra mind elcsendesedtek. Soha többet nem fordult elő, hogy valaki a csoportból arrébb állt volna, ha e mellé a gyermek mellé került.

Igen. Ezért kell megtalálni azt az állapotot, ahol az adott közösségben lévő személyek szabadságjoga az adott közösségen belül nem sérülnek. Egy óvodai csoport vezetőjétől, az

óvodától azt várjuk el, hogy ezt az egyensúlyi állapotot kialakítsa és megtartsa.

De kérdelem: Hogy lehet mindezt elérni autokratá nevelői stílussal? Azzal nem lehet!

Szükség van a liberális, elfogadó szemléletre! És aki ezt vallja, és gyakorlatban is megvalósítja, ha ilyen a szemlélete, akkor liberális nevelő. A liberális pedagógus nem anarchiát okoz a rábízott közösségben, hanem éppen a demokratikus, egymásra figyelő személyekből álló csoport kialakításán fáradozik, olyan ésszerű szabályokat felállítva, ami az egyének belülről fakadó elképzeléseit és a kívülről jövő lehetőségeket összehangba hozza. Egyszerűen: „csak” példát mutat.

Körmöci Katalin összeállítása a gyermeki szabadságérzet biztosítása szempontjából

A gyermeknek joga van saját fejlődése folyamatában:

- kérdéseire választ kapjon
- tisztában legyen lehetőségeivel
- a tudás megszerzéséhez
- a világ megértéséhez
- alkotáshoz, feltaláláshoz
- kísérletezéshez
- sikerhez, hibázáshoz
- bíráláshoz, véleménynyilvánításhoz

A fejlődés szabadságérzetének biztosításának módjai:

- feltételek megteremtésével
- felkínálással - választhatósággal
- a gyermek élményasszociációjával
- gyakorlati probléma megoldásával
- gyermeki szükségletek, igények, kérdések kielégítésével
- motivált tevékenységbe integrálva

A szabad tanulás feltételei:

- biztonság
- szeretet
- elfogadás, érdeklődés
- bátorítás, támogatás
- nyitottság a gyermek jelzéseire
- gyermekismeret
- szabadságérzet biztosítása
- felfedező, alkotó légkör
- öröm kimutatása

Törekvések:

- A gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítésére törekszik
- Épít tulajdonságaira, viselkedésükre, korábbi ismereteikre, tapasztalataikra, érdeklődésükre.
- Számít a gyerekek önálló gondolkodására, mérlegelésükre, döntéseikre
- Nyitott, érdeklődő, egymást kölcsönösen megbecsülő személyiséggé neveli őket
- Az egyének kínált tevékenységek által fejleszti az egyént és a közösséget is, sok önálló munkára ad lehetőséget, próbálkozhatsz; a megismerés és a tudáskeresés öröme hatja át, folyamatos megerősítést kapnak
- Semmiféle képességek szerinti megkülönböztetésnek nincs helye
- Komplex és kreatív gondolkodásra készítetnek

¹ Wikipedia

² Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1. cikk 1. mondata így hangzik: Minden emberi lény szabadon születik, és egyenlő méltósága és joga van.

³ Wikipedia

Terényi Andrea

óvodapedagógus, coach és igazságügyi mediátor (Budapest, Zugló, Hétszínvirág Óvoda)

Szabadon és természetesen a játékról

Szeretett kollégáim!

Őszintén **remélem**, hogy a nyár, a napszínű, mézízű, virágillatú, édes hangú, szellőérintésű évszak számotokra is megannyi örömet és csodát hozott.

Hiszem, hogy mindannyian élveztétek a szabad létet, a kötetlen időtöltést, hiszen ez az, ami igazán feltölt örömmel, szeretettel, a testet érzéseket, a szellemet tápláló, teremtő gondolatokkal. Ilyenkor mindannyian közelebb kerülhetünk a természethez, és ez minél inkább így van, annál inkább megtalálhatjuk az utat belső önmagunk valóságához, értékeihez.

Amikor szabad a test, a lélek és a gondolat átveszi a hatalmat felettünk a szabad akarat, és öllünkbe szórja mindazt a kincset, amire valóban vágyunk.

Ilyenkor mindig **elgondolkozom** azon, vajon mennyire termékeny, ha az óvodában olykor „steril”, elszigetelt környezetet teremtünk, és így megismertetjük meg az élő és élettelen világot a gyermekekkel. Hiszen minél távolabb tartjuk őket a természetől, annál kevésbé fogják valóban olyanok megismerni a világot, amilyen az valójában.

Igaz, a **természetet „bevinni”** jár néha egy kis macerával, a gyermekeket a **természetbe kivinni** pedig még többel – **de az élmény bőven megéri a fáradságot!**

Valamiért sokan ezt még mindig nem tartjuk elég fontosnak, és olykor úgy teszünk, mintha a természet csupán a „világnapokon jöhetne be az óvodába”. A mindennapok nagy részében olykor csupán annyit veszünk észre külső környezetünkben, hogy esik az eső, avagy nem. Pedig ha úgy igazán belegondolunk, a természet és a környezet szeretete, ismerete, megbecsülése, védelme, az az egyetlen és meghatározó tudás, amely élhetővé teszi számunkra ezt a veszélyeztetett bolygót, az egyetlen otthonukat.

A ma gyermekei felnőve majd tudnak állatokat, növényeket, élőhelyeket menteni, és az esztelen szennyezésnek, szemetelésnek véget vetni, vagy új galaxisokat felfedezni. Ám ehhez arra van szükség, hogy most tudják elfogadni és szeretni önmagukat és a helyet, ahol élnek.

Megérezzék, megértsék a természet rezgéseit, harmóniáját, és képesek legyenek ráhangolódni, eggyé válni, és vele együtt lélegezni.

Belső igényükké váljon az élet minden apró megnyilvánulási formájának tisztelése, és védelme.

Ezt a személetet pedig csakis a környezetükben élők mintáját követve tehetik magukévá.

Mi vajon mindent megteszünk?

A felelősségünk óriási, hiszen ha most nem látatjuk meg velük a világ szépségeit, az elkötelezett szeretetet és a tennivaló feladato-

kat, akkor joggal vélhetik úgy, hogy elég, ha ők is csak a „világnapokon” figyelnek oda arra, ami az otthonaik védelmező falán kívül van.

Elengedhetetlenül fontos kimozdítanunk őket a kényelmesnek tűnő, színes virtuális világból, és eléjük tárnunk az egyetlen igazit.

A valóságot, ami talán nem mindig kényelmes, ám utánozhatatlanul egyedi és változatos – ha pedig megértjük az üzeneteit, akkor segítőkész és barátságos is.

Nekünk kell átadni a jövőjük kulcsát, és ehhez a szereteten, az elfogadáson és a megismerésen át vezet az út, mégpedig mindennap, és a nap minden pillanatában. Valahogy úgy lenne érdemes ezt megtenni, ahogyan a természeti népek átadják az ősi tudást az utódaiknak.

Képzeld csak el, ha például a sekély vízben ülsz a tenger, egy tó, vagy folyó partján, vagy sétálsz a fűven. Mennyi testi, érzelmi és gondolati tapasztalatot szerezhetsz néhány perc alatt, amit egyébként csak több órányi tankönyv fölötti görnyedéssel pótolhatnál, ráadásul egészen más mélységben és minőségben.

Ez utóbbi tapasztalás vélhetőleg kevésbé hatékony és élvezetes, mint az a néhány perces, önfeledt játék ott a vízben ücsörögve. Ebben a helyzetben azonnal összehangolódsz önmagaddal, megteheted, amit gondolsz, megláthatod, amit érzel, megérted, amit érzékel, átéled az érzékelt és észlelt valóságot. A részese leszel mindannak, ami körülvesz, és nem is tehetsz másként, csak hogy együtt létezel vele egységes harmóniában. Tökéletesen motivált állapotban vagy a megismerésre nyitottan, anélkül, hogy erre külön energiát fordítanál.

ÉPPEN ÍGY JÁTSZIK A GYERMEK!

Amikor ott ülsz a vízben, és körülvesz a folyékony éltető elem, érzed, ahogy a bőrdőhöz ér, és megborzongat, vagy kellemes, jól eső érzést kelt.

• **Megfigyelheted** a tested mozgását a vízben, összehasonlíthatod mennyire más, mint a szárazon.

• **Átéletheted** a tested és a víz egymásra való hatását.

• **Megcsodálhatod** a fény játékát a vízben, a szivárványt a vízcseppek tükrében.

• Eljut hozzád egy hajó keltette hullám, megtapasztalhatod a testedre gyakorolt hatását, és azt, hogyan változtatja meg a víz felületét.

• **Láthatod és értelmezheted** a hullámok terjedésének különleges módját, ahogy nem egyik helyről a másikra igyekeznek eljutni, hanem csodálatos hatékonysággal egyszerre minden irányba. Láthatod: a napsugarak játékát a vízben, a sugárnyalábok beesési szögét a vízben, a színeket, a fényeket, a hangokat.

• **Érezheted** a víz párolgását a bőrdőről, a szél simogatását, vagy épp borzongató fuvaltatát, a nap erejét, a tenger sójának kiválását a bőrdőn, a hajadon.

ÉS JÁTSZOL:

• Amint ujjaid közt lecsorog a víz és a homokszemek;

• Bőrdőhöz ér a kavics, a homok, elúszik melletted egy apró halacska, pikkelye megcsillan a napfényben, hozzád hajol egy sodródó vízi növényke;

• Megérintesz egy követ, majd beejted a vízbe;

• Nézed, amint a hullámok gyűrűi szétszaladnak a fényes felületen.

És ha egészen ott vagy, akkor ez lesz az a hely, ahol:

• Megértheted és elhiszed, hogy magad is egy vagy ezzel a csodával, és rájössz, mennyire fontos és nagyszerű, hogy a része lehetsz. A természet körülvesz és védelmez, mint a burok, amelyből megszületett, és ez az érzés magával ragad és megnyugtat.

• Megérted, hogy ha a kavics a vízbe ejtve a lábadra pottyan, nem úgy fogod érezni, mintha ugyanez a szárazon történe.

• Akár még az anyagok sűrűségét is megtapasztalhatod, hiszen a vízben eldobott kavics sokkal kevesebbet halad, mint a levegőben eldobott társa.

• Megérezheted kezeden a víz felhajtóerejét.

• Seregnyi érzetet és emléket szerezhetsz a különféle szerkezetű és állagú talajok keltette érzésről tenyered és talpad tapintása által.

• Egyszerre megelevenedik körülötted a szilárd, a folyékony és a légnemű halmazállapot lényege és különbsége.

• Kipróbálhatod, mi az, ami lebeg a víz tetején, és mi süllyed alá.

• Elmerengsz az égen úszó felhők képein, amint huncutkodnak a víz tükrében, megcsodálod a szitakötők elegáns röptét, a madarak szárnyuhogását és táncát a vízben, a víz felett.

Felsorolni sem tudnám, mennyi minden érint meg téged, és te magad is megannyi módon hatsz viszont a környezetedre.

Megismerheted önmagad, amint a téged érő hatásokat befogadod, azok jóleső, vagy épp kellemetlen voltát megtapasztalod, és elraktározódnak az ezekről alkotott képzeleid, gondolataid, emlékeid, a hozzájuk kapcsolódó illatokkal, látványokkal, hangokkal és egyéb érzékletekkel.

Ekképpen szerzel tudomást a körülötted lévő világról, örömteli, spontán módon, úgy, ahogy számodra akkor és ott a legjobb.

Úgy fogadod magadba, mint táplálót, életető, gazdagító nektárt az új tudást magadról és a világról, ahogyan te érzed, észleled és gondold a pillanat varázsa által.

Talán elgondolkodtat a parton heverő kövek látványa.

- Vajon honnan érkeztek el ideig, milyen utat tehettek meg, mitől más a színük, a formájuk, és mi alkotja őket?

- Hogyan keletkezhetek? Kik érintették őket előtted? Megannyi színes kavics, kicsit olyanok, mint mi, emberek. Annyifélék, ahány van belőlük, mind egyedi és különleges. Mind más! Összetalálkoznak, mert a természet hatalmas ereje egymás mellé sorolja őket, és közben formálják egymást, aztán egy másik erő hatására eltávolodnak egymás mellől.

Néhány perc örömteli játék csupán! Önfeledt egybeolvadás a természettel, és egy életre szóló elmélyült tapasztalatszerzés!

Úgy látszik, Rousseau gondolata minden időben aktuális: **„Vissza a természetbe!”**

Eszembe jutnak az óvodai csoportszobái és udvari hétköznapiak, és nem értem! – Még mindig nem értem. Ha ez tényleg ilyen egyszerű, akkor miért nem ily módon mutatjuk meg gyermekeinknek a világot? Műanyag játékok, műanyag világ, műanyag érintések sora, műanyag érzések, műanyag valóság...

Felöltik bennem egy régi kép, amikor szeretve tisztelt óvodavezetőm egy napon kilépett az óvodaudvarra, és feddően magához intett engem.

Leforrázva álltam előtte, midőn hallgattam intó szavait:

„A gyerekek széfröcskölnek a vizet a mosdóban, mert a kezükben hordják ki a vizet a homokozóba!”

Elszégyltem magam!

No, a legkevésbé sem azért, mert nem figyeltem volna minden lépésüket éberen. Hogy hagyhattam a gyerekeimnek a kezükben hordani a vizet, hiszen ez egy remek játék és tapasztalat? Vagy, hogy engedtem széfröcskölni a mosdóban vizet – épp ellenkezőleg.

Sokkal inkább azért, mert még mindig az a probléma, hogy néhány csepp vizet fel kell törölni, és nem az, hogy a gyermekeink nem adjuk át a megismerés legtermészetesebb kulcsát, akkor, és ott, amikor és ahol ők ezt szeretnék.

A manóba is, **miért kéne nekik ezzel várni a következő víz világnapjáig,** amíg a nevelőjük is motiválttá válik a dologra?

Na, ez az, amit biztosan nem lehet az éves vagy a tematikus tervben, de még a heti tevékenységi tervben sem előre tervezni! Ezt egyszerűen megkívánja az élet, a pillanat, a játék! **Ez az itt és most valósága!** Ha elszalasztjuk, legközelebb már nem lesz ugyanaz a rácsodálkozás és magától jött felismerés.

Sürgősen **orvosoltam hát mindenki problémáját,** mégpedig úgy, hogy valamennyien a legjobban járjunk.

- Tisztelettel megköszöntem a vezetői intelmet, amely ráébredtet fontos tennivalómra, és hogy kiengeszteljük és jó kedvre derítsük, a gyerekekkel közösen feltöröltük a mosdó padlóját, mindvégig megőrizve a játék hangulatát, még gyorsan elmormoltuk a „Dolgozni szaporán” kezdetű verset is.

- Majd kerítettem egy mélyes vödört, hogy az én drága okos és kíváncsi gyerekeimnek ne kelljen kerülőutakon vágni a tudást, és kollégáim legnagyobb megrökönyödésére magam is segítettem a várakozó feltöltésében.

- Ámulattal figyeltük, amint a feneketlen bendőjű homokszemek elszívják az összes vizet, és még többet, és még többet...

Megérintett egy érzés a gyerekkoromból, mennyire szerettem ezt nézni már akkor is, épp így, egészen a homok fölé hajolva, hátha meglátom, hová is szökik a víz. *(A kollégáim pedig azt figyelték, hová is szökik belőlem a felöltöt.)*

A gyerekek ezúttal is a legegyszerűbb és a legtermészetesebb módon fejezték ki azt, hogy ők már motiváltak, olykor csupán miattunk, felnőttek miatt, no meg a higiéniai és balesetvédelmi előírások miatt nem jutnak hozzá a vágott tapasztalatokhoz.

Mert mi néha még mindig úgy képzeljük, hogy tényleg csak egy évben egyszer van a Víz Világnapja, amikor az efféle huncutságok megengedhetők, amúgy meg szépen rendesen keretek közt illik viselkedni, a szabályokat betartva játszani, szép tisztának maradni, a mosdó rendjét megőrizni.

Még jó, hogy itt vannak a gyerekek, és percről percre próbálják megértetni velünk, hogy ők ezt másképp szeretnék. Ők ösztönösen tudják, hogy: **„A részből értjük meg az egészet, és az egészből a részt”** (Heidegger).

Ezt a titkot pedig ők a legbiztosabb forrásból tudják: A JÁTÉKBÓL!

Tényleg,

- Miért is nem lehet napközben mosdóban vizet öntögetni, méricskélteni, hajókázni, egyszerűen játszani, hiszen annak akkor és ott van a helye és az ideje, ahol bármiért is kapcsolatba kerülnek a vízzel.

- Miért nincs kerti pacsáló, sarazó, maszatoló...

És hogy erre nincs „ember”? – Dehogyan, csak épp nincs jókor a megfelelő helyen!

- Szeretnék a gyerekek a sárban mezítláb tapicskolni, szeretnék fára mászni,

csimpaszkodni, csak úgy szabadon, de hogy mondják el, hogy arra vágnak, hiszen lassan már nem is tudják, hogy mi az, mert a szabványnak megfelelő műanyag mászókákon van csupán lehetőségük ismerkedni a szabad mozgás örömeivel a helyi szokás- és szabályrendszer betartásával.

A medencét, még ha van is, évek óta nem lehet használni, mert nincs pénz vízforgatóra.

Fel sem tudjuk mérni annak hátrányát, hogy a **talpunk** szinte soha nem érintkezik közvetlenül a földdel. És itt nem a tornaterem padlójára gondolok, hanem a fekete, porhanyós, rögös földre, a homokos, kavicsos, sáros, agyagos és egyéb talajra.

A lépés pedig maga az ösbizalom, amint a talp a talajhoz ér, az maga az élet, *elfogadás és elengedés!*

Megannyi, a testben felgyülemlett feszültség távozhatna így jótékonyan. Hiszen, ahogyan drága anyanyelvünk őrizvén a régi tudást elmondja nekünk: „Levezetjük a feszültséget”. Ez bizony valóban így van, ám ahogy a mese mondja: *„aki nem hiszi, járjon utána”.*

Úgy látszik, sok mindent feláldozunk az óvodai nevelésben a szervezethez, a tervszerűség és a szabályok oltárán, de leginkább a legfontosabbakat, a valóban szabad játékot, az örömteli természettel való ismerkedést, a legtermészetesebb ismeretszerzést.

A madárcsicsergés a CD-ről hallgatva nem pótolható, hiszen annak nem csupán a hang a lényege, van még ott szellő, napfény, lombzsugár, bogárcsörgés, éltető tiszta levegő, kéklő égbolt, patakcsobogás, vidámság, gondtalanság... – a világ valamennyi öröme és szépsége.

Mi is történné, ha megpróbálnánk csak úgy, csak akkor, amikor éppen oda illik, kicsit átforgatni a szabályokat, úgy, ahogy a gyerekeknek jó?

Annyi történné csupán, hogy mi is képesek lennénk újra játszani!!

Minden évben ellátogatunk a gyerekekkel az Állatkertbe is, ám:

- Valahogy évről évre erősebben szólal meg bennem az a hang, amely azt mondja, nem ez az élővilág, nem ez a természet életteli hangja, muzsikája.

- A legutóbb kimondottan lehangolt a ketrecek, a csempézett padlón, a rácsok mögött boldogtalanul fel-alá járkáló vadállatok látványa, éreztem, amint szabad lelkük a vadonban kalandozik.

- Elgondolkodtat a ketrecek előtt hangoskodó, fél kézzel mutogató, másik kézzel a chipset magába tömő és szemtelő látogatók képe. Ők vajon hogyan látják a természetet?

– Érdekes, hozzám hasonlóan sokan érzik így mostanában.

Az Állatkertben inkább azt mondanám; néztek ez az, amit nem szabad, rabságra kárhoztatni a természet gyermekeit, még ha veszélyeztetettek is, lehet másként, lehet szabadban szeretni őket, és gondoskodni róluk!

A természet nekem a játék: a szabadság, az öröm!

- A gyerekeknek szívesebben mutatom a mezőn nyüzsgő életet a nagyító üvegén át nézve, négykézláb mászva vagy az erdőben átölelve egy fát.

- A hűséges másik felünket, „aki” azt lélegzi be, amit mi kilélegzünk, és azt lélegzi ki, amit mi belélegzünk.

- A szabadon élő és játszadozó állatkölyköket, természetes élőhelyeket, ahol a tanulás örömteli játék, és a játék maga az örömteli tanulás.

- A növényekkel, az állatokkal, az élő és az élettelen természettel való szeretetteljes kap-

csolat törődésre, a gondoskodás felelősségére, elfogadásra, odafigyelésre, ráhangolódásra nevel. Megmutatja, hogyan lehet szabadon élni és élni hagyni, megfigyelni, megismerni, elfogadni és elengedni.

- A természetet elfogadva, megfigyelve, megértve ismerhetjük, érthetjük meg és fogadhatjuk el önmagunkat és egymást.

- Ráébredünk, hogy elengedni azt jelenti; elfogadni, szeretettel létezni hagyni valakit vagy valamit.

Am ezt csak akkor tudjuk megtenni, ha mi magunk is szabadok vagyunk.

Szabadok, akár a természet és a játékok!

Új nevelési év, új tervek. Hogyan miről szóljanak?

Nekem egészen biztosan az örömről, a szabadságról, az elfogadásról, a szeretetről, egy szóval: A GYEREKERŐL!

Nem sokat tépelődöm, hogy legyen! **Megkérdezem őket:**

- Mit játszunk együtt?

- Hogy szeretnétek?

Ebben ők a szakértők, náluk jobban nem tudja senki, hogyan kell természetesen és szabadon játszani!

Tóth Dorina Anna

óvodapedagógus

A játék és a nevetés összefüggése a fejlődéssel óvodáskorban

(A júniusi lapszámban megjelent cikk folytatása)

Mi mindenre jók a szabályok?

A gyermekek megértik a szabályokat és be is tudják tartani azokat.

A megfigyelés szerint viszont örömet okoz a kötöttségek alól való kibúvás. Ha csúnya, tiltott szót mondanak ki, gyakran eltkarják a szájukat is, majd nevetnek. Előfordul, hogy az vált ki örömet, hogy a gyermek ellenkezhet a felnőttekkel, óvónókkal. **A szembe- szegülés példája** az, hogy elnyomva az óvónó hangját (mesemondás, éneklés közben) csörögnek, zörögnek, vagy csak egyszerűen nevetnek a felnőtt kérésén. Elrejtőzve kuncognak, egymást tekintetét keresik megerősítésként, és lopva figyelik a felnőttekből kiváltott hatást.

Az óvónó által irányított játékokban **a mozgásszabályok megszegése volt gyakori tárgya a nevetésnek.** Némi kárörömtől sem mentes más rajznak összefirkálása, cipőjének elrejtése. *Egy kislány úgy mondta a kiszámolót, hogy saját magára essen az utolsó szót, így ő kezdhetne elsőként a játékokat. A többiek ezt nem vették észre, ám a kislány hosszan, diadalittasan nevetett magában.* (Óvodai Nevelés 2001, 52.)

Egyelőre még nyitott kérdés az, hogy mennyire van átfedés a korábban leírt meglepetésemények és a szabályszegés között. Amikor a tárgyak látszólag maguktól szegik meg a tárgyi világ szabályait, majd ennek a gyermek aktív közreműködése nélkül lesz valamiféle eredménye, az a meglepetésen túlmenően természetesen szabályszegési elemeket is magában hordoz. Szabályszegésnek tekinthető az is, amikor egy játék során nem tartják be a saját maguk, vagy társaik által előírt vagy inkább előíratlan szabályt.

Példa erre a szabálysértésre az az eset, mikor három óvodás fiú együtt játszott, repülőgépet képzettek, majd az egyik asztalt repülőtérré neveztek

ki. A repülő útvonala az egész termen át haladt, a gyerekek fejmagasságában. Indulás után a gépek csak meghatározott útvonalon haladhattak, nem ütközhetek össze. Amikor már kialakult a játék, az óvónó akadályokat képzett: hegytetőt, magasan szálló madarakat, amiket ki lehetett kerülni. Felszálláskor az egyik gyerek annak a pilótának a hangját utánozta, aki közli, hogy hol tartózkodik a gép, a másik kettő a repülőgépet zúgását. A repülés befejezésekkor a gépeknek ugyanoda kellett visszatérniük, ahonnan elindultak. Am a játék unalmassá kezdett válni az egyik fiú számára, és egy idő után „baleseteket kezdett okozni” felszálláskor és a repülés közben egyaránt. A megszártott út elhagyása, a szabályok semmibevétele és elképzelt ütközések hatalmas nevetést váltottak ki a kis szabályszegőből, majd társaiból is. (B. Méhes Vera 1982, 61.)

Az óvodások az apró csínyekkel, szabályszegésekkel saját maguk és a szülők, óvónók, felnőttek korlátait igyekeznek megismerni. Nem utolsósorban megtanít a felelősségre és a saját tetteink felvállalására is.

A „tiltott szavak” – tabuk kimondása

A **tabutémák** kimondása az óvodások számára nevetéssel, enyhe zavartsággal és némi tiltakozással együttesen mutatkozik. Talán mondanom sem kell, hogy a tabuk többsége a testiséghez tartozik, és a nemiséggel kapcsolatos játéktémákban, beszélgetésekben fordul elő. Az ilyen típusú játékokat a gyermekek általában nem az óvónók közelében játsszák, ilyenkor fel- tűnő főleg a nevetésük, a rejtőzködésük, esetleg valamelyikük (az adott játékból kizárt gyermek) panaszkodása nyomán lehet következtetni a történésekre.

Efféle játék lehet a szerelmeskedés imitációja, a csók utánzása. A nemi érdeklődés csendül ki egy-egy mondkából, rigmusból is:

„Hogy vagytok lányok, üres a szoknyátok; Hogy vagytok lányok, üres a bugyitok; Lányok, lányok, lyukas a bugyitok!” variációi. A gyerekek az idősebbektől látott, hallott mozdulatokat szeretnék utánozni, eljátszani, az alapjáték a jól ismert papásmamás játék. *Egy kislány „Gyere, szerelmem!” felkiáltással belesarokolt társába, majd egy puszit is adott a vonakodó fiúbarátja arcára, a többiek pedig nevettek a csoportban.* (Óvodai Nevelés 2001, 53.)

A tabuhoz tartozik még rengeteg kérdés, amitől talán a felnőttek is tartanak, úgy értem, a válaszadástól félnek inkább. A gyerekek érzik ezt, s ezért fészegetik a témák, s amikor valamilyen ovis társuk kiderít valamit a szülőktől, továbbadja a többieknek. A legtipikusabb kérdés a *„Hogyan lesz a kisbaba?”*. A leggyakoribb, „titokban” játszott játékok ebben az esetben a szerepjátékok. Minthogy a neve is mutatja, a gyerekek valamilyen szerepet játszanak el, ez az óvodáskor legkedveltebb és legjellemzőbb játékfajtája. (B. Méhes Vera 1982, 72.)

A megszokottól eltérő szerepek eljátszása

A **szerepjáték** önmagáért való aktív tevékenység, ami valamiféle belső feszültséget csökkent, és a feszültség csökkenéséből származik a játék öröme. A szerepjáték témája mindig valamilyen társadalmi élményből fakad: társadalmi ismeret, társadalmi kapcsolat meglete, vagy épp hiánya hozza létre. A gyerekek készletét érzik arra, hogy azt csinálják, mint a felnőttek, de ezt a valóságban nem tehetik meg, ezért játsszák el. A játékok során újra átélhetik életük örömteli mozzanatait, kielégítetlen vágyaik beteljesülhetnek, félelmeik, szorongásaik oldódhatnak, agressziójuk, haragjuk szocializáltabb formát nyerhet. A játsszó óvodás alakíthat anyukát/apukát, rendőrt, tűzoltót, kiscicát, úrhajóst... A

játék folyamán mindvégig tudatában vannak annak, hogy ő valójában mégsem az, akit eljátszik. Így a szerepjáték legjellemzőbb sajátossága a játszó gyermek *kettős tudatállapota*.

A szerepek eljátszásának oka lehet a kommunikáció és az önkifejezés igénye. A kis óvodások még nem minden esetben tudják kifejezni, amit szeretnének, vagy ami történt velük, épp ezért játsszák el. Példa erre *egy három és fél éves kislány esete, amint épp anyukát alakít. Kezében egy kis pólyás babát tart, de nem eteti meg, nem szoptatja, hanem csúnynán bánik vele, kiabál, veszekedik vele, amiért „mindig bepisil”, meg is veri. Az óvónő tudja, hogy nemrég született kistestvére a kislánynak. A lány játékból világosan kiderül, hogy féltékeny, haragszik a babára. Az óvónő megpróbál bekapcsolódni a játékba, hogy megpróbálja csökkenteni a féltékenységet. Elmondja a lánynak, hogy mindegyik kisbaba bepisil, amikor ő kicsi volt, az anyukája ugyanúgy tisztába tette őt is, ahogy most húgát. A játékba újabb baba kerül, nagytestvérként, így az óvodás megpróbálja nyugodtabban, higgadtan kezelni a helyzetet, és igyekszik egy kissé pedánsabb édesanya szerepet magára öltetni.* (B. Méhes Vera 1982, 103.)

A játék szerepe

A játék, akárcsak a nevetés, elszakadást jelent a mindennapi szokásoktól, racionalitástól, egy olyan világ teremtmődik meg, amelyben nem kell félni, mindenki boldog, nevet, és nem létezik lehetetlen. A játék és a nevetés eltér a létfenntartó funkcióktól, önállósult megnyilvánulások, amelyek indítékai mélyen belülről fakadnak tehát. A lelki szabadság elengedhetetlen lényegi feltétele az örömmel.

Akárcsak játszani, nevetni is másvalakkal jó. Lehet ugyan egyedül is mókázni, de másokkal jobb. A játék és a nevetés lényegében társas jelenségek. A gyermekek nevetésében is sokszor az érzelmi erőfeszítés meghatározó, amit a másik gyermek vagy felnőtt indukál. Egyikőjük elkezd nevetni, majd a másik „átveszi” anélkül, hogy ismerné a nevetés okát. Ez azért van, mert ez az egybetartozás, biztonság érzését adja, a viselkedésük gazdagodását szolgálja.

Kell valaki, aki irányít: az óvónő

Az **óvónő szerepe** elengedhetetlen az óvodások személyiségének és fizikai fejlődésének „irányításához”, segítségéhez. A pedagógusok a játékot a nevelés eszközüvé teszik az óvodákban. Biztos felkészültséggel kell rendelkeznie a gyermekneveléshez kapcsolódó szaktudományokból, ismernie kell a játékfajtákat, sajátos funkcióikat, és mindezek mellett a legfontosabb, hogy szeretnie kell minden gyermeket. Tudnia kell, hogyan foglalkozzon a nehezebben kezelhető gyermekekkel, azokkal, akik visszahúzódnak, félénkek, vagy éppen agresszívek. A jó óvónő képes átérzeni a gyermek örömeit, vele tud örülni. Át tudja élni azt a vidámságot, amit a játék okozhat az óvodásoknak. Ez a megértés és együttérzés nem pusztán érzelmi alapú,

szükségesek hozzá a gyermeknevelési ismeretek és magának a gyermeknek az ismerete. A lélektan ezt beleélésnek, empátiának nevezi, ami az óvónői magatartáshoz elengedhetetlen. Buda Béla a következőket írta az empátiáról: „... Az empátia a személyiség olyan képessége, amelynek segítségével a másik emberrel való közvetlen kommunikációs kapcsolat során bele tudja élni magát a másik lelkiállapotába. Ennek a beleélésnek nyomán meg tud érezni és érteni a másikban olyan émociókat, indítékokat és törekvéseket, amelyeket az szavakban direkt módon nem fejez ki, és amelyek a társas érintkezés szituációiban nem következnek törvénytzerűen. A megérzés és megértés fő eszköze az, hogy az empátia révén a saját személyiségében felidéződnek a másik érzelmei és különféle feszültségei. Ezt úgy is ki lehet fejezni, hogy a személyiség beleéli, mintegy a másikba vetíti önmagát.” (Buda, 1978, 55.) A nevelő-nevelt kapcsolatban elsőrangú helye van az empátiának, a tudatosan kell erre törekednie minden pedagógusnak.

Az óvodai nevelés céljai

Az óvodai nevelésnek, játékokban **három célja** van, közeli, középtávú és távoli.

- A közeli (vagy közvetlen) célok: boldog, derűs, nyugodt légkör biztosítása minden óvodás számára. Megteremteni a szabad mozgás terét, az egymás melletti és az együtt játszás lehetőségeit. Hagyományokat, ritmikus életrendet, állandó szokásokat alakítanak ki (mint például a délelőtti közös játék, rendrakás játék után, fogmosás együtt, meseolvasás, alvás). Minden gyermek adottságainak maximális kibontakozására, fejlődésére való törekvés.

- A középtávú cél az iskolai életre való fejlődés elősegítése. Ennek az a lényege, hogy a gyermek fejlettsége olyan szintet érjen el, amely biztosítja, hogy jól be tud majd illeszkedni az iskolába, az ottani követelményeknek megfelelően tud viselkedni és tanulni. A lényegi követelmények a szocializáció szintje, a manuális készség, a beszédkészség fejlettsége, az alapfogalmak ismerete, feladattudat és a megfelelő feladatmegoldó képesség.

- A nevelés távolabbi céljai: testileg, lelkileg egészséges, érdeklődő, a világ megismerésére és az összefüggések megértésére törekvő, kezdeményező, együttműködésre képes, aktív, kreatív, egyéni vonásokban és érzelmekben gazdag személyiség kialakítása. Mindezen célok hozzájárulnak egyfajta alaphoz, amit a gyermeknek szükséges elsajátítania ahhoz, hogy egészséges, érett felnőtté váljon majd. Az óvodai nevelés tehát feltétlenül szükséges a gyermekek számára. A játékot tehát az óvodai nevelés legfontosabb és legfőbb eszközének kell tekintenünk. (B. Méhes Vera, 1982)

Összegzés

Mindent összevetve a gyermek mentális fejlődésével a nevetésre, a derűs helyzetekre való fogékonysága is nő. A 3-4 éveseknél a nevetés elindítója a mozgás és az érzékelés, addig az 5-6 évesek körében megnövekszik a szociális és a

nyelvi motívumok szerepe. Tény, hogy a lányok a nyelvi fejlődés terén általában megelőzik a fiúkat, viszont a szójátékokban a fiúk jobbak. Ugyancsak a kislúk mutatnak előnyt a tabutémákban, és a fölényérzettel árnyalt nevetés is náluk a gyakoribb.

A gyermekeknek éppúgy szükségük van a játékra, nevetésre, mint a levegőre, az enniivalóra és a szeretetre. Nemcsak szükségletek számukra, hanem értékes eszköz a világ megértése, feldolgozása és befogadása. Ezt az eszközt a jelek szerint meglepő önállósággal és kreativitással használják. A világ megismerésének próbálása mellett a játékok és a nevetés eszköze még az önmegismerésnek is és a gyerek személyiségének fejlődésének, kreativitásának kibontakozásának is. Az egészséges, tudni vágyó, új ismeretekre kíváncsi felnőtté váláshoz elengedhetetlen a vidám, játékos gyermekkor. Minden szülőnek igyekeznie kell ezért megteremteni a biztonságos, jó környezetet gyermekük számára, hogy gondtalanul nőhessen fel.

A nevetés gyógyító hatására már régen rájöttek az emberek, *Aranyosi Ervin: Ne vess mindig!* című versében is megpróbálta átadni a nevetés és a vidámság nyújtotta érzést: „Az ember tudja ezer éve, / hogy gyógyító a nevetése. / A rekeszizmok rezegeése, / a belső szervek ébredése! / Ne kérdezd, hogy tévedés-e? / Egy dolog legyen az észbe vése: / Ne kezdj hozzá sose késve. / Reggelire, és ebédre, / S ha készülsz a lefekvésre, / Legyen időd nevetésre.”¹ Továbbgondolva Aranyosi gondolatmenetét jelentem ki, hogy a nevetésnek velünk együtt kell megszületnie, és sosem érdemes abbahagynunk a kacagást, hiszen mindig akad az életben (bármennyire is kilátástalannak tűnik egy-egy helyzet) olyan dolog, aminek örülnünk, aminek érdemes örülni, amitől boldogok leszünk. A nevetés nem más, mint a boldogság és az azt követő siker nyitja, amit óvodásként még mindannyian tudtunk, de felnőttként megpróbálják elfeledtetni ezt az élet által feláldozott akadályok.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék. *Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.*

Buda Béla: Az empátia a beleélés lélektan. *Gondolat könyvkiadó, Budapest, 1978.*

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. *MRT Tömegkommunikációs Kutatóközpont kiadása, Budapest, 1974.*

Kálmán Zsófia: Játsszunk együtt! *Origo Kiadó, 1989.*

Óvodai Nevelés, 2001. január 1., 7–11. o.

Internetes hivatkozás:

<http://versek.aranyosiervin.com/humor-vidamsag-trefa/aranyosi-ervin-nevess-mindig/> (Letöltés ideje: 2016. 01. 14.)

¹ (<http://versek.aranyosiervin.com/humor-vidamsag-trefa/aranyosi-ervin-nevess-mindig/>)

Körmöci Katalin
főszerkesztő (Óvodai Nevelés)

Esélyteremtés összetevői – vázlatosan (3. rész)

(a 2016. májusi és a júniusi lapszámban megjelent cikk folytatása)

Az előző cikk tartalmából:

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és az esélyegyenlőség elősegítése;
 - Melyek azok a testi-lelki szükségletek, amelyek kielégítése az óvodai nevelés feladata?
- Ezeknek biztosítása minden gyermeknek számára esélyt biztosít önmaga értékeinek kibontakozására. Megjelenítése és összefüggései táblázatos formában történt.

Ebben a lapszámban fenti összefüggések ismeretében az óvodai mindennapok esélyteremtő feladataival foglalkozunk. Segítségül hívtam az adatszerzést (az Óvodai Nevelés Országos

Alapprogramja szellemiségének megvalósulása) során kapott óvodapedagógusi válaszokat, amelyek a jelenlegi helyzetképből mutatnak meg egy-egy megnyilvánulást. Ehhez fűztem néhány felmerülő kér-

désemet, amelyeket az esélyteremtés szempontjából fogalmaztam meg.

Ebben a cikkben mindössze néhány olyan kiemelés teszek, amelyek **problémás területek**. Korántsem törekszem teljességre, csupán bemutatni kívánom, hogy egy-egy óvodapedagógusi válasz vonatkozásában a gyermek mindennapjában saját önfejlesztésének esélye hogyan mutatkozik meg. Mind ezt csakis az ONOAP szellemisége és a gyermeki jogok védelme érdekében teszem.

Az adatszerzés során megfogalmazott problémás TÉNYEK	Felmerülő KÉRDÉSEK az esélyteremtés szempontjából
1. óvodapedagógusi válasz: A napirendben a szabad játék a reggeli gyülekezés idejében van jelölve (6.00–8.00 között)	Ha a szabad játék csak a reggeli, összevont gyülekezés idején történik, akkor: • Hogyan érvényesülhet a gyermek szabad játékválasztása; • Ha más csoportban van, az idegen környezetben hogyan választ szabadon társat, eszközt, megfelelő helyet – vagyis hogyan történik a játék feltételeinek biztosítása; • Hogyan képes kielégíteni a gyermek játékszükségletét az összevont csoport óvodapedagógusa, és a szabad játékfolyamatot hogyan sikerül biztosítani; • És hogyan biztosított az összefüggő, zavartalan játékidő; • Hogyan elégíthető ki a kisgyermek játék iránti elemi pszichikus szükséglete; • Hogyan tudja élményeit kijátszani; • Hogyan válik a legfejlesztőbb tevékenységeként; • Ha a gyermek 8.00-kor vagy az után érkezik, hogyan tud érvényesülni az, hogy a játék az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze; • Hogyan érvényesül az a légkör, amely a gyermeket biztonságban, elmélyültségben önfejlesztését, önkibontakozását elősegíti. Ha csupán ez időben biztosított a szabad játék (mint ahogy a megadott napirendi beosztásban látható volt), a gyermeknek esélye sincs megélni, kijátszani legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységét, és ezzel önfejlesztési esélye csökken. A szabad játék lehetőségét a napirend egészében biztosítani kell, és ennek csupán az ebéd és a pihenés szabhat korlátot.
2. óvodapedagógusi válasz: A csoportszervezés módja: csak homogén csoportokat hoznak létre	• Hogyan történik a homogén csoportszervezés során a másságra, az egyéni sajátosságokra való odafigyelés akkor, amikor az életkori sajátosságok előnyben részesülnek, determináltabb szerepet játszanak, mint a személyes bánásmód gyakorlata; • A családi légkör és a különböző életkorból adódó társkapcsolatok biztosítása sérülhet (elfogadás, rászorulóknak védelmezése, segítése, az idősebb gyermek példája stb.); • A testvérek együttes befogadása hogyan oldható meg; • Hogyan biztosítható az, hogy a gyermeknek esélye legyen az óvodában 3-4 évig egy óvodapedagógusnál való nevelődésre; • Az óvodába 4. évre visszamaradó gyermekek hová kerülnek éppen abban az évben, amikor a leginkább szükségük van a fejlődésre, és éppen akkor kerül másik, őt nem ismerő óvodapedagógus a csoportjába; • Hogyan oldható meg, hogy a fejlettebb gyermekek példáját lemintázhassák az újonnan érkezők; • Milyen extrém helyzetet teremt az egyszerre érkező 15-20 kicsi befogadása mind a gyermekek, mind az óvodapedagógus számára; • Ebben az esetben hogyan biztosítható minden gyermek számára a legmegfelelőbb bánásmód, amelytől biztonságát megszeretheti az óvodapedagógust és az óvodát. A heterogén csoportszervezés esélyt ad minden egyes gyermek számára, hogy önmaga sajátos igényeinek kielégítése során az önfejlesztése kibontakozhasson, miközben átélheti a tolerancia, az elfogadás, az önbizalom, az önfegyelm, az egyéni különlegességben szerzett optimizmus, életöröm, nyitottság érzését. <i>„Minél különbözőbbek a gyermekek a csoportban – korban, fejlettségben, természetben... – annál több szociális tapasztalatot szerezhetnek, és ezek a tapasztalatok döntő módon segítik személyiségük fejlődését.” (Maria Montessori)</i>
3. óvodapedagógusi válasz: A napirend kötött	Ha a napirend kötött, akkor minden napirendi tevékenység egy meghatározott időkeretbe kényszerül, ezért minden gyermek ebben az időkeretben végezheti az óvodapedagógus által meghatározott tevékenységet. Ebben az esetben hogyan működik az esélyteremtés?: • A kötött időintervallum hogyan teszi lehetővé, hogy az egyes gyermekek a tevékenységben addig vehessen részt, ameddig azt szívesen végzi; • Van-e lehetőség arra, hogy a gyermek választhasson olyan tevékenységet, amely őt érdekli – hiszen az őt érdeklő tevékenységben képes teljes egyéniségével részt venni, és így önmaga fejlődését elősegíteni; • Van-e lehetősége, hogy ne válassza, ne vegyen részt az adott tevékenységben; • Hogyan biztosítható, hogy a meghatározott tevékenység helyett saját maga választhasson más felkínált vagy feltételekkel megteremtett, vagy általa szabadon választott tevékenységet; • Van-e esélye arra, hogy az egyes tevékenységeket saját érdeklődésével, tapasztalataival megszínezhesse, sőt új gondolatokkal gazdagíthassa;

	• Hogyan érvényesül annak a lehetősége, hogy az egyes tevékenységekben azzal a társal, úgy, ott, ahol szeretne, olyan eszközökkel tevékenykedjen, amelyet ő választ saját érdeklődése alapján; • Hogyan érvényesülnek a párhuzamosan végezhető tevékenységek az ilyen kötött napirendben? A fentiekben megfogalmazott kérdések azért íródtak meg, mert a válaszoknak a gyermek egyéni sajátos fejlődéséhez, önmaga kibontakozásához kell igazodniuk. A gyermeknek szüksége van arra, hogy saját ritmusának megfelelően éljen és pihenjen.
4. óvodapedagógusi válasz: A reggeli (tízórai) és az uzsonna nem folyamatos	A folyamatos étkezés ezen a két alkalommal azt jelenti, hogy egy tágabb időintervallumban akkor mehet önmagát kiszolgálva étkezni, amikor annak szükségét érzi. Ha ez nincs biztosítva, akkor: • Vajon akkor ehet, amikor éhes, amikor szükségét érzi, vagy akkor, amikor előírják számára? • Vajon, aki otthon reggelizett, igénye van-e az kijelölt kötött időben étkezni? • Vajon, aki otthon semmit sem reggelizett, hogyan képes az adott ideig várni? • Vajon ezen étkezések alatt lehetősége van-e önmagát kiszolgálni (önmaga számára megteríteni, annyi ennyit szedni, elkészíteni, amennyit képes megenni, önmaga után rendet tenni)? • Vajon alvás után valóban megéhezik-e, vagy csak kicsit később, és ebben az esetben van-e módja később uzsonnázni? • Alkalma van-e azzal a társával enni, aki a barátja? • Vajon alkalma van-e társai jó példáját lemintázni? • Sőt, vajon alkalma van-e a rászoruló társait kiszolgálni, vagy segíteni őket az önkiszolgálásban? • Vagy alkalma van-e saját étkezési jó példájával gazdagítani a többiek szokásrendjét? <i>„Sajátos tanítás folyik. A nagyok hősök és mesterek a kicsik szemében, csodálják őket és megihletti őket tevékenységük. A kisebbek természetesnek veszik, hogy a nagyok többet tudnak, és átérzik, hogyha megnőnek, rajtuk a sor.” (Maria Montessori)</i> A folyamatos reggeli/tízórai- és uzsonnalehetőséget biztosít az egyéni sajátosságokhoz és szükségletekhez való igazodáshoz, és mindezt úgy, hogy eközben az étkezési jó szokások az egyéni példákön keresztül elfogadóvá, toleránssá és lemintázhatóvá válnak. A bővebb időintervallum nem jelentheti az egészséges táplálkozás adta feltételek felborítását!
5. óvodapedagógusi válasz: A mozgásigény kielégítése: az óvodapedagógus által irányított testnevelési foglalkozásokban történik	A mozgásigény minden gyermek esetében sajátos módon jelentkezik. Ez azt jelenti, hogy minden gyermeknek más és más időpontban jelentkezhet mozgásigénye, és más és más módon igyekszik azt kielégíteni. • Vajon az összes napirendi tevékenység során biztosítva van-e a differenciált, személyes gyermeki mozgásigények figyelembevétel? • Meg tud-e jelenni a mozgásigény kielégítése mind a spontán, mind a szervezett tevékenységekben: – udvari, csoportszobai tevékenységekben (séta, kirándulás során is) – a szabad játék, a gyermekek által kezdeményezett és az irányított játék során, – a tevékenységek teljes folyamatában érvényesül-e (előkészületek, szervezés, lebonyolítás, utómunkálatok)? • Vajon érvényesül-e a gyermeknek az a joga, hogy – minden gyermekre jellemző egyéniségéből adódó sajátos mozgásszükséglete, – olyannak fogadják el amilyen, függetlenül fizikai felépítésétől, – nemére való tekintet nélkül fogadják el, és annak sajátosságait is elfogadják, – tisztába lehessen teste minden lehetőségével, – ne kelljen mindig tisztának és tökéletesnek lennie? • Vajon tudjuk-e, és érvényt juttatunk-e annak, hogy: – a mozgásszükségletének fellépése arra ösztönzi a gyermeket, hogy annak kielégítése irányába mozduljon, és így saját, önmaga fejlődésének elősegítője lehessen, – és hogy a szükséglet-kielégítettség színvonala befolyásolja a további, magasabb rendű igények megjelenését? • Vajon a gyermekek mozgásfejlődés elősegítésére mit tartunk fontosnak? A gyermekek mozgásfejlődésében csupán a két szélső fejlettségi pólus vonatkozását: – <i>gyengék (koordinálatlan, gátlásokkal... rendelkezők, képességek fejletlenségét mutatók) felzárkóztatását,</i> – <i>vagy a tehetségesek gondozását tartják fontosnak,</i> A gyermeki mozgásigénye tekintetében, – <i>a gyermekekhez való igazodást tartjuk-e fontosnak, vagy</i> – <i>a mozgásképességének aktuális fejlettségéhez igazodunk, vagy</i> – <i>az aktuális testi, szellemi, lelki állapotához, kedvéhez igazodunk</i> Megjegyzem, hogy mindegyik más-más vonatkozásban igaz lehet! • Vajon hogyan végzik a mozgásnevelés – mozgásfejlesztés – mozgástanulás megszervezését, <i>változatos tevékenységrendszerrel:</i> – <i>érdeklődésre számot tartó, játékos, élményszerű tevékenységekkel (pl.: mesébe ágyazottan, érdekes eszközökkel, olyan helyszínen, ami élményszerű, olyan körülményeket teremtve, a kisebbeknek való példaadásra hivatkozva, versenyezve... stb.),</i> – <i>vagy olyan harsány kezdeményezéssel, amellyel az mozgásba hívjuk a gyermeket, de a különböző érdeklődést és igényeket nem vesszük figyelembe;</i> • Vajon megteremtjük-e annak a feltételeit, hogy ha sajátos mozgásszükséglete a nap folyamán jelentkezik, rendelkezésre állnak olyan eszközök és tér, ahol ezt kielégítheti? (Pl.: tölcser, füles labda, trambulín, tinikondi..., vagy már kialakított hely eszközökkel, vagy kialakítható hely.) Minden gyermeknek joga van sajátos mozgásszükségleteit kielégítenie!

Amint olvasható, mindössze 5 részterületre adott egy-egy óvodapedagógusi választ emeltem ki, és annak összetevőit az esélyteremtés szemszögéből vizsgáltam. Korántsem voltam képes a teljességre törekedni. Számos kolléga ezeket a feltett kérdéseket az óvodai nevelőmunkája mindennapi tapasztalatai alapján kiegészíthetné.

Viszont, szeretném kiemelni!

Ezek a szakmai – óvodapedagógiai,

pszichológiai, gyermekjogi – tézisek, amelyek mentén kérdéseimet feltettem óvodai gyakorlatom, a látogatott óvodapedagógusok korszerű gyakorlata és elméleti szakmai tudásom alapján fogalmazódtak meg. Ebből kiemelném a korszerű gyakorlatokat. Hiszen átéltem, hogy milyen más – békés, konfliktusmentes, inspiráló, szeretetteljes toleráns, elfogadó – az az óvodai csoport, ahol ezen területekre adott válaszok az

esélyteremtés szemszögéből is egyeztetve vannak.

Szívesen folytatom írásomat a következő lapszámokban is, mindig azt a területet kiemelve, amire válaszokat kaptam az adatszerző felmérés során, és éppen aktuálisnak tartom a jelen óvodai nevelőmunkában.

(Járva az országot, ezekre kapok készletet, de e-mail-címemre is megfogalmazhatóak!)

KÖNYVAJÁNLÓ

Így tedd rá!

MÓDSZERTANI ESZKÖZTÁR

Játékos mozgásfejlesztés néptáncoktatáshoz

Évről évre egyre többet hallatja magát az Így tedd rá! Program: képzések, szakmai programok, gyerekfoglalkozások, kiadványok, eszközök... és most itt a legújabb könyv táncos mozgásfejlesztésről, eszközös-mozgásos játékokról. Nem táncos lévén óvatosan vettem kezembe, gondolván, mit is tudnék ezzel kezdeni a mindennapjaimban én magam vagy akár kollégáim. Aggodalmam azonnal elszállt, fellélegeztem, hogy ez nem egy olyan tánckönyv, mely tartalma feldolgozhatatlanul bonyolult ábrákkal és kifejezésekkel halmoz el, mint oly sok szakkönyv, hanem valóban nekünk készült. A legnagyobb élményt az adta, hogy minden játékot, feladatot olvasva, azonnal szemeim előtt láttam aprócska ovisaimat, amint babzsákkal a fejükön egyensúlyoznak, vagy épp ugróiskolát rajzolnak, ugrálnak, perdülnek örömlükben. És ez az élményszerű, örömközpontú gondolkodásmód fogott meg leginkább. Végre nem kötelező feladat, hanem valódi játék és boldogság lehet mindez pont úgy, ahogy mi magunk is tudjuk, hogy lenni kellene.

Bár szinte mindannyian előszere-ttel táncolunk a gyerekekkel, sokszor nehézséget okoz, hogy hogyan induljunk el, milyen lépéseket, hogyan tanítsunk meg. Én most minderre választ kaptam a könyv által. És mivel én már részese lehettem a program egyik képzésének is, elmondhatom, hogy minden eddigi félelmem és aggodalmam megszűnt, magabiztosan és önfeledten táncolok a gyerekekkel. Mint ahogy a szerző, Balatoni Katalin, aki maga is gyakorló pedagógus, mindemellett neveléstudományi kutató és módszertani előadó, pontosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a magyar néptánc és népi játék a tudásátadás, a készség- és képességfejlesztés olyan széles körű tárháza, mely eszköztár

végtelen lehetőségként áll rendelkezésünkre a különböző pedagógiai folyamatokban. A hagyományos paraszti kultúrában a játék a teljes szocializációs folyamatot biztosította, tehát minden kompetenciaterület fejlődésére lehetőséget adott, mindvégig a gyermekek készségeinek és képességeinek, korosztályi sajátosságainak legmegfelelőbbben. A tudásátadason túl azonban igen fontos szerepet töltött be a belső, személyes fejlődésben is. A közösségben való lét az önkifejezés és az érzelmek megélésének lehetőségét is adta egész életen át. Ebből fakadóan a szerző már a bevezetőben több kérdést tesz fel nekünk, pedagógusoknak: Milyen céllal tanítjuk a játékot és táncot? Azért, hogy egy-egy fellépésen produkcióként jelenjünk meg? Mutatunk valamit, és elvárjuk annak tökéletes utánzását? Hagyunk időt a sajátos igényekre? Biztosítjuk annak a lehetőségét, hogy átélhessék a gyerekek a játék és tánc örömet, vagy csak folytonos utasításokkal imitáltatjuk azt? Szoktak a gyerekek önálló elhatározásból, szabad tevékenységidő alatt táncolni, játszani az általunk tanítottakat? Fi-

gyelünk a korosztályi sajátosságokra? Egészen biztos, hogy hiteles formában közvetítjük kulturális kincsünket? Valóban produkciókat kell gyártanunk az óvodában? Akkor ez most a gyerekekről szól, vagy csupán színpadias utánzó tevékenység?

Szigorú és igen jogos kérdések mindezek. Engem arra ösztönöztek, hogy újragondoljam és átértékeljem mindazt, amit eddig munkám során a népi játék és néptánc jelentett. És most itt ez a könyv, ami utat mutat, segítséget nyújt, kifogyhatatlan ötlettárat biztosít, örömet és élményt ad nekem és minden apróságomnak is. Gyerekkorom emlékei elevenednek fel, amikor önfeledten gumizunk, ugrálunk, diókat törünk lábacskaikkal, tulipános mezőn perdülünk végig... Amit eddig pályafutásom során éreztem, arra most visszaigazolást kaphattam.

Szívből ajánlom mindenkinek e könyvet és a program további kiadványait, eszközeit és képzésprogramjait!

Szálkuné Mikulás Katalin
intézményvezető, óvodapedagógus
Kerekerdő Óvoda, Nyíregyháza

Dr. Zemplényi Adrienne

munkaügyi szakjogász

Munkajogi kérdések és válaszok

KÉRDÉS:

1961-ben születtem, 55 éves vagyok. 1980-tól dolgozom óvónőként, immár 36 éve. Kell, kötelező vagy lehetséges számomra a portfólió elkészítése? Hol lehet erre egyértelmű és közérthető válasz találni? Hasonló korú és ugyanezzel a kérdéssel kínló kollégáim vannak, de egyikünk sem tud semmi biztosat. Ami még külön gondot okoz, hogy egyikünk se ért olyan mértékben az informatikához, hogy segítség nélkül képes legyen elkészíteni a saját portfólióját.

VÁLASZ:

A nemzeti köznevelési törvény alapján a Pedagógus I. kategóriába sorolt pedagógusoknak – akiket pedagógus-munkakörben, vagy pedagógiai szakértő, pedagógiai előadó munkakörben foglalkoztatnak – 2018. június 30-ig minősítő vizsgát kell tenniük. A minősítő vizsga és a Pedagógus II. fokozat megszerzéséhez szükséges minősítési eljárás fontos tartalmi eleme, a pedagógus portfóliójának elkészítése. A jogszabály azonban azok számára, akik a 2013. szeptember 1-jétől számított 10. tanév végéig elérik a rájuk irányadó nyugdíj korhatárt, nem teszi kötelezővé a minősítést. A portfólió elkészítésének kötelezettsége alól tehát kizárólag azok mentesülhetnek, akik ezen időpontig elérik az öregségi nyugdíjkorhatárt. Mivel 1961-ben született, ezért önre a 65 éves öregségi nyugdíjkorhatár vonatkozik, amelyet csak 2026-ban fog elérni. Így – a jelenlegi szabályozás szerint – nem mentesülhet a minősítés és a portfólió elkészítésének kötelezettsége alól.

Amennyiben a portfóliója elkészítéséhez a munkahelyén vagy a fenntartónál nem tudnak segítséget nyújtani, vagy nem megoldható az informatikai eszköz használata, akkor az Oktatási Hivatal területileg illetékes Pedagógiai Oktatási Központjához előzetes egyeztetést követően befáradhat, és szakmai segítségnyújtással elkészítheti és feltöltheti a megfelelő dokumentumokat.

A nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény (továbbiakban: Nkt.) 97. § (19) bekezdése szerint: *A pedagógus-munkakörben, valamint pedagógiai szakértő, pedagógiai előadó munkakörben foglalkoztatottak első minősítésére vagy minősítő vizsgájára 2013. szeptember 1. és 2018. június 30. között kerül sor.*

Az Nkt. 97. § (21) bekezdése szerint ugyanakkor:

„Nem vonatkozik a minősítési kötelezettség arra a pedagógus-munkakörben, valamint pedagógiai szakértő, pedagógiai előadó munkakörben foglalkoztatottra, aki a 2013. szeptember 1-jétől számított tizedik tanév végéig eléri a rá vonatkozó öregségi nyugdíjkorhatárt.”

KÉRDÉS:

Kérem, szíveskedjen tájékoztatni, hogy a mostani törvények szerint óvodapedagógusoknál mi az öregségi nyugdíj korhatár? Én 1981. szeptember 1-jétől vagyok aktív dolgozó így 2021. szeptember elsejével meglesz a 40 éves munkaviszonyom, és nyugdíjba vonulhatok. Így szükséges-e a portfólió megírása?

VÁLASZ:

Az öregségi nyugdíjra jogosító korhatár az 1952. január 1-je előtt születetteknel – nők és férfiak számára – egységesen a betöltött 62. életév. 2010. január 1-jétől azonban fokozatosan – évente fél évvel, azaz 183 nappal növekedve – egységesen 62-ről 65 évre emelkedik az öregségi nyugdíjra jogosító nyugdíjkorhatár. Ez alapján, aki 1952-ben született, az a 62. életéve betöltését követő 183. napon, aki 1953-ban született, az a betöltött 63. életévének napján, aki pedig 1957-ben vagy annál később született, az a 65. születésnapján éri el az öregségi nyugdíjkorhatárt. Ön tehát – a jelenleg hatályos szabályok szerint – a 65. életéve betöltésével válik majd jogosulttá az öregségi nyugdíjra.

Emellett azonban a nők – életkoruktól függetlenül – jogosulttá válhatnak az öregségi teljes nyugdíjra, akkor is, ha legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkeznek. Ezt az ellátást nevezik a nők kedvezményes öregségi nyugdíjának. A köznevelési törvény ugyanakkor a minősítés alóli mentesülés lehetőségét kizárólag azok számára biztosítja, akik a 2013. szeptember 1-jétől számított tizedik tanév végéig elérik a rájuk vonatkozó öregségi nyugdíjkorhatárt. A jogszabály tehát kifejezetten az öregségi nyugdíjkorhatár eléréséhez köti a mentesülés lehetőségét. Amennyiben ezen időpontig nem tölti be a 65. életévét, úgy – a jelenlegi szabályok szerint – nem

mentesülhet a portfólió megírásának kötelezettsége alól. Nem lehet azonban kizárni annak a lehetőségét, hogy időközben ez a szabályozás megváltozik, és méltányosságból azok számára is biztosítják majd a mentesülési lehetőséget, akik ezen időpontig ugyan nem érik el a nyugdíjkorhatárt, de a nők 40 éves kedvezményes nyugdíjazási lehetőségével élve korábban nyugdíjba kívánnak vonulni.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (1) bekezdése szerint:

A társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra jogosító öregségi nyugdíjkorhatára annak, aki

- a) 1952. január 1-je előtt született, a betöltött 62. életév,
- b) 1952-ben született, a 62. életév betöltését követő 183. nap,
- c) 1953-ban született, a betöltött 63. életév,
- d) 1954-ben született, a 63. életév betöltését követő 183. nap,
- e) 1955-ben született, a betöltött 64. életév,
- f) 1956-ban született, a 64. életév betöltését követő 183. nap,
- g) 1957-ben vagy azt követően született, a betöltött 65. életév.

18. § (2a) Öregségi teljes nyugdíjra életkorától függetlenül jogosult az a nő is, aki

- a) legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkezik, és
- b) azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi teljes nyugdíjat megállapítják, a Tbj. 5. § (1) bekezdés a)–b) és e)–g) pontja szerinti biztosítással járó jogviszonyban nem áll.

KÉRDÉS:

Azzal a kéressel fordulok önhöz, hogy az óvodánkban dolgozó, nyelvvizsgával nem rendelkező Gyakornok, a bértábla szerint Pedagógus I-be sorolható, de ezen belül csak középfokú végzettségűnek számít? A bérét a középfok vagy felsőfok alap kategória szerint kell megállapítani?

VÁLASZ:

A pedagógus-munkakör betöltésének feltételeitől meg kell különböztetni a besorolásra és az illetményre vonatkozó szabályokat. Az **Nkt. 99. § (14) bekezdése alapján**, ha a pedagógus-munka-

kör megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezővel nem tölthető be, akkor legfeljebb egy alkalommal a gyakornoki idő lejártáig valóban alkalmazható. Gyakornokként az is, aki a nyelvvizsga letétele kivételével a pedagógus-munkakör betöltéséhez előírt végzettséget és szakképzettséget igazoló oklevél kiadásának feltételeit teljesítette. Ahhoz azonban, hogy az így alkalmazott Gyakornok Pedagógus I. fokozatba kerüljön besorolásra, minősítő vizsgát kell tennie. A minősítő vizsgára bocsátás feltétele a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése. Az érintett tehát pedagógus munkakörben, Gyakornokként foglalkoztatható, de Pedagógus I. fokozatba nem sorolható. Amennyiben pedig az előírt határidőig a nyelvvizsga-bizonyítványt nem szerzi meg, úgy a közalkalmazotti jogviszonya vagy munkaviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

A Gyakornok fokozathoz kapcsolódó illetmény megállapításakor azonban már a tényleges végzettség szintjét kell figyelembe venni, mert ez határozza meg az illetményalapot. Mivel az érintettnek nincs ténylegesen felsőfokú, csak középfokú végzettsége – hiszen még nem szerezte meg a diplomáját –, illetményalapját azon alacsonyabb szintű, középfokú iskolai végzettsége alapján szükséges megállapítani, amellyel ténylegesen rendelkezik. Tehát míg a pedagógus munkakörben történő alkalmazásnál érvényesül a kedvezményezési szabály, azaz diploma hiányában is alkalmazható pedagógus munkakörben, az illetményalapot már az alapján a végzettség alapján kell megállapítani, amelyről az érintett rendelkezik.

A nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény (továbbiakban: Nkt.) 99. § (14) bekezdése szerint:

Ha a pedagógus-munkakör megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezővel nem tölthető be, akkor legfeljebb egy alkalommal a gyakornoki idő lejártáig gyakornokként alkalmazható az is, aki a nyelvvizsga letétele kivételével a pedagógus-munkakör betöltéséhez előírt végzettséget és szakképzettséget igazoló oklevél kiadásának feltételeit teljesítette. Ebben az esetben a minősítő vizsga letételének feltétele az előírt nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése. Amennyiben a gyakornok az előírt határidőig a nyelvvizsga-bizonyítványt nem szerzi meg, közalkalmazotti jogviszonya, munkaviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról

szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló **326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 38. §-ának (2) bekezdése szerint:**

2015. szeptember 1. és 2016. augusztus 31. között az illetményalap a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott vetítési alap

a) 119,3 százaléka középfokú végzettség esetén,

b) 168,9 százaléka alapfokozat esetén,

c) 186,4 százaléka mesterfokozat esetén.

(3) 2016. szeptember 1. és 2017. augusztus 31. között az illetményalap a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott vetítési alap

a) 119,6 százaléka középfokú végzettség esetén,

b) 174,5 százaléka alapfokozat esetén,

c) 193,2 százaléka mesterfokozat esetén.

KÉRDÉS:

1976. augusztus 17. óta dolgozom, 1987. szeptember 1. óta vagyok közalkalmazott. Rendelkezni fogok a nők negyven éves jogosultsági idejével, emiatt kértém nyugdíjazásomat. Felmentési időm 2016. december 15-én fog lejárni. Kérdésem, hogy nyugdíjba vonulásom miatt megkaphatom-e a harminc év után járó jubileumi jutalmat, akkor is, ha csak huszonkilenc év közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezem? A másik kérdésem, hogy ha a felmentési idő alatt betegállományba kerülök (kórházi kezelés), hogyan befolyásolja a felmentési időmet?

VÁLASZ:

A jogszabály mindössze két esetben teszi lehetővé, hogy a jubileumi jutalmat „korábban” megszerezze a jogosult, minthogy ténylegesen elérte volna az arra jogosító időt. **Az egyik eset**, ha a jogviszony felmentéssel történő megszüntetésére azért került sor, mert a közalkalmazott a felmentés közlésének, illetőleg legkésőbb a felmentési idő kezdetének napján nyugdíjasként minősül. Ebben az esetben a megszűnés évében esedékessé váló jubileumi jutalmat az utolsó munkában töltött napon ki kell fizetni. **A másik esetben** akkor lehet kedvezményesen, korábban kifizetni a nyugdíjba vonuló közalkalmazott számára a 40 éves jubileumi jutalmat, ha legalább harmincöt évi közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezik. Tekintettel arra, hogy az ön felmentési ideje 2016. december 15-én lejár, azaz megszűnik a jogviszonya, azonban a megszűnés évében 29 éves jogviszonnyal rendelkezik,

ezért nem válik jogosulttá a 30 éves jubileumi jutalom kifizetésére.

A másik kérdésére válaszolva, a felmentési idő alatti keresőképtelenség bekövetkezése nem befolyásolja a felmentési idő hosszát, így annak lejártát sem. A jogviszonya a felmentési idő lejártával megszűnik, még abban az esetben is, ha a keresőképtelensége a jogviszonya megszűnésének időpontjában is tart.

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 30. § (1) bekezdése szerint:

A munkáltató a közalkalmazotti jogviszonyt – a 30/A–30/D. §-ban és a 32. §-ban foglalt korlátozással – felmentéssel akkor szüntetheti meg, ha

d) a közalkalmazott a felmentés közlésének, illetőleg legkésőbb a felmentési idő kezdetének napján nyugdíjasként minősül [Mt. 294. § (1) bekezdés g) pont].

(4) A közalkalmazotti jogviszonyt felmentéssel meg kell szüntetni, ha a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdés a) pontjában foglalt feltételt legkésőbb a felmentési idő leteltekor teljesítő közalkalmazott kérelmezi.

Kjt. 78. § (1) bekezdés:

A huszonöt, harminc-, illetve negyvenévi közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkező közalkalmazottnak jubileumi jutalom jár.

(2) A jubileumi jutalom:

a) huszonöt év közalkalmazotti jogviszony esetén kéthavi,

b) harminc év közalkalmazotti jogviszony esetén háromhavi,

c) negyven év közalkalmazotti jogviszony esetén öthavi illetményének megfelelő összeg.

(3) Ha a közalkalmazott jogviszonya a 30. § (1) bekezdés d) pontja alapján szűnik meg, részére a megszűnés évében esedékessé váló jubileumi jutalmat az utolsó munkában töltött napon ki kell fizetni.

(4) Ha a közalkalmazott közalkalmazotti jogviszonya – a 25. § (2) bekezdés b) pont 1. alpontja szerinti áthelyezés vagy g) pont ga) alpontja szerinti rendkívüli felmentés kivételével – megszűnik és legkésőbb a megszűnés időpontjában nyugdíjasként minősül [Mt. 294. § (1) bekezdés g) pont], vagy felmentésére a 30. § (4) bekezdése alapján kerül sor, továbbá legalább harmincöt évi közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkezik, a negyvenéves közalkalmazotti jogviszonnyal járó jubileumi jutalmat részére a jogviszony megszűnésekor ki kell fizetni.

Egyéb konkrét kérdésben a munkajogasz2015@gmail.com címre várom leveleiket. Hatékony olvasást kívánok!

Dr. H. Tóth István

CSC, alkalmazott nyelvész, ny. egyetemi docens (Károly Egyetem Filozófiai Fakultása, Prága – Kecskemét)

Madárbarátságban – óvodalátogatóban

Előszó

Az óvodapedagógiai gyakorlat sikereit, eredményeit látva, korunk kihívásait elemezve, a felgyülemelő tapasztalatok nyomán a továbblépés lehetőségét kereső óvodákról hallva fogalmazódik meg: kétségtelenül igazuk van azoknak az óvodai nevelői közösségeknek, amelyek azt állítják, hogy szívesen ismerkednének a magyar óvodai élet távolabbi régióinak a mindennapjaival is építő, épülő szándékkal. Jelen írás híradás, színes fénykép kíván lenni egy Bács-Kiskun megyei apró település, **Petőfiszállás–Szentkút** lelkes közösségéről, e közösség egyik meghatározó intézményéről, a kétszoptos **Csicsergő Óvoda** életéről.

Önfeledt kacagó gyermekhangtól, jogos szülői örömeztől hangosok ez idő tájt, április és május fordulóján az óvodai udvarok, a tágas óvodai közösségi terek. Lassan véget ér ez a nevelési-gondozási év, ideje van az esztendő szellemi kincsei: a versek, dalok, dramatikus és hagyományörző játékok, tornamutatványok szülői közösségek előtti bemutatásának, mert közeleg a nyár, a nyári vakáció, az óvodai barátoktól való rövidebb-hosszabb időre történő elköszönés.

Óvodai tavaszi seregszemléknek is nevezhetnénk ezeket az alkalmakat, így például a májfázást, az anyák napját, a gyermeknapot is.

Van, ahol az első Föld napjához, a Denis Hayes amerikai egyetemista kezdeményezése nyomán – 1970. április 22-én 25 millió amerikai emelte fel szavát a természetért – létrejött világeseményhez kapcsolódóan rendeznek óvodáinkban családi együttléteket, így is hangsúlyozva: gyermekeinktől, unokáinktól csak kölcsönvettük a Földet, azaz gondozni illendő értük, nekik, és nem elhanyagolnunk, illetőleg elhasználnunk előlük.

Másutt ez idő tájt apák napját hirdetnek és rendeznek óvodai közösségek, mert tudják, hogy fájoan sínyli meg a kisgyermek az apahiányt, az egészséges apakép nélküli felcseperedést.

És egyre több óvodai közösségben hangzik fel április-május idején a családnapi eseményre invitáló: „*Család napjára hívogatjuk az anyukákat és apukákat, a nagymamákat és nagypapákat, hogy együtt mutassuk meg, mennyire jó együtt lennünk a családban!*”

Mindezeket a lehetőségeket pompás csokorba rendezte a **Kőrös Anikó óvodapedagógus** vezette **petőfiszállási Csicsergő Óvoda nevelői-gondozói közössége**, amikor meghirdette – immár nem először! – a **madárbarátsággal fűszerezett apák napja** eseményt.

Hol és hogyan?

Igen, jogos a fenti kérdés! Valóban hol és hogyan találkozhattam a petőfiszállási csicsergőkkel? Úgy, hogy a jászszentlászlói Szent László Bölcsőde és Óvoda az idén is megrendezte az immár hagyományossá vált **dramatikus óvodai játszók szomszédoló találkozóját** – erről Csúri Ferencné adott hírt az Óvodai Nevelés idei második lapszámában. Magam is szomszédoló voltam ezen a tartalmas élményekben gazdag találkozón. Itt láttam-hallottam a **petőfiszállási Csicsergő Óvoda pitánkázó hagyományörző játéka** bemutatkozását. Akkor siker aratott a **Kőrös Anikó óvodavezető és Kis Illésné óvodapedagógus** által szerkesztett és óvodásaikkal előadott dramatikus játék, hogy csillapíthatatlan kedvet kaptam megismerkedni azazal az óvodapedagógiai műhellyel, ahol ilyen jókedvű, színpadon is önfeledten játszó kisgyermek és óvodapedagógusok, valamint dadusok harmonikus együttműködése jön létre.

A jászszentlászlói megismerkedésünket hamarosan követte az apák napjára invitáló, bájos gyermekrajzos meghívó, én meg, nosza, serkentem, indultam és érkeztem Petőfiszállásra.

Petőfiszállás 1952-ben lett **önálló településsé** Kiskunfélegyháza város Ferencszállása és Szentkút, másképpen: Pálos-szentkút nevű határreszeiből. Az új község annak köszönhette a nevét, hogy Petőfi Sándor apja egy időben az itteni kocsmabérloje volt. Az egykori Ferencszállása a 13. században Magyarországra beköltözött kunok települése volt. A templommal is rendelkező falu a török időkben elpusztult, lakói a biztonságot jelentő Kecskemétre költöztek be. Az elhagyott település területét hosszú ideig Kecskemét használta legelőként, majd az úgynevezett Jászkun kerület önmegváltását követően Kiskunfélegyháza pusztája volt. A török előli menekülés közben a templom szentelt dolgait a hívek egy,

a közelben álló kútba rejtették, hogy megakadályozzák azok meggyalázását. Ennek az eseménynek az emléke fennmaradt. A szét-szóródott, immár pap és templom nélkül maradt hívek meg a vidék pásztorai hosszú időközön keresztül aztán ehhez a kúthoz jártak szentmisét hallgatni, azon részt venni. A 18. század végéig az egykori településen nem következett be az újjáéledés, inkább a szét-szórt tanyavilágban. A korabeli feljegyzésekből úgy tudni, hogy az 1791-es esztendőben történt, hogy forrást fedezett fel egy nyáját legeltető pásztor. Ennek az eseménynek gyorsan híre terjedt a vidéken, és mind gyakoribbá vált az ájtatos és gyógyulást remélő népek érkezése. Mivel a kúthoz egyre nagyobb számban és egyre távolabbról özönlöttek a buzgó zarándokok, a kiskunfélegyháziak elhatározták, hogy a valamikori romok helyén új templomot építenek. A Magyar Katolikus Püspöki Kar 1939-ben felkérte a pálos rendet a szentkúti kegyhely gondozására, ám a kommunista hatalom 1950-ben a pálos rendet is feloszlatta, és csak a **rendszer váltás után térhetek vissza Szentkútra a pálosok**.

A Petőfiszállásra látogatók egybehangzóan állíthatják, hogy a település aprajagya dolgos, szorgos nép, faluját lelkiismeretesen gondozza, tisztán tartja, virágba borítja, hogy mind az ott élők, mind az odaérkezők örvendezhessenek.

Madárbaráttá lett óvoda

2016. április 22-én a Katica, valamint a Süni, valójában a közel hatvan óvodásának lelkes udvari bemutató tornagyakorlatát követően **Szász János polgármester** és **Meizl Ferenc nyugalmazott iskolaigazgató** leleplezték a petőfiszállási Csicsergő Óvoda bejáratánál a „**Madárbarát Óvoda**” feliratú táblát, így is jelezve, hogy ezek a cseperedő, nevelődő, szellemiekben és ügyességeikben gyarapodó kisgyerekek természetrajongók, vagyis a természet, ki-

váltképpen a madarak barátai. A nagyon várt **táblaavatást** vidám gyermekműsor, a két óvodai csoport lelkesen megvalósított **zenés tornabemutatója** előzte meg. A közönség felszabadultan, örvendezve tapsolt a jól megválasztott zene ritmusára, így is jelezve: szívvel-lélekkel együtt van a délutáni napfényben fürdő ápoló, gondozott füves udvaron csapatban tornázó kicsinyekkel. A táblaavatást követően olyan izgalmas **játékpálya bebarangolása** következett, amelynek egyes állomásain **petákért** különféle ügyességi feladatokat kellett teljesíteniük a gyermekeknek, majd a petákat hazavihető játéokra, vagy eszem-iszomra válthatták be. Volt itt ugrál-lak, horgász-lak, befal-lak, tol-lak, elkap-lak, itat-lak, dob-lak, vásár-lak, pingál-lak elnevezésű udvarrész, játékpálya, kellemesen hűvös sarok, búbos kemence oldala és más-más helyszínek, ahol versengve lehetett ugrálni, horgászni, talicskázni és sok-sok egyéb vidámságot elkövetni a szülők, nagyszülők, keresztszülők, barátok bátorító, kacagó karéja közepett. Az óvodapedagógusok és az intézmény dadusai mellett középiskolás besegítők is tüsténkedtek, hogy ez a **természetbarát ugribugri nap**, amelyiken **az apákat köszöntve** „Madárbarát Óvoda” feliratú táblát is kapott a petőfiszállási Csicsergő Óvoda, egyértelműen **a vidámság, a jókedv, a boldog együttlét diadalmas napja** lehessen – az is lett, ez egyértelmű.

Természetesen fontos előzményei voltak ennek a rangos és ünnepi eseménynek, erről körképet kaphatunk a következő gazdag eredménylistából, amelyik a 2015–16. nevelési-gondozási év óvodán kívüli tevékenységeit fogja át.

Évszaktúrára mentek a közeli Szentkút-ra és a Hermann Ottó tanösvényhez, majd Kis Tanyára, ahol három óvoda: Gátér, Pálmonostora, Petőfiszállás gyermekeinek találkozója volt igen nagy sikerrel. Nem maradt el ezúttal sem az iskolával karöltve szervezett karácsonyi ünnepség. Tartalmas rendezvény keretében emlékeztek meg az 1848–49-es eseményekről a Faluházban és a község parkjaiban. Emlékezetes volt ezúttal is a Faluházban megtartott családi nap. Ugyancsak a Faluházban, annak a könyvtárában az iskola szervezésében a húsvétot megelőzően húsvéti locsolóversenyen vettek részt – és nemcsak a fiúk, hanem az óvodás kislányok is, hogy buzdítsák az ovis fiúkat. Nagy sikerük volt most is a petőfiszállási Petőfi Sándor Általános Iskola szervezésében, velük együttműködve megtartott iskolaelőkészítő rendezvényeknek. Éves bérlettel háromszor is ellátogattak a kecskeméti Ciróka Bábszínházba. Sikeresen szerepeltek az OTP Bozsik intézményi programon belül az ovis labdarúgó tornán.

Részt vettek Jászszentlászlón a „Szomszédoló” dramatikus játékbemutatón, ahol sok-sok dicséretet zsebelhettek be a petőfiszállási Csicsergő Óvoda pitánkázó szereplői. A kiskunfélegyházi Batthyány Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola ovisoknak szervezett hangversenyén gyönyörködve hallgatták a koncertdarabokat. Ott voltak a falu kézilabdapályájának avató ünnepségén.

Milyen környezetben jöhettek, jöhetnek létre a fenti **nevelési-gondozási értékek**?

Petőfiszállás község belterületéhez hatalmas szóróvány tanyavilág tartozik. A Csicsergő Óvodába főleg petőfiszállási lakosú gyermekek járnak. Gyakran előfordul, hogy Kiskunfélegyháza külterületéről is hozzájuk íratják be a családok csemetéiket, ha lakóhelyükhöz közelebb esik ez a falu, illetőleg a szülőket munkahelyük Petőfiszálláshoz köti. Mind a dramatikus játékok találkozóján, mind az apák napján személyesen tapasztalhattam meg, hogy a Csicsergő Óvoda pedagógusai és dadusai messzenemőig tiszteletben tartják a szülők természetes, elsődleges jogait gyermekeik nevelésében. A kicsinyekkel kapcsolatos döntésekben legjobb szakmai tudásuk szerint segíti őket az óvoda pedagógiai közössége annak érdekében, hogy a szülőkkel együttműködve nevelőpartnerként vezethessék el a gyermekeket az iskola küszöbéig.

A Csicsergő Óvoda pedagógusai és dadusai – a fentiek is igazolják – igyekeznek **élményekben gazdag óvodát** kialakítani, ahol fontosnak tartják a **petőfiszállási emberek életszéléletét**, melyet a **természet erőinek tisztelete** hat át évszázadok óta. Kihaználják a falu nevezetességét, a **pálos rend** kezelésében álló Petőfiszállás – Pálos-szentkút **kegyhelye** adta kirándulási-találkozási lehetőséget. A pusztai búcsújáró hely a sajátos természeti környezetével évente többször csalogatja ki a csicsergőket egy-egy kirándulásra. Öröm-

mel tapasztaltam meg azt is, hogy az óvoda pedagógusai a kicsinyek lelki egészsége védelme érdekében a **relaxációt, a mentálhigiénés-szocializációs módszereket** változatosan alkalmazzák a **konfliktuskezelés technikáival harmóniában**.

Petőfiszállás **szép természeti adottságokkal** rendelkezik. Környékén nemcsak **tó** található, hanem **erdők, mezők, háztáji veteményeskertek**, ezért a Csicsergő Óvoda programja értelemszerűen nagymértékben hagyatkozik ezekre az értékes kincsekre. A természeti környezet varázslatos világának **gyermekbaráttá** tétel egyértelműen segíti a **közvetlen és tágasabb környezet** megismerését, megszerettetését, nem is beszélve arról, hogy a természet nyújtotta táji élmények lelki segítséget is nyújtanak a gyermekeknek. Megtudtam, hogy rendszeresen és sokat beszélgetnek a petőfiszállási ovisok az érzéseikről, kapcsolataikról, és óvón, példamutatóan vigyáznak környezetükre: a vízre, az energiára, a tisztaságra, mindeközben óvják a növényeket, a bogarakat, gondozzák kisállataikat. **Ez a harmonikus, összehangolt, jól működő pedagógiai közösség** lelkiismeretesen adja át azt a szemléletet a rájuk bízott kicsinyeknek, hogy a **természet csodás világára örökre vigyázniuk, vigyáznunk kell mindannyiunknak**.

Az, hogy „**Madárbarát Óvoda**” címet kapott a petőfiszállási Csicsergő Óvoda 2016. április 22-én, a Föld napja alkalmából megrendezett apák napi családi játészónapon, teljességgel érthető a fenti eredmények és a példamutatóan megírt helyi pedagógiai program alapján.

További sikereket kívánhatunk a petőfiszállási óvodás gyermekeknek, óvodapedagógusaiknak, dadusaiknak és a faluközösség apraja-nagyjának.

Kőrös Anikó

óvodavezető (Csicsergő – Madárbarát – Óvoda, Petőfiszállás)

A játék öröme, avagy a pitánkázás

2016. február elején meghívást kapott óvodánk, a Petőfiszállási Csicsergő Óvoda Jászszentlászlóra az óvodai Szomszédoló elnevezésű játékok találkozájára, az úgynevezett dramatikus játékok bemutatkozására.

A részvételi szándékunk eldöntése előtt több kérdésre kellett óvodapedagógus kollégámmal körültekintően válaszolnunk. A legizgalmasabb kérdés ez volt: A tavaszi felpörgetett események közé be tudjuk-e még illeszteni a csoport munkájába ezt a nem mindennapi rendezvényt? Ha vállaljuk a szereplést, akkor mégis milyen drámajátékkal lépünk fel? Egyébként is a **szereplésnél és szerepeltetésnél óvodavezetőként mindig a játék örömét tartom fontosabbnak.** Hogyan készítsük fel a gyermekeket a játékokra, hisz én hetente csak egy délelőttöt tudok a csoportunkban lenni az óvodavezetői feladataim miatt.

Döntöttünk: 2016. március 17-én délután 10-12 gyermekkel 10-12 perces drámajátékkal részt veszünk a jászszentlászlói találkozón.

Elkezdődött a számunkra **alkalmas játék keresését.** A heti 1-1 alkalommal való együttlétek idején az **éneket, az énekes játékokat és a gyermektánc** világában mélyedtem el a 4-6-7 éves gyermekekből álló vegyes csoportbeliekkel. A farsangi időszakban éppen gyermektáncal: **keresztkézfogással és váltott lábú szökdeléssel** ismerkedtünk egy ismert mondóka liktetésére. Ez a mondóka a „Levendula ágastul...” kezdetű volt, amelyik megtalálható a Papp Kornélia szerkesztette „Szájrol szájra, kézről kézre” III. kötetének 109. oldalán.

Kolléganőm elhozta az óvodába a Sziget Kiadónál 1997-ben megjelent **népijáték-gyűjteményét**, a „Bújj, bújj zöld ág” címűt, ebből a sok-sok népi játékból választottunk ki párat. Magam igyekeztem a Bács-Kiskun megyéből származó népi játékokból választani. A kerek-egyházi gyűjtésből való „Ki játszik ilyet...” kezdetű dalos játék egyik változatát néztem ki, majd egy hidasi (Baranya megye) pitánkázós játékon akadt meg a szemem. Az alábbiakban bemutatom az **eredeti játékokat.**

Ki játszik ilyet?

sss m m

Ki játszik ilyet?

sss m m

Majd megmondom, milyet,

sss m m

Gyere be a sorba!

sss m m

Legyel a fogócska!!

Ha egy kislány játszani akar, játékba hívóval csalogatja maga mellé társait. Ha már ketten-hárman vannak, kézfogással körbe állva, lépdelve vagy szökellve énekelnek. A játékba hívók hangjára az újonnan érkező lányokat maguk mellé veszik az egyre bővülő körbe. Ha már elegen gyűltek össze, más játékba kezdenek.

Pitánkázás

A fiúk, lányok füves helyen játszható, mozdulat-utánzó játékát legalább öten, de akár húszan is játszhatják, és nagyon jó! A gyermekek egy sorban, egymás szétvetett lába közé ülnek a földre. Kiválasztják a gazdasszonyt. A gazdasszony sorba megkopogtatja az úgynevezett kenyereket, azaz a játszótársak hátát, és az egyik gyermekre ezt mondja: „Még sült”, míg a másikra: „Nem sült”. A megsülteket kiteszi a sorból. Majd a megmaradt kenyerekkel újrakezdi, mindaddig, míg végül csak egy kenyér marad. Az utolsónak maradt kenyér és a gazdasszony sorba veszik a kenyereket, és félreviszik őket. Egyikőjük megfogja a játékos két kezét, a másik a két lábát, és néhány-szor meglöbölja a következő mondókára:

Gyér szita, gyakor' szita,
zurbé, a mennyországba!

Vagy

Gyér szita, gyakor' szita,
zurbé a pokolba!

Ezt is változtatva mondogatják. Ha megsült: „Zurbé, a mennyországba!”, ha nem sült meg: „Zurbé, a pokolba!”

A következő találkozásunkon az **új dal megtanulása** és a **régebbi játékok játszása** után megkérdeztem a gyerekeket, tudják-e, mi az a **pitánkázós játék.** Akkor még nem tudták, de megígértem, hogy legközelebb megengedem, hogy kitalálják egy kis segítséggel, ám addig furdalja csak nyugodtan az oldalukat a kíváncsiság!

A játéktanítás alkalmával többször hangoztattam a pitánka szót, és engedtem, hogy a szituációból a képzeletüket, a gondolkodásukat használva találgassanak. Válaszadásukat a lényegre törés jellemezte, és az értelmezésükben elhangzott válaszok a következők voltak: a pitánka egy kenyér, mert a kemencében sütik, finom meleg pogácsa, lángos. A „Bújj, bújj”-ban a következő szómagyarázat olvasható: **Pitánka – kukoricaisztból sült pogácsa.**

Minden alkalommal szükség volt valami új, **a játékunkat segítő motivációra,** valami újra, ami fellendítette a **próba-folyamatainkat,** és a gyerekek is részesei lehettek a szomszédolásra választott játékunk végleges összeál-

lításának. Az ötleteik alapján szőttem bele a műsorunkba a „Kisgazdasszony vagyok én...” és a „Szita, szita...” korábban tanult mondókat.

Kialakult immár egy kerek (bevezetéssel és befejezéssel) előadható **játéklánc.** Ekkorra már a szöveget is jól tudták a gyermekek, sőt önálló előadásra is jelentkeztek a tanult, illetve felelevenített dalból és mondókákból. Folytatásul már a **mozgásformák pontosítása** következett, amely – a tapasztalatom szerint – az egyik legnehezebb feladat, hisz **ez az a terület, melyben a legnagyobb különbségek vannak a gyermekek fejlettsége szerint.** Kiemelt, nem mindennapi helyzetben, az élenk ritmusú próbák idején tanulmányozhattam, hogy milyen összerendezett a mozgásuk, milyen a **megfigyelőképességük,** milyen fejlett a **téri tájékozódóképességük.**

Többször felbukkant a játékban a **váltott lábú szökdelés,** mely egy-két kisgyermeknek elég nehezen ment, nem érzett rá a mozgás ritmusára. Arra buzdítottam őket, hogy az udvaron a barátok tanítsák meg egymásnak. Ez is sok éves tapasztalat, gyakran **az egymástól való tanulás sokkal célravezetőbb.** Nem maradt el a sikerélmény az ügyetlenebb gyermekeknel, és természetesen nálam sem. No, a **keresztkézfogás** sem volt egyszerű, de igyekeztem segíteni azzal a praktikával, hogy a párokba **egy irányító és egy együttműködő gyermeket** állítottam. Az igazság, hogy itt-ott nem lett tökéletes a tudásuk, ebből adódóan még ma is gyakran ismétljük ezt a mozgásformát.

Az eredeti játék szerint a pitánkákat kezüknel, lábuknál fogva kellett volna szétosztaniuk a pokolban és a mennyországban. Bár élvezték így is a játékot, de még nem tudták biztonságosan kezelni egymást ezzel a fogással, ezért úgy döntöttem, hogy hónuk alá nyúlva, felsegítve egymást kísérik a megfelelő helyre társaikat.

Nagyon közeledett már a megmérettetés ideje, és szükségét éreztem újból valami motivációnak, valami lendületnek. Óvodánkban 2007 óta – kezdeményezésemre – **egy kemence áll az udvaron,** amelyik több szempontból is **jelképe az óvodánknak;** a befűtését, a használatát az idősebb generációtól tanultuk meg, és azt gondoltam, hogy a gyerekek is szívesen veszik, ha nagypapának vagy nagyanyónak beöltöztetve hozzájárulok a pitánkázós játékhoz azzal, ha befűtöm a kemencét. A gyakorlás egyik pillanata, amelyik szintén megkövetelte a motivációt, tréfásan, mint aki nem jól hall, nem a megfelelő választ adtam a kérdezőnek, és ez akkora kacagást váltott ki a gyermekekből és belőlem is, hogy nem volt kérdés, bizony szerepet vállalva a játék-ból: én leszek a süket nagypapa.

Minden egyes játéknál bele tudtam szólni a **több, kevesebb, ugyanannyi, a párosítás** megtapasztalását, a **sor alakítását, a kör alakítását**.

Sokat köszönhetek **Kis Illésné óvodapedagógus** kolléganőmnek, aki a hét legnagyobb részét a gyermekekkel töltve, pedagógiai munkájával hozzájárult sikerünkhöz. Szintén köszönettel tartozom **Lajkó Istvánné dajkánknak**, aki ötleteket adva, a gyermekek ruhájára, a külső megjelenésükre figyelve gondoskodott rólunk. A fotókat a mindig velünk lévő **Marika dadus néni** és a mindig szemfüles petőfiszálási **Szabó Sándor** készítették.

Minősítés, tanfelügyelet, önértékelés, portfólió, reflexiók ide vagy oda, **jól éreztük magunkat a játék előtt, a játék közben és a játék után, mert örömminket leltük benne**. Következzék az előadott játék forgatókönyve és a játék leírása! Örömteli játékot kívánok!

Pitánkázás

A gyerekek a színpad mellett egysoros oszlopban állnak. A dalt énekelve egymás után, váltott lábú szökdeléssel kezdik a játékot körben haladva. Kétszer énekelik.

*Ki játszik ilyen?
Majd megmondom milyet,
Gyere be a sorba,
Legyél a fogócska!*

A dal végén párt keresve (fiúk lányokat) ritmikus kézfogással mondják egyszerre: *Jó napot, vege le a kalapot!*

A köszöntés után azonnal kereszkézfogással párosan menetirányba fordulva, egy lábon való szökkenéssel mondják együtt a mondókát.

*Levendula ágastul,
ugorj egyet párostul!
Azért adtam egyszer meggyet,
hogy velem is ugorj egyet.
Három küllő, két kerék,
Házasodik a veréb.*

A mondóka végén egy sorban a színpad hátsó részén beállnak a lányok egymás mellé, a fiúk a színpad szélén a lányokra merőlegesen, szintén egymás mellé, és elkezdődik a párbeszéd.

*Gazdasszony: Öregapám, gyűjtsen be a kemencébe!
Öregapó (nagyothalló): Rágyújtok én a medencébe!
Gazdasszony: Nem! Öregapám, gyűjtsen be a kemencébe!
Öregapó: Nyújtsam el a kis kecskéket? Minek, angvalkám?
Gazdasszonyka (lassan és hangosan): Neeem!
Öregapó, gyűjtsen be a kemencébe, süíteni akarunk pitánkát!
Öregapó: Jaaa! Gyűjtsak be a kemencébe!
Megyek már, galambom, megyek, begyújtok!*

*Kisleányok egyszerre:
Kisgazdasszony vagyok én,
Sütni-főzni tudok én,
A rántást megpirítom,
A levest behabarom,
A tésztát kidagasztom,
Mikor megkel, bevetem,
Hogyha kisült, kiveszem,
Marcsát, Jóskát megkínálom,
Ami marad, elhasználok.*

*Fiúk egyszerre:
Szita, szita, szitáljunk,
Málé lisztet szitáljunk!
Hadd keljen meg a cipő,
Csiribiri, kis Jankó.*

*Gazdasszony: Öregapó! Meleg-e már a kemence?
Öregapó: Mekegett-e a kiskecske?
Gazdasszony: Nem! Meleg-e már a kemence?!
Öregapó: Elment-e már a menyecske? Hova?
Gazdasszony: Öregapó, meleg-e már a kemence, ahol süjtük a pitánkákat?!
Öregapó: Meleg, meleg!*

A gyerekek szétvetett lábbal, a közönséggel szemben leülnek egymás után, a gazdasszony pedig a gyerekek hátát ütögetve (saját elképzelése szerint) szétválogatja őket.

Gazdasszony: Ez megsült! Ez nem sült!

Az a pitánka, aki megsült, az átül egy másik oszlopba alkotva, szintén terpeszbe vetett lábbal, a közönséggel szemben. A gazdasszony addig válogatja a pitánkákat, amíg mindenki el nem fogy, kivéve egy fiú, akiből gazduram lesz.

Gazdasszony (közben kalap kerül a gazduram fejére): *Jöjjön, gazduram, válogassuk szét a pitánkáinkat!*

A sorban leült gyerekekhez mennek, és az elsőtől az utolsóig egyenként szétválogatják őket. Hol a gazdasszony mondja, hol a gazduram mondja meg, hogy ez a pitánka mennyországba, vagy az a pokolba kerül.

Gazdasszony: Ez a pokolba!

A kisgyermek hóna alá nyúl a gazdasszony és a gazduram, majd két oldalról felsegítik, és elviszik a pokol oldalába, amely egyszerűen csak a játszóoszlop melletti téren lesz, ott szintén terpeszülésben helyet foglalnak egymás után.

*Miközben viszik, az egész csoport:
Gyér szita, gyakor' szita,
Zúrbé a pokolba.*

Gazduram: Ez a mennyországba!

*Mindenki:
Gyér szita, gyakor' szita,
Zúrbé a Mennyországba.*

A mennyországot a játszó gyerekek másik oldalán helyezik el, és oda sorakoztatják a választottakat, szintén terpeszülésben. Addig

folytatják, amíg az összes gyermek el nem fogy. A játék végén lehetőség van arra, hogy megszámlálják, mennyi gyermek jutott a mennyországba, illetve a pokolba, összehasonlíthatják számszerűen (illetve több lehetőség is rejtezik a játék lezárásában, minden óvodapedagógus saját célja szerint használhatja fel). A játék lezárásaként felpattannak a gyermekek a helyükről, egy sorban felállnak, és a következő mondókát (megtalálható a „Szájrol, szájra, kézről kézre” I.: 174. oldalán) mondogatják állva, a kezükkel oldalt ütögetve combjukat egyenletesen.

*Etyem, petyem, potty, mosogatórongy.
Miért nem jöttél tegnap este?
Kaptál volna valamit,
Én egy kicsit kaptam,
Tarisznyába raktam,
Mire haza értem,
Mind elpotyogattam.*

Ugyanezt a mondókát még egyszer elmondják, és közben váltott lábú szökdeléssel levonulnak a színről oszlopban.

És néhány fotó az óvodai életéről:

AJÁNLÓK

ÓVODAPEDAGÓGIAI KÖNYVSOROZAT:

Körömi Katalin:
Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életéről

Perlai Rezsőné,
Körömi Katalin,
Pivókné Gajdár Klára:
Karácsonyi ünnepkör

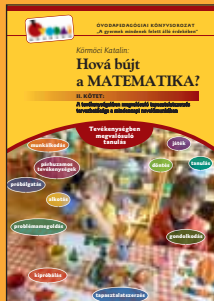
Pivókné Gajdár Klára:
A gyermekekkel együtt tervezzük óvodai életünket

Ágoston Valéria, Katus Györgyné:
Nem messze van ide Kalocsa

Körömi Katalin:
Hová bújít a matematika? (I. kötet)

Körömi Katalin:
Hová bújít a matematika? (II. kötet)

Körömi Katalin:
Hová bújít a matematika (III. kötet)
Ügyeskedjünk együtt!

Ágoston Valéria:
„CSILLAGLESEN”
Az óvodai tehetséggondozás ösvényein

Bihariné dr. Krekó Ilona, Bukovicsné Nagy Judit, Honti Anna, Klinkó Margit-Nyerges Gézáné, Körömi Katalin, Némethné Keszthelyi Andrea, Patyi Zoltánné, Pivókné Gajdár Klára, Pócsik Ildikó, Pócsik Jánosné, Regenzelné Péntes Krisztina:
EGÉSZSÉG-NEVELÉS néhány lehetősége az óvodai élet mindennapjaiban

Sinkovicsné Király Angéla, Illyés Ilona, Tekes Zsuzsanna, Ács Ildikó:
– Nyári élet úgy, mintha nyaralnánk!
– Őszi élet tervei örömteli tevékenységekkel

DVD:

DVD 1:
Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai életének bemutatása

DVD 2:
Egy fejlesztő óvodapedagógus munkájának bemutatása magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek csoportjában

DVD 3:
A tanfelügyeletre várva II. Az óvodapedagógus sikeressége a látogatás és a minősítés időtartamában

DVD 4:
„Szakmai megálló tudásgyarapításért, a szakmai elvárások teljesítésének érdemi megsegítése a pedagógusok értékelési rendszerében”

DVD 5:
„AZ ÉLET FORRÁSA A VÍZ”
A víz világnapja a Katica csoportban

DVD 6:
DIFFERENCIÁLT, SZEMÉLYES BÁNÁSMÓD
A 3-4-5 és a 2 és 6-os kompetenciák tükrében

EGYÉB KIADVÁNYOK:

CSOPORTNAPLÓ a projektszemléletű óvodai élethez

Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése
A jogszabályi elvárásoknak megfelelő kitölthető táblázatokkal a teljes nevelési időszakra (3-4, 4-5, 5-7 éves életkorra bontva).